

## Kalendarium odstępstwa w XX wieku ver. 1.0

Strona **KILKAMINUT.PL** to nie kwestia krótkich wpisów, ale raczej krótkiego czasu przed końcem świata jaki znamy. Żyjemy „za pięć dwunasta” lub „w doliczonym czasie” w ostatecznym okresie łaski przed powrotem Chrystusa. To czas nagłego przyspieszenia spraw duchowych, różnego rodzaju zwiedzeń wzmoczonej apostazji oraz konieczności absolutnej gotowości i uświęcenia. Nawet świat dostrzega, że Zegar Zagłady wskazuje 85 sekund do północy, co oznacza najwyższy w historii poziom zagrożenia globalną katastrofą, koniec cywilizacji, a obecny wynik oznacza, że ludzkość znalazła się najbliżej zagłady w historii.

Dziś udostępniam tłumaczenie interesującego artykułu zawierającego **Kalendarium odstępstwa w XX wieku**. Jednak zanim przejdziemy do tego artykułu, tytułem wstępu zebrałem trochę ważnych informacji o tym co działo się w XIX wieku. W Kalendarium zawarłem w nawiasach kwadratowych kilka moich dodatkowych informacji. **W tym materiale chcę bardzo wyraźnie podkreślić i zwrócić uwagę na zgubny wpływ, jaki na odstępstwo w kościele miały te wszystkie bezbożne filozofie i trendy w świecie zachodnim.** Owi bezbożni wynalazcy nowych poglądów często czerpali z okultystycznej duchowości i mają po dzień dzisiejszy duchowy wpływ na nasze życie. **Obszernie na ten temat napisał Dave Hunt w książce „Inwazja okultyzmu”.** Wielu z twórców nowych ideologii i współczesnych światopoglądów miało kontakt z duchowością wschodu, medytacją, okultystyczną inicjacją, osadzoną w okultyzmie, psychoterapią.

Widzimy jak w protestanckiej Ameryce, narodził się który położył swoje fundamenty na Biblii, miejscu wielu przebudzeń religijnych, zrodziło się i rozwija wielkie odstępstwo i demoralizacja cywilizacji Zachodu. Można postawić śmiałą tezę, że dzisiejsze zachodnie chrześcijaństwo to jedna wielka mieszanina, neopogaństwa, ideologii teozoficznej i ruchu nowej myśli, okultyzmu i spirytyzmu, rewolucji seksualnej, feminizmu, marksizmu, deizmu, teologii liberalnej, wyższej krytyki tekstu, transcendentalizmu, neo panteizmu, lovizmu, mesmeryzmu, darwinizmu społecznego, psychologii i psychoanalizy made in Freud & Carl Jung....

Oddaję do użytku pierwszą roboczą wersję tłumaczenia niniejszego opracowania. Proszę wziąć pod uwagę, że tekst wymaga korekty językowej, być może uzupełnienia np. o pominięte ważne dla kalendarium wydarzenia. Pozostaje jeszcze opracowanie okresu 2023 do dzisiaj, ponieważ odstępstwo rozpęda się.

## Tytułem wstępu - Kalendarium odstępstwa w XIX wieku

**1808** – Friedrich Niethammer (Friedrich Immanuel Niethammer) był niemieckim filozofem religii, teologiem oraz głównym reformatorem szkolnictwa w Bawarii, odegrał kluczową rolę w historii tego humanizmu. W **1808 roku** to on jako pierwszy zdefiniował i wprowadził do literatury termin „humanizm” (*Humanismus*). Swoje poglądy sformułował w wydanej w 1808 roku pracy *Der Streit des Philanthropinismus und des Humanismus* (Spór między filantropizmem a humanizmem).

**1820** – **Deizm** to nurt filozoficzno-religijny z przełomu XVII i XVIII wieku, który uznaje istnienie Boga jako Stwórcy, ale odrzuca boską ingerencję w losy świata, cuda i dogmaty. Główni przedstawiciele to Wolter oraz John Roland. Główni ojcowie założyciele USA, m.in. **Thomas Jefferson** i **Benjamin Franklin**, dla których Bóg był racjonalnym architektem praw i wolności. Deizm traktuje **Boga jako „Zegarmistrza”** Pogląd spopularyzowany przez Woltera. Bóg został przyrównany do architekta i konstruktora wszechświata, który uruchomił mechanizm świata (ustanawiając prawa fizyki i natury), a następnie wycofał się z dalszego sterowania tym procesem. Deizm odrzucił Pismo Święte jako nieomyłne Słowo Boga, a rozum uznał za źródło moralności. Deizm otworzył drogę dla ateizmu i dla rozwoju masonerii, (wolnomularstwa) w Ameryce W 1820 roku deista prezydent Thomas Jefferson dokonał własnoręcznej kompilacji Nowego Testamentu (znanej jako *Biblia Jeffersona*). Wyciął z niego wszystkie fragmenty o cudach i boskości Chrystusa, pozostawiając jedynie racjonalne zasady moralne.

**1830** – Kościół mormonów został zorganizowany przez **Josepha Smitha** w Fayette w stanie Nowy Jork w USA. Niecałe dwa tygodnie po wydaniu Księgi Mormona, 6 kwietnia 1830 Joseph Smith i jego pięciu przyjaciół w Fayette założyli *Kościół Chrystusa* wkrótce nazwany *Kościółem Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich*.

**1836** – Pojawia się transcendentalizm jako zorganizowany ruch filozoficzno-literacki w Nowej Anglii (wschodnie Stany Zjednoczone). Głosił on, że prawda o świecie pochodzi z ludzkiej intuicji i wglądu w samego siebie, a nie z dogmatów religijnych czy nauki. Ruch ten odrzucał ograniczenia instytucji społecznych i podkreślał boską jedność natury oraz każdego człowieka. Za jego symboliczną datę narodzin uznaje się **1836 rok**, kiedy to w Cambridge (Massachusetts) powołano Transcendental Club oraz opublikowano przełomowy esej „Natura” autorstwa R.W. Emersona. Nurt ten rozwijał się głównie do lat 50. XIX wieku. Głównym

prekursorem i założycielem amerykańskiego transcendentalizmu był eseista i poeta **Ralph Waldo Emerson** (autor manifestu *Natura*). Kluczową rolę w rozwoju tego ruchu odegrał również **Henry David Thoreau**, a także niemiecki myśliciel **Immanuel Kant**.

**1838** – Friedrich Schleiermacher (1768–1834) to niemiecki teolog i filozof, często nazywany **ojcem nowożytnej teologii liberalnej** oraz nowoczesnej hermeneutyki. **Pionier teologii liberalnej:** Nazywany bywa „ojcem nowoczesnej teologii liberalnej”, ponieważ starał się pogodzić wiarę chrześcijańską z racjonalizmem epoki oświecenia i romantyzmu. Jego bezkompromisowe podejście do badania Biblii przez pryzmat historyczny torowało drogę późniejszym radykalnym badaczom. Jego wkład w tzw. **wyższą krytykę tekstu**. W 1838 pośmiertnie wydano jego „Hermeneutykę i krytykę ze szczególnym uwzględnieniem Nowego Testamentu.”

**1848** – Narodził się ruch praw kobiet (feminizm) kluczkowa działaczka ruchu, Elizabeth Cady Stanton zorganizowała historyczną **Konwencję w Seneca Falls** (Nowy Jork) – pierwsze w USA zgromadzenie zwołane wyłącznie w celu dyskusji o prawach kobiet. Napisała tam przełomową **Deklarację uczuć** (*Declaration of Sentiments*), w której zażądała m.in. prawa wyborczego dla kobiet, co zapoczątkowało pierwszą falę feminizmu w Stanach Zjednoczonych. Elizabeth Cady Stanton, czołowa amerykańska sufrażystka, praktykowała okultyzm w sensie magicznym, fascynował ją **spirytyzm**. Słynny „stół okultystyczny” odnosi się do historycznego stolika do herbaty, przy którym w 1848 roku wraz z Lucretią Mott sporządziła *Deklarację Praw i Uczuć*. W tym samym domu rzekomo miały miejsce seanse spirytystyczne.

- **„Mistyka kobiecości”** (ang. *The Feminine Mystique*) to przełomowa książka amerykańskiej publicystki **Betty Friedan** wydana w **1963 roku**, która stała się bezpośrednią **iskrą do wybuchu drugiej fali feminizmu**.

**1854** – **Henry David Thoreau** to amerykański pisarz, filozof-transcendentalista i przyrodnik. Jego dzieło **„Walden, czyli życie w lesie”** to zapis dwuletniego okresu, który spędził w samotni nad stawem Walden, żyjąc w zgodzie z naturą i z dala od materializmu. Jego teksty zapoczątkowały ruchy ekologiczne. **Prekursor neo panteizmu, panteizmu zmysłowego**, jego poglądy najlepiej opisuje **transcendentalizm**, silnie inspirowany wschodnią filozofią wedyjską.

- **Mesmerizm** (nazywany także magnetyzmem zwierzęcym) to XVIII-wieczna pseudonauka i metoda terapeutyczna. Zakładała ona istnienie niewidzialnego, uniwersalnego fluidu energetycznego. Uważano, że choroby powstają w wyniku zaburzeń jego przepływu, a uzdrowienie następuje, gdy terapeuta manipuluje tym fluidem za pomocą swojego ciała. Prekursorem mesmerizmu był niemiecki lekarz **Franz Anton Mesmer** (1734–1815). Jest prekursorem hipnozy. Uważał, że leczy za pomocą **„magnetyzmu zwierzęcego”** (niewidzialnej energii). Wprowadzał pacjentów w stan głębokiego relaksu i transu wywołujący tzw. kryzysy magnetyczne, co stanowiło podwaliny pod późniejszy rozwój hipnoterapii.

**1857** – Spirytyzm jako zorganizowana doktryna filozoficzno-religijna powstał w **połowie XIX wieku**. Prekursorem i głównym twórcą spirytyzmu był francuski pedagog i naukowiec **Allan Kardec** (właściwie Hippolyte Léon Denizard Rivail). Sformułował on zasady tego ruchu i opublikował w 1857 roku jego fundamentalne dzieło, *Księgę Duchów*. Jednak korzenie spirytyzmu sięgają roku 1848, Wiążą się one z postaciami **sióstr Fox** (Margaretty i Kate) z Hydesville (Nowy Jork), których seanse wywołały wówczas ogromny rozgłos.

**1859** – Darwinizm jako usystematyzowana teoria naukowa powstał w **1859 roku**. Data ta wiąże się z publikacją przełomowego dzieła Karola Darwina pt. *„O powstawaniu gatunków drogą doboru naturalnego”*, w którym po raz pierwszy kompleksowo wyłożył założenia teorii ewolucji.

**1869** – **Herbert Spencer** (1820–1903) był angielskim filozofem, socjologiem i biologiem. Był jednym z głównych przedstawicieli **pozytywizmu** i twórców **socjologii**. To jemu przypisuje się stworzenie terminu „przetrwanie najlepiej dostosowanych” i sformułowanie **darwinizmu społecznego**. Napisał „System filozofii syntetycznej” (*A System of Synthetic Philosophy*) to monumentalne, 10-tomowe dzieło, nad którym pracował przez ponad 30 lat. **Jego głównym celem było stworzenie uniwersalnej syntezy całej wiedzy ludzkiej w oparciu o jedną nadrzędną zasadę – teorię ewolucji**. Przez niektórych jest uznawany za prekursora filozofii Free Lovismu.

**1875** – Ruch teozoficzny i jego główna organizacja, **Towarzystwo Teozoficzne**, zostały założone 17 listopada 1875 roku w Nowym Jorku. Ruch Teozofia (Teozofia), zapoczątkowany w XIX wieku przez **Helene Blawatską**, to synkretyczny nurt filozoficzno-religijny. Głosił potrzebę zjednoczenia ludzkości, poszukiwał

uniwersalnej prawdy we wszystkich religiach oraz badał ukryte prawa natury i reinkarnację. Stworzenie załączka braterstwa wszystkich ludzi bez podziałów na rasę, narodowość, płeć czy wyznanie. ruch teozoficzny (zapoczątkowany m.in. **przez Helenę Blawatską** w XIX wieku) **był ściśle powiązany z okultyzmem i ezoteryką. Ruch teozoficzny był pokłosiem działalności sióstr Fox.** To właśnie za sprawą seansów spirytystycznych sióstr Fox (rozpoczętych w 1848 roku) w Stanach Zjednoczonych wybuchła ogromna moda na zjawiska paranormalne. Teozofia odegrała kluczową rolę w odrodzeniu i popularyzacji zachodniego okultyzmu, łącząc go z filozofią Wschodu. Ruch ten zmodernizował i wprowadził starożytne formy pogaństwa. Teozofowie dążyli do stworzenia „uniwersalnej religii”, czerpiąc z okultyzmu, spirytyzmu, kabały, astrologii oraz dawnych mitologii i wschodnich religii (np. buddyzmu i hinduizmu). Ruch zakładał istnienie ukrytej, ezoterycznej wiedzy o świecie i naturze (tzw. „nauki tajemnej”), która rzekomo była znana wtajemniczonym od tysięcy lat. Wczesna teozofia mocno opierała się na zjawiskach okultystycznych, takich jak jasnowidzenie, telepatia, channeling (kontakt z tzw. „Mahatmami” czy „Mistrzami”) oraz materializacja przedmiotów. Idee teozoficzne i okultystyczne inspirowały wielu artystów, w tym pionierów sztuki abstrakcyjnej (np. Wasilija Kandinsky’ego czy Pieta Mondriana).

**1881** – Powstaje **The New Testament in the Original Greek** to krytyczne wydanie greckiego tekstu Nowego Testamentu, opublikowane w 1881 roku przez brytyjskich biblistów **Brooke’a Fossa Westcotta i Fentona Johna Anthony’ego Horta**. Ich praca zrewolucjonizowała tekstologię biblijną, odrzucając tradycyjny *Textus Receptus* na rzecz najstarszych dostępnych rękopisów. Ze względu na odejście od powszechnie używanego w Kościołach *Textus Receptus* (będącego podstawą m.in. Biblii króla Jakuba), ich praca do dziś budzi kontrowersje w niektórych konserwatywnych środowiskach chrześcijańskich. Pokłosiem ich pracy jest późniejsza wyższa krytyka tekstu Biblii.

**1885** – Ten rok były kluczowym momentem w formowaniu się **Ruchu Nowej Myśli** *New Thought* lub Free Thought Movement. W tym czasie z ruchu Chrześcijańskiej Nauki (założonej przez Mary Baker Eddy) wyodrębniła się **Emma Curtis Hopkins**. Odeszła ona od ortodoksyjnych zasad i zaczęła nauczać własnej interpretacji opartej na uniwersalnej prawdzie i sile umysłu. Została okrzyknięta „nauczycielką nauczycieli” (nauczała m.in. założycieli ruchu Unity i Religious Science). : Rozkwitały także inne nurty tzw. *mind-cure* (uzdawiania umysłem), a badacze tacy jak Warren Felt Evans publikowali prace z zakresu chrześcijaństwa ezoterycznego i uzdawiania wiarą (np. dzieło *Healing by Faith*). Głównym założeniem ruchu było przekonanie o potędze pozytywnego myślenia, sprawczej sile ludzkiego umysłu oraz Nieskończonej Inteligencji (Bogu) obecnej w każdym człowieku. Jednym z przedstawicieli tego ruchu był **Robert G. Ingersoll**, był on wybitnym amerykańskim prawnikiem, humanistą i XIX-wiecznym agnostykiem, którego działalność przypadała na lata 1860–1899. Był znanym krytykiem religijnym, którego często cytuje się w kontekście historii amerykańskiego racjonalizmu i wolnomyslicielstwa.

## Kalendarium odstępstwa w XX wieku

Niniejsze kalendarium ukazuje wielkie zagrożenia duchowe i doktrynalne, które są wszechobecne pod koniec ery kościoła. Dokumentuje ono postęp fałszywego chrześcijaństwa oraz powstania „kościół” o zasięgu globalnym.

Jest to ostrzeżenie, że każdy kościół wierzący w Biblię musi w tych czasach aktywnie pogłębiać swoją wiedzę o sytuacji na świecie i chronić lud Pański.

Jest to ostrzeżenie dotyczące głównych dróg prowadzących do herezji (np. ekumeniczna ewangelizacja, współczesna muzyka chrześcijańska, współczesna krytyka tekstu, współczesne wersje Biblii, C.S. Lewis, Ojcowie Kościoła, modlitwa kontemplacyjna, charyzmatyzm [głównie ultracharyzmatyzm], [nowy] ewangelikalizm).

Jest to ostrzeżenie, by jasno i wyraźnie odróżniać zbawienie od fałszywych ewangelii oraz szukać biblijnych dowodów u tych, którzy wyznają Chrystusa. Członkostwo w odrodzonym, biblijnym kościele stanowi podstawową ochronę w obliczu odstępstwa.

Po przeanalizowaniu XVIII i XIX wieku oraz po przyjrzeniu się odstępstwu, które ogarnęło kościoły chrześcijańskie w tej samej epoce, w której narodziła się współczesna krytyka tekstu, przedstawimy teraz chronologię odstępstwa w XX wieku, aby udokumentować to, co działo się w całym chrześcijaństwie w miarę jak dominującą pozycję zaczęły zajmować współczesne teksty krytyczne i współczesne angielskie wersje Biblii. Zacniemy od początku XX wieku, tuż po opublikowaniu angielskiej wersji Revised Version oraz greckiego Nowego Testamentu Westcotta i Horta, a następnie przejdziemy przez XXI wiek aż do współczesności. Zobaczymy, że niewiara, która pod koniec XVIII wieku była zaledwie strumieniem, a w XIX wieku stała się

rzeką, w XX wieku przekształciła się w „prawdziwe tsunami odstępstwa i niewiary”. Podobnie jak bluszcz, teologiczny modernizm *drzemał* pod koniec XVIII wieku, *wkładał się* w XIX wieku, a w XX wieku *bujnie rozwinął*.

**1900** – Jako prekursor ruchu zielonoświątkowego John Alexander Dowie ogłosił, że jest „Eliaszem Odnowicielem”, który ma poprzedzić przyjście Pana, oraz że jest pierwszym apostołem odnowionego kościoła czasów ostatecznych. Dowie założył Zion City na północ od Chicago, „gdzie nie dopuszczano lekarzy, leków ani diabłów”. Jego własna córka zmarła na skutek poważnych oparzeń, gdy odmówił jej pomocy medycznej.

- „Jeszcze przed przełomem XX wieku pięć seminariów baptystycznych na Północy wykazywało oznaki liberalizmu” (David Beale, *In Pursuit of Purity*, s. 175).

**1901** – Nowoczesny ruch języków rozpoczął się, gdy w Nowy Rok Agnes Ozman, studentka Szkoły Biblijnej Bethel Charlesa Parhama w Topeka w stanie Kansas, rzekomo zaczęła mówić w języku, którego nigdy się nie uczyła.

- Zygmunt Freud, „ojciec współczesnej psychologii” i „jeden z najbardziej wpływowych myślicieli XX wieku”, opublikował *Psychopatologię życia codziennego*, w której przedstawił wiele swoich koncepcji dotyczących „nieświadomości” – zgodnie z nimi istnieje rezerwuuar myśli, wspomnień i emocji, który pozostaje poza zasięgiem świadomości i który można zbadać za pomocą psychoanalizy. Freud nauczał, że istnieje *ego*, czyli stan świadomości, oraz *id*, czyli stan nieświadomości. Freudianizm przenosi odpowiedzialność za działania z świadomej jednostki na „nieświadome id” oraz na zapomniane doświadczenia z dzieciństwa. Freud zapoczątkował ruch psychoanalizy, który wyrządził współczesnemu społeczeństwu niewyobrażalne szkody moralne, duchowe i psychologiczne oraz przeniknął do chrześcijaństwa od drugiej połowy wieku.

**1902** – J.W. Bailey z Karoliny Północnej napisał w *Biblical Recorder*, że w Konwencji Południowych Baptystów istnieje mnóstwo „teologii”. Stwierdził: „Teologie zmieniają się każdego dnia. ... [Baptyści nie opowiadają się za] sformułowanymi dogmatami”.

**1905** – Szwajcarski psychiatra August Forel opublikował książkę *The Sexual Question*, w której stwierdził, że „moralność jest względna” i nie ma „absolutnego dobra ani absolutnego zła”.

- Zygmunt Freud opublikował *Trzy eseje o teorii seksualności*, w których zgłębia kwestię perwersji moralnej i twierdzi, że jest ona naturalna, dostarczając w ten sposób usprawiedliwienia dla takich zjawisk jak homoseksualizm, pedofilia i zoofilia oraz kładąc podwaliny pod całkowitą seksualizację społeczeństwa.

**1906** – W Los Angeles rozpoczęło się dziwne i niezgodne z Pismem Świętym „przebudzenie na Azusa Street”, charakteryzujące się bełkotliwym „mówieniem językami”, fałszywymi obietnicami uzdrowienia oraz kobietami pełniącymi rolę kaznodziejek, co zapoczątkowało ruch zielonoświątkowy.

- Albert Schweitzer opublikował *W poszukiwaniu historycznego Jezusa*, twierdząc, że Jezus nie był nadprzyrodzonym Mesjaszem, wiecznym Synem Bożym, lecz zwykłym człowiekiem, który sądząc, że zbliża się koniec świata, próbował go zapoczątkować swoją śmiercią. Jezus Schweitzera jest „niespełnionym prorokiem apokalipsy”.
- George Foster, baptysta i profesor Uniwersytetu Chicagowskiego, opublikował książkę *The Finality of the Christian Religion*, w której stwierdził, że „Bóg spoza kosmosu nie żyje”. Twierdził, że boskie natchnienie Biblii jest „nieprawdziwe historycznie i niemożliwe psychologicznie”. Stwierdził, że dowody nie potwierdzają cielesnego zmartwychwstania Chrystusa. Jego macierzysty kościół, Hyde Park Baptist, odmówił cofnięcia jego święceń kapłańskich lub podjęcia wobec niego jakichkolwiek środków dyscyplinarnych.

**1907** – Walter Rauschenbusch opublikował książkę *Christianity and the Social Crisis*, popularyzując niebiblijną „Ewangelię społeczną”. Innymi wpływowymi postaciami ruchu „Ewangelii społecznej” byli Washington Gladden oraz Charles Sheldon, autor książki *In His Steps*.

**1908** – Powstała Federalna Rada Kościołów w Ameryce, mająca na celu promowanie jedności ekumenicznej oraz liberalnych spraw społecznych i politycznych.

**1910** – Ukazało się angielskie tłumaczenie dzieła Adolfa Harnacka „*Czym jest chrześcijaństwo*”, głoszącego kontrowersyjną liberalną naukę o ojcostwie Boga. Wykłady te zostały po raz pierwszy wygłoszone w języku niemieckim na Uniwersytecie Berlińskim podczas semestru zimowego 1899–1900. Harnack był prezesem Towarzystwa Cesarza Wilhelma. Napisał kontrowersyjną trzy tomową „Historię dogmatów”. „Dogmaty powstają, ewoluują i są dostosowywane do nowych celów”

**1913** – Pośmiertnie opublikowano *Kurs językoznawstwa ogólnego* Ferdinanda de Saussure’a, co oznaczało narodziny współczesnego językoznawstwa, zaprzeczającego istnieniu Boga i absolutnemu charakterowi języka. Według Saussure’a znaczenie języka nie jest czymś, co można odzyskać w sensie absolutnym, lecz czymś, co każda osoba tworzy dla siebie. Pięćdziesiąt lat później, w książce *Toward a Science of Translating*, Eugene Nida z United Bible Societies uznał wpływ Saussure’a na swoje własne teorie równoważności dynamicznej w dziedzinie tłumaczenia Biblii.

[**1914** – Powstaje Międzynarodowe Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego (znane w języku angielskim jako *International Bible Students Association* lub w skrócie **IBSA**) zostało założone w Londynie przez Charlesa Taze Russella. Organizacja ta była europejskim odpowiednikiem założonego wcześniej amerykańskiego Towarzystwa Strażnica. Towarzystwo Strażnica zostało założone **16 lutego 1881 roku** jako Towarzystwo Traktatowe – Strażnica Syjońska (Zion’s Watch Tower Tract Society). Oficjalną rejestrację prawną w stanie Pensylwania uzyskano **15 grudnia 1884 roku**. Ruch ten dał początek powstania Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania (Pensylwańskie Towarzystwo Biblijne i Traktatowe), oraz korporacji Watchtower Society of New York, znanej w Polsce jako **Świadkowie Jehowy**]

**1915** – Nowo utworzone Zgromadzenia Boże (Assemblies of God), największa denominacja zielonoświątkowa, zostały rozdarte w ciągu pierwszych dwóch lat swojego istnienia (1914–1916) przez kontrowersję dotyczącą unitarianizmu. Pentekostaliści wyznający doktrynę „jedności” odłączyli się i utworzyli różne grupy unitarne, które pozostały znaczącą i wpływową częścią pentekostalizmu. Jedną z nich jest Zjednoczony Kościół Pentekostalny. Teologia jedności głosi, że nie ma trzech Osób Trójcy Świętej, a jedynie trzy przejawy jednej Osoby – Jezusa. Dlatego też nazywana jest ona również „tylko Jezus”.

**1916** – Madison Grant, prezes Nowojorskiego Towarzystwa Zoologicznego, napisał: „Błędne postrzeganie tego, co uważa się za boskie prawa, oraz sentymentalna wiara w świętość życia ludzkiego często uniemożliwiają zarówno eliminację upośledzonych niemowląt, jak i sterylizację dorosłych, którzy sami nie mają żadnej wartości dla społeczności. Prawa natury wymagają wyeliminowania niezdolnych do życia, a życie ludzkie ma wartość tylko wtedy, gdy jest użyteczne dla społeczności lub rasy” (*The Passing of the Great Race*).

**1917** – Francis Pieper, konserwatywny niemiecki teolog luterński, napisał: „W pewnym okresie sporu ariańskiego mówiono, że świat stał się ariański. Dzisiaj można powiedzieć, że tak zwany świat protestancki stał się unitarny” (Francis Pieper, *Christian Dogmatics*, I, s. 421, tłumaczenie z niemieckiego z 1917 r.). Jest to interesujące stwierdzenie w świetle wpływu unitarianizmu na współczesną krytykę tekstu oraz masowej modyfikacji fragmentów dotyczących Trójcy Świętej, takich jak 1 List do Tymoteusza 3:16 i 1 List św. Jana 5:7, w nowoczesnych tekstach i wersjach.

**1918** – Harry Emerson Fosdick (1868–1969), pastor wpływowego kościoła Riverside Church w Nowym Jorku, opublikował książkę *The Manhood of the Master*, w której zaprzeczył, że Jezus Chrystus jest Bogiem.

- James Frazer opublikował *Folk-lore in the Old Testament*, przedstawiając potop z Księgi Rodzaju jako załedwie kolejną z ponad 100 mitycznych relacji o potopie o zasięgu globalnym.

**1919** – Walter Rauschenbusch opublikował *A Theology for the Social Gospel*, w której dążył do zastąpienia Wielkiego Nakazu ewangelizacji świata celem przemiany społeczeństwa, a tym samym budowania królestwa Bożego na ziemi.

- Karl Barth (1886–1968) opublikował pierwszą część swojego komentarza do Listu do Rzymian. Barth, Emil Brunner (1889–1965) oraz Reinhold Niebuhr (1893–1971) byli ojcami neoortodoksji, która ukrywa swoją niewiarę pod niejasnym językiem i ortodoksyjnymi terminami teologicznymi, którym nadaje się heretyckie znaczenie (np. mówiąc o „cielesnym zmartwychwstaniu” Chrystusa, „drugim przyjściu” czy „natchnieniu Pisma Świętego”, ale nie definiując tych doktryn w tradycyjnym sensie). Zgodnie z neoortodoksją Biblia sama w sobie nie jest obiektywnym i nieomylnym Słowem Bożym, lecz staje się słowem Bożym dopiero wtedy, gdy jest egzystencjalnie doświadczana przez poszczególnych czytelników.

**1920** – Margaret Sanger, założycielka ruchu na rzecz kontroli urodzeń i prawa do aborcji w Ameryce, opublikowała książkę *Woman and the New Race*, w której nazwała liczne rodziny „niemoralnymi” i stwierdziła: „Najbardziej miłosierną rzeczą, jaką wielodzietna rodzina może uczynić dla jednego ze swoich niemowlęcych członków, jest zabicie go”. Sanger opowiadała się za programem masowej sterylizacji osób „niezdolnych do życia” oraz „eksterminacją” „ludzkich chwastów” poprzez aborcję, dzieciobójstwo i eutanazję.

**1921** — Rudolf Bultmann (1884–1976) opublikował *Historię tradycji synoptycznej*, co stanowiło pierwszy krok w jego dążeniu do „demitologizacji” Nowego Testamentu. W książce *Jezus i Słowo* Bultmann stwierdził: „Obecnie nie wiemy praktycznie nic o życiu i osobowości Jezusa”.

- Z.T. Cody, redaktor gazety *Baptist Courier* z Karoliny Południowej, napisał: „W naszych kościołach [Południowych Baptystów] praktycznie nie ma dyscypliny. Jeśli chodzi o światowość i drobne wykroczenia, wiele z naszych kościołów nie podejmuje żadnych działań. Ale co gorsza, nasze kościoły często pozwalają, by najpoważniejsze wykroczenia moralne pozostawały niezauważone. Czasami nawet, aby uniknąć zamieszania w kościele, wydają zaświadczenie pastorowi, o którym wiedzą, że rażąco naruszył nie tylko zasady przyzwoitego życia, ale także Boże prawo moralne. ... To, czego dziś boimy się bardziej niż czegokolwiek innego, to zakłócenie «pokoju» w kościele. ... Nie wiemy, jakie jest lekarstwo na ten stan upadku”.
- Carl Jung (1875–1961) opublikował *Typy psychologiczne, czyli psychologia indywiduacji*. Jung dogłębnie zgłębiał religie Wschodu, gnostycyzm, mitologię, astrologię i okultyzm, torując drogę ruchowi New Age. Uczestniczył w seansach spirytystycznych i pozyskał przewodnika duchowego o imieniu Filemon. Wywarł ogromny wpływ na chrześcijaństwo, filozofię i sztukę. „Relatywizm moralny, który sprowadził na nas rewolucję seksualną, jest zakorzeniony w światopoglądzie, którego [Jung] jest najwybitniejszym współczesnym interpretatorem” (Merill Berger, *Mądrość snów*). „Bezpośredni i pośredni wpływ Junga na główny nurt chrześcijaństwa – a tym samym na kulturę zachodnią – jest nie do oszacowania. Nie będzie przesadą stwierdzenie, że stanowiska teologiczne większości głównych wyznań – zarówno w podejściu do duszpasterstwa, jak i w doktrynach oraz liturgii – stały się mniej więcej identyczne z psychologiczno-symboliczną teologią Junga” (Jeffrey Satinover, *Homosexuality and the Politics of Truth*, s. 240).

**1922** – Margaret Singer, założycielka Planned Parenthood, w swojej książce *Pivot of Civilization* potępiła działalność charytatywną, twierdząc, że hamuje ona postęp ewolucyjnej selekcji naturalnej. Nazwała „gorszych” ludzi „chwastami”, narzekając, że „natura eliminuje chwasty, ale my zamieniamy je w pasożyty i pozwalamy im się rozmnażać” (Edwin Black, *War Against the Weak*, s. 133). Sanger nazywała liczne rodziny „niemoralnymi” i opowiadała się nie tylko za kontrolą urodzeń, ale także za aborcją, dzieciobójstwem i eutanazją. Była pionierką rewolucji seksualnej i kultury śmierci. W swojej książce *Woman and the New Race* stwierdziła: „Najbardziej miłosierną rzeczą, jaką liczna rodzina może uczynić wobec jednego ze swoich niemowlęcych członków, jest zabicie go”.

**1924** – Kościół Metodystyczno-Episkopalny zatwierdził święcenia kobiet na pastorów.

- Clarence Darrow bronił zamożnych nastolatków Nathana Leopolda i Richarda Loeba, którzy przyznali się do brutalnego zamordowania 14-letniego Bobby’ego Franksa wyłącznie z „rodzaju czystej miłości do emocji”. Leopold i Loeb byli ateistycznymi darwinistami, pozostającymi pod silnym wpływem filozofa Fredericka Nietzschego, głoszącego hasło „Bóg umarł”, oraz czołowego niemieckiego ucznia Darwina, Ernsta Haeckela. Leopold powiedział: „Nie ma różnicy między śmiercią człowieka a śmiercią psa” oraz „uzasadnienie morderstwa jest równie łatwe, jak dla entomologa nabicie chrząszcza na szpilkę” (Hal Higdon, *The Crime of the Century*). Darrow, również zagorzały darwinista, organizował cotygodniowe spotkania Klubu Ewolucji w swoim domu w Chicago. Wśród portretów jego bohaterów zdobiących ściany jego gabinetu znajdował się Karl Marks. Darrow z powodzeniem argumentował przeciwko karze śmierci, opierając się na darwinistycznej determinacji i doborze naturalnym. W mowie końcowej potępił „starą teorię”, zgodnie z którą człowiek posiada wolną wolę i ponosi odpowiedzialność za swoje czyny, wzywając do zastąpienia jej „nowym, oświeconym poglądem współczesnej nauki, zgodnie z którym istoty ludzkie są maszynami całkowicie zdeterminowanymi przez dziedziczność i środowisko” (John West, *Darwin Day in America*, s. 46).

**1925** – W Dayton w stanie Tennessee odbył się proces Scopesa, znany jako „proces małpy”, a wierzący w Biblię chrześcijanie zostali wyśmiani przez główne media informacyjne. Kreacjoniści wygrali tę sprawę, ale ostatecznie przegrali walkę o wyeliminowanie ewolucji ze szkół publicznych.

- Alfred Whitehead (1861–1947) opublikował *Science and the Modern World*. Whitehead był czołowym przedstawicielem „teologii procesu”, która głosiła, że Bóg nie jest wszechmocnym Bogiem Biblii, lecz sam podlega procesowi zmian „realizowanemu przez podmioty obdarzone wolną wolą”; Bóg nie może niczego wymusić, a jedynie wpływać na korzystanie z tej powszechnej wolnej woli poprzez oferowanie możliwości; ponieważ Bóg obejmuje zmieniający się wszechświat, Bóg ulega zmianom (to znaczy, na Boga wpływają działania zachodzące we wszechświecie) w miarę upływu czasu”. Inni zwolennicy teologii procesu to Charles Hartshorne (1897–2000), John B. Cobb i David Ray Griffin.

**1926** – Po debacie trwającej prawie pięć godzin Północna Konwencja Baptystów przegłosowała stosunkiem głosów około trzy do jednego, że *nie* wykluczy kościoła Riverside w Nowym Jorku ze swojego grona z powodu radykalnego modernizmu jego pastora, Harry’ego Emersona Fosdicka.

**1927** – W książce *The Christlike God* biskup metodystów z Nowego Jorku, Francis McConnell, zaprzeczył boskości Jezusa Chrystusa. McConnell stwierdził: „Czyż ta tendencja do deifikacji Jezusa nie jest bardziej pogańska niż chrześcijańska?”.

- Henry Vedder, autor książki *A Short History of the Baptists*, powiedział o zastępczym odkupieniu Chrystusa: „Spośród wszystkich oszczerstw, jakie ludzie wyrządzili naszemu Najwyższemu, to jest zdecydowanie najgorsze, najbardziej bezczelne i najbardziej obraźliwe” (cytowane z *Baptist Fundamentals: Addresses at the Pre-Convention Conference*, 1927)
- **[Wilhelm Reich:** Uczeń Freuda, który połączył psychoanalizę z marksizmem. W swojej książce *Funkcja orgazmu* (1927) postulował, że tłumienie seksualności prowadzi do nerwic, a wyzwolenie z tych ograniczeń jest warunkiem stworzenia zdrowego społeczeństwa. Wilhelm Reich, austriacki psychoanalityk i uczeń Zygmunta Freuda. To on w latach 20. i 30. XX wieku zaczął otwarcie łączyć swobodę seksualną z rewolucją społeczną, tworząc podwaliny pod ideologię rewolucji seksualnej. Był jednym z pierwszych intelektualistów, którzy publicznie i systematycznie badali i propagowali masturbację jako naturalną potrzebę]

**1928** – W książce *Christ and the Roundtable* metodystyczny misjonarz E. Stanley Jones napisał: „Jeśli nalega się na nieomyślność słowną, wówczas pewność ta jest bardzo niepewna”.

**1929** – Seminarium Teologiczne w Princeton, które zostało zainfekowane modernizmem teologicznym, stało się świadkiem exodusu konserwatywnych presbiterian, którzy utworzyli Seminarium Teologiczne Westminster.

- Charles Potter założył Kościół Humanistyczny i ogłosił swoją nową, ewolucjonistyczną wiarę, wznosząc rzeźbę zatytułowaną „The Chrysalis” („Poczwarka”), przedstawiającą nagiego mężczyznę wyłaniającego się niczym z poczwarki ze skóry małpy.

**1930** — Kościół Presbiteriański w Ameryce zatwierdził wyświęcanie kobiet na starszych.

- John D. Rockefeller Jr. wydał 10 milionów dolarów na budowę ultraliberalnego Kościoła Riverside na Manhattanie dla Harry’ego Emersona Fosdicka. Warunkiem Rockefellera było, aby kościół ten „kierował się polityką liberalizmu religijnego, zrezygnował z wymogu chrztu dla członków oraz stał się kościołem bezwyznaniowym”.

**1931** — Henry Sloane Coffin, emerytowany rektor Union Seminary i były moderator Kościoła Presbiteriańskiego, napisał: „Niektóre... hymny wciąż utrwalają teorię, że Bóg przebacza grzesznikom, ponieważ Chrystus wykupił to przebaczenie swoim posłuszeństwem i cierpieniem. ... Nie ma oczyszczającej krwi, która mogłaby wymazać zapis tego, co się wydarzyło. ... Krzyż Chrystusa nie jest środkiem do uzyskania przebaczenia” (Coffin, *The Meaning of the Cross*, str. 118–121).

- – **1931** – Powstaje ruch określany jako ezoteryczno-chrześcijański mistycyzm (Christian Mysticism) zapoczątkowany przez **Edgara Cayce’a** nie powstał jako jednorazowy akt. Jego załączki ukształtowały się w **1931 roku** wraz z serią odczytów o rozwoju duchowym, co zaowocowało powstaniem fundacji Edgar Cayce’s Association for Research and Enlightenment (A.R.E.) oraz pierwszych małych grup studiujących dzieło *A Search for God*. Filozofia Cayce’a łączy tradycyjną wiarę chrześcijańską z elementami reinkarnacji i poszukiwaniem tzw. *Chrystusowej Świadomości* (ang. *Christ Consciousness*) jako uniwersalnego wzorca dla wszystkich ludzi. Mistyczny chrześcijański światopogląd Edgara Cayce’a łączył tradycyjną wiarę z ezoteryką. Głosił on, że celem każdego człowieka jest przebudzenie wewnętrznej **Świadomości Chrystusowej** (duchowego wzoru miłości i jedności z Bogiem),

zmartwychwstanie jest procesem wewnętrznym, a Biblia jest przede wszystkim symboliczną mapą ewolucji ludzkiej duszy. Wg Cayce'a Jezus był zwykłym człowiekiem, który poprzez liczne wcielenia i doskonalenie się osiągnął pełne zjednoczenie z boskim duchem (Chrystusem) i stał się dla nas wzorem do naśladowania. Cayce nauczał, że reinkarnacja i karma są narzędziami łaski Bożej, dającymi duszy nieskończone szanse na naukę, rozwój i powrót do Stwórcy.

**1932** — Niewielka grupa mężczyzn odeszła z Północnej Konwencji Baptystów z powodu jej liberalizmu i utworzyła Generalne Stowarzyszenie Kościołów Baptystów Regularnych (GARBC) .

**1933** – Opublikowano *Manifest humanistyczny*, mający na celu promowanie ateistycznej, ewolucjonistycznej filozofii oraz wezwanie do ustanowienia socjalistycznego nowego porządku świata. „Humanistyczni wyznawcy religii postrzegają wszechświat jako istniejącą z siebie, a nie stworzoną. Humanizm głosi, że człowiek jest częścią natury i że powstał w wyniku ciągłego procesu. Wyznając organiczny pogląd na życie, humanistyczni wyznawcy religii uznają, że tradycyjny dualizm umysłu i ciała należy odrzucić. ... Jesteśmy przekonani, że czas teizmu już minął... Człowiek w końcu uświadamia sobie, że tylko on sam jest odpowiedzialny za urzeczywistnienie świata swoich marzeń, że posiada w sobie siłę do jego osiągnięcia”. Wśród sygnatariuszy znalazł się John Dewey, który wywarł ogromny wpływ na amerykańską edukację.

**1934** – William Temple, który miał zostać arcybiskupem Canterbury, powiedział: „... ateista, który żyje miłością, zostaje zbawiony dzięki wierze w Boga, którego istnienie (pod tą nazwą) zaprzecza” (*Nature, Man and God*, str. 416).

**1935** – George A. Buttrick, pastor prezbiteriański, który w 1940 roku miał zostać przewodniczącym Rady Federalnej, napisał: „, Dosłowna nieomyślność Pisma Świętego jest fortecą niemożliwą do obrony. ... Prawdopodobnie niewiele osób, które twierdzą, że «wierzą w każde słowo Biblii», naprawdę ma to na myśli. Takie wyznanie, doprowadzone do ostatecznej logicznej konsekwencji, groziłoby wizytą w szpitalu psychiatrycznym” (*Christian Fact and Modern Doubt*, str. 162).

- Emil Brunner opublikował *Unser Glaube (Nasza wiara)*, w której porównał głos Boga w Biblii do głosu mówcy na płycie woskowej. Tak jak głos mówcy można rozpoznać, mimo że nagranie jest zniekształcone i w inny sposób niedoskonałe, tak samo głos Boga można rozpoznać, mimo że Biblia jest (rzekomo) pełna błędów i mitów.
- Kiedy w 1935 roku przywódca fundamentalistów J. Edwin Orr podróżował po Południu, ze zdumieniem stwierdził, że „znaczna większość wierzących chodzi raz w tygodniu do kina, a także korzysta z innych wątpliwych rozrywek, a niepomalowana twarz jest raczej wyjątkiem niż regułą. Nawróceni chrześcijanie zachowują się niemal dokładnie tak samo jak niechrześcijanie – nie ma żadnego oddzielenia” (Joel Carpenter, *Revive Us Again*, str. 59).

**1936** – Niewielka grupa konserwatystów odłączyła się od Kościoła Prezbiteriańskiego w Ameryce z powodu jego liberalizmu i założyła Ortodoksyjny Kościół Prezbiteriański.

- W University College w Londynie odbył się Światowy Kongres Wyznań, zorganizowany przez słynnego brytyjskiego odkrywcę i żołnierza Francisca Younghusbanda, który wierzył, że w człowieku tkwi „boska iskra” i nazywał Boga „Centralnym Duchem Rzeczy”. Wyznawał hinduską koncepcję, zgodnie z którą „każdy człowiek jest powiązany z każdym innym człowiekiem, ze wszystkimi żywymi stworzeniami oraz z całym fizycznym wszechświatem, tworząc jedną potężną całość”
- (Marcus Braybrooke, *A Wider Vision: A History of the World Congress of Faiths*, 1936–96). Younghusband uważał, że Chrystus był człowiekiem o wysokim poziomie rozwoju, który stanowił dla nas wzór. Miał nadzieję, że działania międzywyznaniowe, takie jak Światowy Kongres Wyznań, „zapewnią ludziom wizję szczęśliwszego świata”, tak aby ostatecznie „to, co zaczęło się jako ludzkie, rozkwitło jako boskie” (Braybrooke). Wśród prelegentów znaleźli się: D.T. Suzuki, jeden z pierwszych badaczy buddyzmu zen piszących w języku angielskim, konfucjanista S.I. Hsiung, muzułmanin Yusuf Ali, hindus Sarvepalli Radhakrishnan, który później został prezydentem Indii, żydowski profesor J.L. Magnes, sikh Sirdar Mohan Singh oraz przywódca bahaitów Shoghi Effendi. G. Ranjee Shahani powiedział podczas Kongresu: „Jezus i Budda, Szekspir i Ramakryszna – są w istocie częścią tego samego całości”. W Światowym Kongresie uczestniczył również Alan Watts, który później przeniósł się do Ameryki i stał się guru buddyzmu zen pokolenia beatników lat 50.

**1937** – W wydaniu *New York Timesa* z 19 marca przedstawiono Pierre’a Teilharda de Chardina (1881–1955) jako jezuickiego księdza, który wierzył, że człowiek wywodzi się od małp. Teilhard próbował połączyć religię z nauką i zastosował teorię ewolucji do historii ludzkości, wyobrażając sobie, że ludzkość zmierza ku „punktowemu omega” pokoju i jedności. Wierzył, że ludzkość rozwinie „noosferę”, czyli planetarną sieć komunikacyjną.

**1943** – Papież Pius XII w encyklice *Divino Afflante Spiritu* jako pierwszy papież poparł stosowanie „krytyki naukowej” Pisma Świętego.

**1944** – Ewangelista z ruchu „Youth for Christ” Billy Graham spotkał w pociągu wpływowego przywódcę Kościoła rzymskokatolickiego Fultona Sheena i wspominał później: „Rozmawialiśmy o naszej służbie i naszym wspólnym zaangażowaniu w ewangelizację, a ja powiedziałem mu, jak bardzo jestem wdzięczny za jego posługę i skupienie na Chrystusie. ... Rozmawialiśmy dalej i modliliśmy się; a kiedy odszedł, czułem się, jakbym znał go całe życie” (Graham, *Just As I Am*, str. 692). Zgodnie z jego własnym świadectwem nadzieją Sheena na niebo była Maryja.

- Ewangelista zielonoświątkowy Smith Wigglesworth utorował drogę ruchowi Słowa i Wiary, stwierdzając: „To, co powiesz, się spełni. Wypowiedz słowo, a uwięzieni zostaną uwolnieni, a chorzy uzdrowieni” (Wigglesworth, „Power from on High”, *Pentecostal Evangel*, 27 maja 1944 r.).
- G. Bromley Oxnam, biskup metodystyczny i jeden z pierwszych przewodniczących Światowej Rady Kościołów, w swojej książce z 1944 roku *Preaching in a Revolutionary Age* poparł nazwanie Boga Starego Testamentu „brudnym tyranem”. Oxnam napisał: „Hugh Walpole w *Wintersmoon* opowiada o ojcu i synu w kościele. Starszy proboszcz czytał ze Starego Testamentu, a chłopiec dowiedział się o strasznym Bogu, który zesłał na ludzi plagi i stworzył ogniste węże, by ich zaatakowały. Tej nocy, gdy ojciec przechodził obok sypialni chłopca, ten zawołał go, objął za szyję i przyciągając do siebie, powiedział: „Ojczy, nienawidzisz Jehowy. Ja też. Brzydzę się Nim, ten brudny tyran!”. Już dawno odrzuciliśmy koncepcję pojednania, historycznie kojarzoną z ideałem Bóstwa, które budzi odrazę. Nie możemy postrzegać Boga jako gniewnej, strasznej, mściwej Istoty, która z powodu grzechu Adama musi otrzymać swoją szyllockową funt mięsa. Nic dziwnego, że ten szczerzy chłopiec, w uzasadnionej odrazie, mógł powiedzieć: „Brudny tyran” (str. 79).

**1945** – Pastor baptystów Harry Emerson Fosdick w liście napisanym w styczniu 1945 roku do osoby z Peru w stanie Indiana, która zwróciła się do niego z pytaniem, napisał: „Oczywiście nie wierzę w narodziny z dziewicy ani w tę staromodną doktrynę zastępczego odkupienia i nie znam żadnej inteligentnej osoby, która by w to wierzyła” (*The Christian Beacon*, 3 stycznia 1957 r.). Fosdick został głównym mówcą radiowym Federalnej Rady Kościołów w Ameryce (poprzedniczki Krajowej Rady Kościołów) po jej utworzeniu w 1950 roku.

**1946** – Północna Konwencja Baptystów odbyła swoje coroczne zgromadzenie w kościele baptystów przy Fountain Street w Grand Rapids w stanie Michigan. Gospodarz spotkania, pastor Duncan Littlefair, wygłosił następujące oświadczenia: „Boga można utożsamiać z fragmentem materii tego świata... Bóg jest częścią wielkiej całości i jako taka jest nieustannie łamana, niszczona i udaremniwana. ... Muszę powiedzieć, że Bóg nie jest wieczny. ... Nie ma żadnego powodu, by na podstawie natury Boga zakładać, że jest On najsilniejszy lub największy we wszechświecie, ani że może dowolnie realizować swoją «wolę». ... Na podstawie naszych badań i podejścia musimy stwierdzić, że Bóg nie jest wszechwiedzący i nie może «wiedzieć» w żadnym normalnym znaczeniu tego słowa, ponieważ nie jest osobą. ... Jezus nie jest i nie może być Bogiem”.

- W dokumencie założycielskim UNESCO (Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury), który był używany wewnętrznie przez 30 lat przed opublikowaniem w 1976 roku, darwinista Julian Huxley napisał: „Ogólną filozofią UNESCO powinien być naukowy humanizm światowy, o zasięgu globalnym i ewolucyjnym podłożu”. Huxley wzywał do jedności religii i utworzenia jednego rządu światowego.

**1948** – Nowo utworzona Światowa Rada Kościołów przyjęła wyznanie wiary na tyle słabe, że mogło ono stanowić wygodne schronienie praktycznie dla każdej herezji, i wkrótce zaczęła głosić uniwersalizm oraz uczestniczyć w synkretycznych praktykach kultowych wraz z religiami pogańskimi.

- Harold Ockenga ukuł termin „neoewangelikalizm” i ogłosił, że jego pokolenie „odrzuca separatyzm” i zamierza nadać chrześcijaństwu bardziej pozytywny, intelektualny wizerunek. Spoglądając na to z perspektywy 38 lat, Ockenga powiedział: „Głośne wezwanie do odrzucenia separatyzmu i wezwanie do

zaangażowania społecznego spotkały się z gorącym odzewem ze strony wielu ewangelików” (przedmowa Ockenga do książki Harolda Lindsella *The Battle for the Bible*, 1986).

- W książce *Mahatma Gandhi: An Interpretation* metodystyczny misjonarz E. Stanley Jones zeznał, że udał się do Indii, by nawracać pogan, ale ostatecznie to poganie go podbili; stał się wielbicielem Gandhiego i propagatorem pacyfizmu.
- [1948 – 1953 – **Alfred Kinsey**, amerykański biolog i seksuolog. Alfred Kinsey wychował się w bardzo konsultatywnej i religijnej rodzinie metodystów (protestantyzm). Jego ojciec był nauczycielem i bardzo surowo przestrzegał zasad wiary. Mimo takiego wychowania, w dorosłym życiu Alfred Kinsey był zdeklarowanym ateistą i orędownikiem świeckiego, naukowego podejścia do ludzkiej seksualności, oddzielonego od religijnych dogmatów i ocen moralnych. Opublikowane w latach 40. i 50. XX wieku jego prace znane jako *Raporty Kinseya* zszokowały opinię publiczną. Udowodnił naukowo, że masturbacja oraz inne „odstępstwa” od ówczesnych norm seksualnych są zjawiskami powszechnymi. Działalność Kinseya dla wielu stała się symbolem wyzwolenia obyczajowego i rewolucji seksualnej.]

**1949** – Magazyn Orala Robertsa *Healing Waters* opisał wizytę Williama Branhama na krucjacie uzdrawiającej Roberta w Tampie na Florydzie, odnotowując: „Obaj odczuli uzdrawiającą moc w swoich dłoniach. Brat Branham w lewą dłoń poprzez wibracje, a brat Roberts w prawej – z mocą wykrywania obecności, imion i liczby demonów”.

- Ruch Cursillo, który powstał w tym roku w Hiszpanii, odegrał kluczową rolę w przyciągnięciu katolików i innych wyznawców sakramentów (takich jak anglikanie) do ruchu charyzmatycznego. Cursillo to rekolekcje religijne, których celem jest „pogłębienie wiary” osób ochrzczonych w wieku niemowlęcym; nie ma w nich wyrzeczenia się doktryny odrodzenia przez chrzest ani innych heretyckich doktryn i praktyk, a także nie głosi się biblijnej nauki o nowym narodzeniu. Ruch ten rozprzestrzenił się w latach 50. XX wieku na Amerykę Łacińską, a stamtąd do Stanów Zjednoczonych.

**1950** – Powstało Stowarzyszenie Ewangelizacyjne Billy’ego Grahama (BGEA), a jednym z jego dyrektorów został Harold Ockenga. Kardynał Cushing z Kościoła rzymskokatolickiego promował Grahama, umieszczając na okładce swojego magazynu napis „BRAVO BILLY”, co stało się wiadomością w całym kraju i skłoniło ewangelistę do stwierdzenia: „To było moje pierwsze prawdziwe zmierzenie się z całą sytuacją między protestantami a katolikami. Zacząłem zdawać sobie sprawę, że chrześcijaństwo jest wszędzie. Można ich nazywać modernistami, katolikami czy jakkolwiek inaczej, ale byli to chrześcijanie” (*Bookstore Journal*, listopad 1991 r.).

- Założono teologicznie liberalną, zinfiltrowaną przez komunistów Federalną Radę Kościołów w Ameryce (później przemianowaną na Krajową Radę Kościołów).
- Watykan zatwierdził zgromadzenie Matki Teresy – Misjonarki Miłości, a dwa lata później otworzyła ona Nirmal Hriday, swój słynny obecnie dom dla umierających ubogich w Kalkucie. Pomimo swojego przywiązania do fałszywej sakramentalnej ewangelii Rzymu, głębokiego przekonania, że konsekrowana hostia podczas mszy jest samym Chrystusem, oraz swojego uniwersalizmu, Matka Teresa stała się ikoną ruchu ekumenicznego i była chwalona przez praktycznie każdego wpływowego przywódcę ewangelickiego.

**1951** – Paul Tillich (1886–1965) rozpoczął publikację swojej *Teologii systematycznej*, nauczając filozoficznego chrześcijaństwa za pomocą niejasnego języka: teologia jest procesem nigdy nieosiągającym ostatecznego rozstrzygnięcia, a Boga, „Podstawę Bytu”, można poznać jedynie poprzez mity. „W najlepszym razie Tillich był panteistą, ale jego myśl graniczy z ateizmem”.

- Wpływowy teolog baptystów Nels Ferré napisał: „Pamiętamy, że Maria została uznana za ciężarną przed zaręczynami z łagodnym Józefem. Nazaret znajdował się tuż obok rzymskiego garnizonu, w którym żołnierzami byli niemieccy najemnicy. W całej historii sztuki Jezus jest rzekomo przedstawiany jako blondyn. Jest to rzekomo nienaturalne dla krajów śródziemnomorskich, gdzie ta sama tradycja się rozpoczęła i była kontynuowana. Zatem Jezus musiał być dzieckiem niemieckiego żołnierza!” (Ferré, *The Christian Understanding of God*, 1951, s. 191).
- Międzynarodowe Stowarzyszenie Biznesmenów Pełnej Ewangelii (Full Gospel Business Men’s Fellowship International) zostało założone przez Demosa Shakarian. Stało się ono głównym

katalizatorem ruchu charyzmatyczno-ekumenicznego poprzez pomniejszenie znaczenia doktryny i podkreślenie wspólnych doświadczeń religijnych. Ostatecznie znaczna część jej członków to katolicy.

**1952** – Billy Graham powiedział reporterowi Williamowi McElwainowi z gazety *Pittsburgh Sun-Telegraph* (6 września 1952 r.): „Wiele osób, które podczas naszych spotkań podjęły decyzję o nawróceniu się na Chrystusa, przystąpiło do Kościoła katolickiego, a my otrzymaliśmy pochwały od katolickich publikacji za ożywienie zainteresowania ich Kościołem po jednej z naszych kampanii. W końcu jednym z naszych głównych celów jest pomoc kościołom w społeczności”.

**1953** — Billy Graham „zamknął się w pokoju w Nowym Jorku na cały dzień” wraz z teologami modernistycznymi Jessem Baderem i Johnem Sutherlandem Bonnellem, aby zadawać pytania i uzyskać ich radę. W artykule opublikowanym w magazynie *Look* w następnym roku (23 marca 1954 r.) Bonnell zeznał, że on i *większość innych pastorów presbiteriańskich* nie wierzyli w narodziny z dziewicy i zmartwychwstanie Chrystusa w ciebie, boskie natchnienie Pisma Świętego, dosłowne istnienie nieba i piekła oraz inne doktryny biblijne.

[**1953** – Ukazuje się pierwszy numer magazynu *Playboy*, który stawiał na tzw. **wyzwolenie seksualne**, kładąc nacisk na świadomą zgodę i świadome podejście do relacji międzyludzkich. Autorem pierwszego wydania był założyciel pisma, Hugh Hefner. *Playboy* odegrał kluczową rolę w rewolucji seksualnej lat 60. w USA, promując ideologię znaną jako „**Playboy Philosophy**” (filozofia playboya), promował on **liberalne podejście do seksualności i konsensualne relacje partnerskie** między dorosłymi. Sprzeciwiał się tradycyjnemu purytanizmowi, a jego naczelnym założeniem była wolność jednostki i równouprawnienie w czerpaniu przyjemności. *Playboy* odegrał kluczową rolę w rewolucji seksualnej lat 60.]

**1954** – Era rock and rolla rozpoczęła się, gdy wytwórnia Sun Records w Memphis nagrała singiel Elvisa Presleya „That’s All Right, Mama”. Od samego początku muzyka rockowa promowała bunt przeciwko moralności biblijnej. Rock lat pięćdziesiątych dosłownie zmienił charakter zachodniego społeczeństwa i położył podwaliny pod dramatyczną rewolucję duchową i moralną, która nastąpiła później. Utworzył on drogę dla „chrześcijaństwa rock and rollowego” pod koniec XX wieku. Rock and roll jest ścieżką dźwiękową odstępstwa w czasach ostatecznych.

**1955** — Biskup James Pike z Kościoła Episkopalnego w Ameryce powiedział: „Porzuciłem doktrynę Trójcy Świętej. Porzuciłem doktrynę o dziewiczym poczęciu Jezusa Chrystusa” (*Christian Beacon*, 17 marca 1955 r.).

**1956** – Billy Graham założył magazyn *Christianity Today*, którego pierwszym redaktorem naczelnym został Carl Henry. Miał to być główny głos nowego ewangelicznego chrześcijaństwa [New Evangelicalism], kładącego nacisk na pozytywne aspekty, nieosądzającego, nieoddzielającego się od świata i szanowanego intelektualnie.

**1957** – Krucjata ewangelizacyjna Billy’ego Grahama w Nowym Jorku została sponsorowana przez ultraliberalną Radę Protestancką, a udział w niej wzięli wybitni teologowie modernistyczni. Graham zapoczątkował swoją trwającą całe życie praktykę wychwalania zagorzałych modernistów, poświęcając około 10 minut na pochwałę Jesego Bairda, znanego liberała i odstępcy, nazywając go wielkim sługą Chrystusa. Ta krucjata doprowadziła do zerwania Grahama z fundamentalistami, takimi jak Bob Jones Sr. i John R. Rice z *Sword of the Lord*.

- Metodysta Leslie Weatherhead, który zaprzeczał odkupieniu przez krew Chrystusa, powiedział: „Graham pomaga zapełniać nasze kościoły. Możemy uczyć ludzi teologii, gdy mamy kogoś, kto będzie ich uczył” (*Leslie Weatherhead: A Personal Portrait*, 1975, s. 199).
- Podczas swojej krucjaty w San Francisco Billy Graham uhonorował zaprzeczającego Chrystusowi biskupa episkopalnego Jamesa Pike’a, zapraszając go do zasiadania na podium i poprowadzenia modlitwy, a także przemawiając w katedrze Grace Cathedral należącej do Pike’a. Graham ponownie uhonorował Pike’a podczas swojej krucjaty w Detroit w 1960 roku.

**1958** – Oficjalny raport podsumowujący krucjatę Grahama w San Francisco podał, że spośród około 1300 katolików, którzy wyszli przed ołtarz, „praktycznie wszyscy pozostali katolikami, nadal modlili się do Maryi, chodzili na mszę i spowiadali się u księdza” (*Oakland Tribune*, środa, 17 grudnia 1958 r.). Przewodniczącym tej krucjaty był biskup metodystów Gerald Kennedy, który zaprzeczał praktycznie każdej fundamentalnej doktrynie wiary chrześcijańskiej i poparł błuźniczą książkę Nelsa Ferre’a z 1953 r. pt. *The Sun and the Umbrella*.

- Kiedy w Ameryce powstał Zjednoczony Kościół Chrystusowy w wyniku połączenia kongregacjonalistów z Kościołem Ewangelicko-Reformowanym, przyjął on unitarianistyczne wyznanie wiary.

**1959** – Podczas obchodów stulecia wydania dzieła Darwina *O pochodzeniu gatunków* na Uniwersytecie Chicagowskim Julian Huxley, wnuk Thomasa („buldoga Darwina”), powiedział: „Przeznaczeniem człowieka jest być jedynym czynnikiem przyszłej ewolucji tej planety. ... W ewolucyjnym modelu myślenia nie ma już ani potrzeby, ani miejsca na zjawiska nadprzyrodzone.

Ziemia nie została stworzona, lecz ewoluowała. Podobnie jak wszystkie zwierzęta i rośliny, które ją zamieszkują, w tym my sami, ludzie – zarówno umysł i dusza, jak i mózg oraz ciało. Tak samo ukształtowała się religia. Człowiek ewolucyjny nie może już szukać schronienia przed swoją samotnością w ramionach ubóstwionej postaci ojca, którą sam stworzył, ani uciec od odpowiedzialności za podejmowanie decyzji, chowając się pod parasolem Boskiej Władzy... . wizja ewolucyjna pozwala nam dostrzec, choćby nie w pełni, zarysy nowej religii, co do której możemy być pewni, że powstanie, by zaspokoić potrzeby nadchodzącej epoki” („The Evolutionary Vision”, S. Tax i C. Callender, *Evolution after Darwin*, tom 3, str. 252–253, 260). Sri Gavin de Beer, dyrektor Brytyjskiego Muzeum Historii Naturalnej, stwierdził, że podważanie darwinizmu może wynikać jedynie z „ignorancji lub bezczelności”, podczas gdy Garrett Hardin z Kalifornijskiego Instytutu Technologicznego ostrzegł, że każdy, kto nie szanuje Darwina, „nieuchronnie przyciąga na siebie uwagę psychiatry” (Arthur Koestler, *The Ghost in the Machine*, s. 204).

**1960** – Juliet Hollister (1916–2000) założyła organizację Temple of Understanding (TOU). Jej misją jest „stworzenie bardziej sprawiedliwego i pokojowego świata” poprzez osiągnięcie „pokojowego współistnienia między jednostkami, społecznościami i społeczeństwami”. Narzędziami służącymi osiągnięciu tego celu są edukacja międzywyznaniowa, dialog międzywyznaniowy, mistycyzm New Age, pielęgnowanie wzajemnego szacunku i tolerancji, zakaz „krytyki” oraz promowanie pogardy dla obywatelstwa globalnego. Eleanor Roosevelt, żona prezydenta Stanów Zjednoczonych, była gorącą zwolenniczką tej sprawy i napisała listy z prośbą do przywódców religijnych i politycznych, w których zachęcała ich do spotkania się z Hollister. Pani Roosevelt nazwała tę wizję „Duchowymi Narodami Zjednoczonymi”. Wiele światowych przywódców poparło tę inicjatywę, w tym prezydent Indii Nehru, prezydent Egiptu Anwar Sadat, papież Jan XXIII, sekretarz generalny ONZ U Thant, Dalajlama oraz liberalny misjonarz protestancki Albert Schweitzer. Inicjatywa TOU zyskała rozgłos, gdy została przedstawiona w grudniowym numerze magazynu *Life* z 1962 roku.

- W artykule opublikowanym w magazynie *Newsweek* w październiku 1960 r. Billy Graham oświadczył, że *nie* zamierza odciągać katolików od ich wyznania: „Pomimo prawdopodobnego rzymskokatolickiego pochodzenia około 50 procent hiszpańskojęzycznych nowojorczyków nie należy obecnie do żadnego kościoła, jak twierdzą protestanci duchowni. Dr Graham jasno dał do zrozumienia, że ani on, ani jego współdziałacze nie mają zamiaru prowadzić żadnej działalności prozelitycznej. Podkreślił: »Dla nas ważne jest to, że ci ludzie nie należą do żadnego kościoła. Chcemy, aby przyjęli Chrystusa, a mogą to zrobić niezależnie od tego, czy uważają się za katolików, czy protestantów«” (*Newsweek*, 17 października 1960 r.).

**1961** — Michael Ramsey, arcybiskup Canterbury, powiedział: „Niebo nie jest miejscem wyłącznie dla chrześcijan... Spodziewam się, że spotkam tam niektórych współczesnych ateistów” (*The Daily Mail*, 2 października 1961 r.).

- Unitarianie w Ameryce połączyli się z uniwersalistami, tworząc Stowarzyszenie Unitarianizmu Uniwersalistycznego (Unitarian Universalism Association) – zjednoczyli się w jeden konglomerat niewiary i ateizmu, odrzucając Biblię i Boga Biblii, a jednocześnie akceptując praktycznie każdą filozofię religijną lub bóstwo poza Biblią.
- Carl Rogers, członek Amerykańskiego Stowarzyszenia Humanistycznego, a później laureat przyznawanej przez nie nagrody „Humanista Roku”, opisał istotę psychologii humanistycznej w swojej książce *Becoming a Person*: „... jedyne pytanie, które ma znaczenie, brzmi: »Czy żyję w sposób, który głęboko mnie satysfakcjonuje i który prawdziwie mnie wyraża?«”
- W sprawie *Torcaso przeciwko Watkinsowi* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych orzekł, że wymaganie przez stan wiary w Boga jako warunku sprawowania urzędu publicznego jest niezgodne z konstytucją, sankcjonując w ten sposób ateizm i wzmacniając jego pozycję.

- W latach 1961–1967 Spurgeon's College w Londynie w Anglii kierował George Beasley-Murray, który twierdził, że Jezus mylił się co do czasu swojego powtórnego przyjścia, że Ewangelia Jana nie została napisana przez Jana oraz że zbawienie nie jest pełne bez chrztu. (Kolegium Pastorskie założone przez Charlesa Spurgeona zostało przemianowane na Spurgeon's College w 1923 r., kiedy to przestało być powiązane z Metropolitan Tabernacle.)

**1962** – W październiku rozpoczął się trzyletni proces Soboru Watykańskiego II, zwołanego przez papieża Jana XXIII, który miał przynieść radykalne zmiany w Kościele rzymskokatolickim i wynieść go na czoło ruchu ekumenicznego. Sobór Watykański II ponownie potwierdził dawne herezje, takie jak supremacja papieża jako głowy wszystkich kościołów, sakramenty zbawienia, odrodzenie przez chrzest, transsubstancjacja, kult maryjny, spowiedź uszna oraz wstawiennictwo świętych. Stwierdzono, że celem ekumenizmu jest przyciągnięcie wszystkich chrześcijan do łona Kościoła rzymskokatolickiego.

- David du Plessis był jedynym pentekostalistą zaproszonym do udziału w Soborze Watykańskim II jako oficjalny obserwator. Du Plessis, który rozmawiał osobiście z papieżem, stał się głównym motorem przełamywania barier między katolicyzmem a pentekostalizmem. Nazywany „Panem Zielonych Świąt”, promował jedność ekumeniczną poprzez wspólne doświadczenia.
- Kenneth Taylor opublikował *The Living Bible*, w której prorok Eliasza w [1 Królów 18:27](#) zwraca się do proroków Baala słowami: „Być może z kimś rozmawia, a może właśnie siedzi w toalecie”. *The Living Bible* zyskała popularność dzięki Billy'emu Grahamowi.
- „Okolo 1962 roku stało się jasne, że w Fuller Theological Seminary znaleźli się ludzie, którzy nie wierzyli już w nieomyślność Biblii – zarówno wśród wykładowców, jak i członków rady nadzorczej” (Harold Lindsell, *The Battle for the Bible*, s. 106). David Hubbard, mianowany rektorem seminarium w 1963 roku, szyderczo nazwał doktrynę nieomyślnego natchnienia Pisma Świętego „teoriąologicznego balonu gazowego; wystarczy jedna dziura, a cała Biblia opada na ziemię”.
- W sprawie *Engel przeciwko Vitale*, rozstrzygniętej 25 czerwca, Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych w sposób pompatyczny i bluźnierczy usunął modlitwę ze szkół publicznych w całym kraju, rażąco podważając postanowienia Pierwszej Poprawki dotyczące wolności wyznania i wolności słowa.

**1963** – Biskup anglikański John A.T. Robinson napisał w swojej popularnej książce *Honest to God*, że „cała koncepcja istoty nadprzyrodzonej zstępującej z Nieba, by «zbawić» ludzkość od grzechu... jest, szczerze mówiąc, niewiarygodna dla człowieka «dorosłego»” (s. 78).

Robinson wyraził ateistyczny punkt widzenia, mówiąc: „Być może jednak freudystom przychodzi do głowy, że taki Bóg – Bóg tradycyjnej teologii ludowej – jest projekcją i być może jesteśmy powołani do życia bez tej projekcji w jakiegokolwiek formie” (str. 17, 18). Po opublikowaniu tej książki Hugh Montefiore, biskup Birmingham, powiedział do Roberta Runcie, który w 1980 roku miał zostać arcybiskupem Canterbury: „John Robinson napisał książkę, która wywoła chaos – zamierza powiedzieć światu, w co *my* naprawdę wierzymy” (Humphrey Carpenter, *Robert Runcie: The Reluctant Archbishop*, s. 159). Oczywiście do żadnego zamieszania nie doszło, z tego prostego powodu, że przeciętny anglikanin nie przejmował się już w ogóle doktryną.

- Po śmierci papieża Jana XXIII Billy Graham powiedział: „Niezwykle podziwiam papieża Jana. Uważam, że zapoczątkował on nową erę dla świata. Mam nadzieję, że kardynałowie wybiorą nowego papieża, który będzie podążał tą samą drogą co Jan. Byłaby to wielka tragedia, gdyby wybrali człowieka, który sprzeciwiłby się Janowi i ponownie wznosił mury” (*Michigan City News-Dispatch*, 2 czerwca 1963 r.).
- W sprawach *Abington przeciwko Schemppowi* oraz *Murray przeciwko Curlettowi* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych orzekł, że organizowane przez szkoły czytanie Biblii w szkołach publicznych jest niezgodne z konstytucją, otwierając tym samym furtkę dla ateizmu, degradacji moralnej i przemocy.

**1964** – Badanie dotyczące religii wykazało, że prawdopodobnie 60 000 członków trzech głównych wyznań w Ameryce (Zjednoczonego Kościoła Chrystusowego, Zjednoczonego Kościoła Metodystycznego i Kościoła Episkopalnego) było ateistami lub agnastykami (*Christianity Today*, 20 listopada 1964 r.). To samo badanie wykazało, że 43% protestantów nie wierzyło w niepokalane poczęcie.

- Na pytanie: „Czy chrześcijanie kongregacjoniści wierzą w niepokalane poczęcie?”, rzecznik Zjednoczonego Kościoła Chrystusowego (powstałego z połączenia kongregacjonistów z Kościołem Ewangelicko-Reformowanym) odpowiedział: „Prawdopodobnie większość z nich nie wierzy” (Douglas Horton, „What Is A Congregationalist?”, *St. Louis Globe Democrat*, 5 sierpnia 1964 r.).
- S.S. Chawla napisał we wrześniowo-październikowym numerze magazynu *The Humanist*: „Odkrycie przez Darwina zasady ewolucji oznaczało koniec dla wartości religijnych i moralnych”.

**1965** – Papież Paweł VI i patriarcha Atenagoras I oficjalnie znieśli ekskomunikę z 1054 roku, która dzieliła Kościół rzymskokatolicki od greckiego kościoła prawosławnego.

- Harvey Cox, amerykański profesor baptystyczny z Harvard Divinity School, opublikował książkę *Secular City*, „celebrującą nadejście świeckiej cywilizacji miejskiej i ustępowanie tradycyjnego chrześcijaństwa”. Cox dołączył do nurtu głoszącego, że „Bóg umarł”, stwierdzając: „Jest zbyt wcześnie, by to stwierdzić z całą pewnością, ale może się okazać, że nasze angielskie słowo *God* będzie musiało umrzeć, potwierdzając w ten sam sposób apokaliptyczny osąd Nietzschego, że «Bóg umarł»”.
- W latach 60. **Rock and Roll** wyniósł swoją rozwiązał, łamiąc prawo filozofię na nowe wyżyny. W 1965 roku The Rolling Stones śpiewali: „Jestem wolny, by robić, co chcę, kiedy tylko zechcę”; The Animals śpiewali: „To moje życie i będę robić, co chcę”; a The Mamas and the Papas śpiewali: „Musisz iść tam, gdzie chcesz iść / robić to, co chcesz robić”.

**1966** – 8 kwietnia magazyn *Time* opublikował na okładce artykuł zatytułowany „Czy Bóg umarł?”, w którym recenzowano książkę Williama Hamiltona *Radical Theology and the Death of God*. Hamilton argumentował, że istnienie cierpienia na świecie dowodzi, iż Bóg wszechmocny i pełen miłosierdzia nie istnieje.

- Michael Ramsey, arcybiskup Canterbury, złożył wizytę papieżowi i opuścił ją, mając na palcu swój „pierścień biskupi wysadzany szmaragdami i diamentami”. Ramsey stwierdził, że papież „ma prymat wśród wszystkich biskupów chrześcijaństwa; tak więc bez komunii z nim nie ma perspektywy na ponowne zjednoczenie chrześcijaństwa” (Ramsey, *The Gospel and the Catholic Church*, s. 228) i oświadczył, że jest gotów „uznać papieża za głowę zjednoczonego Kościoła” (Owen Chadwick, *Michael Ramsey: A Life*, s. 325).
- W tym roku ukazało się pierwsze wydanie greckiego Nowego Testamentu Zjednoczonych Towarzystw Biblijnych (UBS). Nowe wydania ukazały się w latach 1968, 1975, 1983 i 1993. Począwszy od trzeciego wydania, tekst został połączony z tekstem Nestle-Alanda; w związku z tym 26. wydanie tekstu Nestle-Alanda i trzecie wydanie UBS są identyczne. Redaktorami są teologichni modernisci i katolicy, z których żaden nie wierzy, że Biblia jest nieomylnym Słowem Bożym. Byli to **Kurt Aland, Barbara Aland, Bruce Metzger, Matthew Black, Allen Wikgren, Johannes Karavidopoulos** oraz **Carlo Martini**. Ten ostatni był kardynałem katolickim.
- Langdon Gilkey z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Chicagowskiego stwierdził: „Młodzi mężczyźni nawet nie poruszają kwestii niepokalane poczęcia czy grzechu pierworodnego. Dyskutują o istnieniu Boga. A jeśli nie ma Boga, nie ma sensu spierać się o żadną z pozostałych doktryn” („Theology”, magazyn *Time*, 11 listopada 1966 r., s. 57).

**1967** – Po raz pierwszy katolicy zaczęli mówić „językami” i dołączyli do ruchu charyzmatycznego. W marcu niektórzy katolicy związani z Uniwersytetem Notre Dame zwrócili się do Raya Bullarda, prezesa lokalnego oddziału Full Gospel Business Men’s Fellowship International i członka zboru Assemblies of God, prosząc, by on i jego przyjaciele z ruchu zielonoświątkowego nałożyli na nich ręce. Chociaż nie wyrzekli się swoich fałszywych doktryn i praktyk, w tym herezji odrodzenia przez chrzest, doświadczyli zjawisk „typu zielonoświątkowego”. Dwóch z nich, Steve Clark i Ralph Martin, było pracownikami krajowego ruchu Cursillo, a inni uczestniczyli w rekolekcjach Cursillo. Ruch charyzmatyczny szybko się rozrastał w Kościele rzymskokatolickim, a już w 1974 r. coroczna konferencja „odnowy” w Notre Dame przyciągnęła 30 000 uczestników.

- Krajowy Kongres Ewangelicko-Anglikański w Anglii zaprosił zagorzałego modernistę i ultraekumenistę Michaela Ramseya do wygłoszenia przemówienia otwierającego. Odnosząc się do dawnych praktyk separatystycznych ewangelików, John R.W. Stott powiedział: „Musimy pokutować i się zmienić”.

- W odpowiedzi na publiczne zaprzeczenie przez biskupa Jamesa Pike'a istnieniu Trójcy Świętej i innych podstawowych doktryn wiary chrześcijańskiej Kościół Episkopalny w USA przyjął uchwałę, w której ogłoszono, że pojęcie herezji jest anachronizmem. Pike „opuścił statek doktryny Trójcy Świętej” i nazwał narodziny z dziewicy „prymitywnym mitem”.

**1968** – Badanie religijne przeprowadzone przez Jeffreya Haddena wykazało, że około 60% duchownych metodystycznych w Ameryce nie wierzyło w narodziny Jezusa Chrystusa z dziewicy, a co najmniej 50% nie wierzyło w zmartwychwstanie Chrystusa w ciebie.

- W swojej książce *Identification* E.W. Kenyon pomógł utorować drogę dla pentekostalnych ruchów „Słowa Wiary” oraz „Manifest Sons of God”, stwierdzając: „Kiedy te prawdy naprawdę zapanują w nas, uczynią nas duchowymi nadludźmi, panami demonów i chorób. ... Będzie to koniec słabości i porażek. ... Wychodzimy i żyjemy jako nadludzie, w których mieszka Bóg” (Kenyon, *Identification*, Seattle: Kenyon's Gospel Publishing Society, 1968, s. 68).
- Troy Perry założył w Los Angeles Metropolitan Community Church, który stał się kościołem macierzystym pierwszego wyznania chrześcijańskiego skupiającego głównie osoby homoseksualne. W 1988 r. liczył on 38 000 członków w 200 zborach na całym świecie.
- *Raport z Uppsali* Światowej Rady Kościołów sankcjonował przemoc jako niezbędny element dążenia do sprawiedliwości społecznej. „Radykalna zmiana struktur władzy jako nośnik sprawiedliwości społecznej, a nie przemoc, stanowi istotę rewolucji. Jednak przemoc jest zawsze potencjalnie obecna, a tam, gdzie ustalony porządek dyktuje decyzję dotyczącą strategii, przemoc może wydawać się jedyną drogą”.
- W swojej duchowej autobiografii *Song of Accounts* metodystyczny misjonarz E. Stanley Jones napisał: „Nie wierzymy, że Nowy Testament jest objawieniem Boga – byłoby to Słowo zamienione w atrament drukarski” (s. 377).
- W sprawie *Epperson przeciwko Arkansas* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych orzekł, że szkoła publiczna nie może zakazać nauczania ewolucji. Był to kolejny rażący atak na konstytucyjne prawo do wolności słowa.
- [Głównym hasłem rewolucji seksualnej z 1968 r. był slogan: „sex, drugs and rock'n'roll”. Młodzież zmanipulowana materialistyczną ideologią Marksa i Engelsa demonstrowała swój bunt przeciwko chrześcijańskiej moralności w amerykańskich i europejskich metropoliach i uniwersytetach. Herbert Marcuse (1898–1979), guru rewolucji z 1968 r., stworzył syntezę poglądów Marksa i Freuda. Twierdził, że całe zło świata pochodzi z chrześcijańskiego systemu wartości. Dlatego trzeba go całkowicie odrzucić, gdyż blokuje ludzkie popędy. W jego miejsce należy stworzyć nową moralność, wolną od wszelkich ograniczeń, tak aby człowiek mógł być sobą. Za największą wartość Marcuse uznał seksualną przyjemność, a popęd za czynnik kreujący nową cywilizację. Wolnością dla niego było niczym nie skrępowane zaspokajanie pragnień seksualnych, za represję uważał branie odpowiedzialności za innych, a dziecko traktował jako niechciany produkt seksualnej przyjemności.]

**1969** – James H. Cone opublikował książkę *Black Theology and Black Power*, głosząc teologię wyzwolenia dla Czarnych, która skupia się bardziej na wolności od ucisku niż na zbawieniu od grzechu.

- Zanim arcybiskup Canterbury Michael Ramsey poparł plan zjednoczenia anglikanów i metodystów, przeprowadził tajne rozmowy z Watykanem, „aby upewnić się, że forma tego planu nie jest sprzeczna z »sukcesją apostolską« i nie uniemożliwi w związku z tym przyszłego zjednoczenia z papieżem” (Iain Murray, *Evangelicalism Divided*, s. 92).

**1970** – Fenomen współczesnej muzyki uwielbienia eksplodował na scenie dzięki chrześcijańskim zespołom folk-rockowym związanym z Chuckiem Smithem i Calvary Chapel. Jedną z pierwszych popularnych współczesnych pieśni uwielbienia była „For Those Tears I Died (Come to the Water)”, nagrana przez zespół Children of the Day. Utwór ten, napisany przez Marshę Stevens, opisuje wizję, którą rzekomo miała, przedstawiając Jezusa stojącego nad spokojną wodą, która jest właśnie tą „wodą”, o której mowa w piosence. Stevens twierdziła, że dzięki tej wizji nawróciła się, jednak ani w samej wizji, ani w piosence nie ma wyraźnej treści ewangelicznej – nie ma w nich mowy o grzechu, odkupieniu Chrystusa, pokucie ani wierze zbawczej.

**1971** – Fleming H. Revell opublikował książkę *A Prejudiced Protestant Takes a New Look at the Catholic Church* autorstwa Jamesa Hefleya, pastora z Kościoła Południowych Baptystów, który opisał, w jaki sposób jego „uprzedzenia” wobec Kościoła rzymskokatolickiego zniknęły od czasu Soboru Watykańskiego II.

- Siedem tysięcy osób stłoczyło się w nowojorskiej katedrze episkopalnej św. Jana Boskiego na „Hair Mass” – nabożeństwie upamiętniającym trzecią rocznicę premiery hipisowskiego musicalu na Broadwayu. Wydarzenie to charakteryzowało się obecnością kobiet bez staników, szortów typu hot pants, zespołu rockowego oraz balonów („Troubadours for God”, *Time*, 24 maja 1971 r.).
- Spektakl *Godspell* miał swoją premierę poza Broadwayem i odniósł długotrwały sukces. Jezus umiera bezkrwawą śmiercią na ogrodzeniu pod napięciem, a zmartwychwstania nie ma.
- Maranatha Music, pierwsze wydawnictwo zajmujące się współczesną muzyką chrześcijańską, zostało założone przez Chucka Smitha z Calvary Chapel w Costa Mesa w Kalifornii w celu wydawania muzyki wczesnych hipisów nawiązujących do Jezusa.
- Błuzniercza opera rockowa *Jesus Christ Superstar* miała swoją premierę na Broadwayu i wywarła ogromny wpływ na szerzenie fałszywego Chrystusa na całym świecie. Muzykę skomponował Andrew Lloyd Webber, a teksty napisał Tim Rice. Do 1980 r. album muzyczny przyniósł dochód w wysokości ponad 237 milionów dolarów. Film z 1973 r. był jednym z najbardziej kasowych filmów tego roku. Opera była wystawiana w ponad 30 krajach, a w latach 2019 i 2020 nadal odbywała trasy koncertowe po Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Chrystus z „Superstar” to zagubiony, pełen wątpliwości, sfrustrowany i przerażony człowiek, który umiera za własne grzechy i nie zmartwychwstaje. Judasz jest w tej operze „fajnym bohaterem”, który próbuje skierować „Jezusa” na właściwą drogę.

Kiedy Jezus wkracza do Jerozolimy, tłum beztrząsowo śpiewa bezsensowne słowa: „Hey sanna sanna sanna ho/ Sanna hey sanna”. Webber powiedział: „Nie postrzegamy Chrystusa jako Boga”. Tim Minchin, który zagrał Judasza w brytyjskiej wersji opery, nazwał ją „radikalnym musicałem ateistycznym”.

- W kościele prezbiteriańskim przy Piątej Alei w Nowym Jorku pastor ochrzcił niemowlę „w imię Ojca, Ducha Świętego i Jezusa Chrystusa Superstara”, nawiązując do błuznierczego musicalu, który przedstawiał Pana Jezusa jako zwykłego grzesznika („The New Rebel Cry: Jesus Is Coming!” *Time*, 21 czerwca 1971 r.).
- W książce *The Gospel Sound* Anthony Heilbut zeznał, że dziedzina współczesnej muzyki chrześcijańskiej jest prześladowana homoseksualizmem. „Kościoł gospel od dawna stanowi schronienie dla gejów i lesbijek, z których niektórzy wyrosli na najwybitniejszych śpiewaków i muzyków”.

**1972** – Cecil Williams, pastor kościoła metodystycznego Glide Memorial w San Francisco, powiedział: „Nie chcę iść do żadnego nieba... Nie wierzę w te bzdury. Myślę, że to tylko – – –.” (Usunęliśmy jego wulgaryzm.)

- William Johnson z Stowarzyszenia Golden Gate Kościoła Zjednoczonego Chrystusa w Północnej Kalifornii stał się pierwszą osobą otwarcie przyznającą się do homoseksualizmu, która została wyświęcona przez główny nurt wyznaniowy. Zapytany, czy może być dobrym duchownym bez żony, Johnson odpowiedział: „Naprawdę nie czuję, żebym potrzebował żony. Mam nadzieję, że pewnego dnia będę mógł dzielić głęboki związek miłosny z innym mężczyzną” (*New York Times*, 2 maja 1972 r.).
- Seminarium Teologiczne Fullera oficjalnie zmieniło swoje oświadczenie doktrynalne, aby odzwierciedlić herezję nauczaną tam od początku lat 60. Pierwotne oświadczenie głosiło, że Biblia jest „w pełni natchniona i wolna od wszelkich błędów zarówno w całości, jak i w poszczególnych częściach”. W nowym oświadczeniu usunięto sformułowanie „wolna od wszelkich błędów zarówno w całości, jak i w poszczególnych częściach”, pozostawiając pole do wyrażania heretyckiego poglądu, który wyznają rektor Fuller David Hubbard oraz wielu profesorów tej uczelni, a mianowicie, że Biblia zawiera błędy.
- W kościele episkopalnym św. Klemensa na Manhattanie „podczas ekologicznej teatralnej liturgii chrztu pokazano zdjęcia braci Kennedy i Martina Luthera Kinga Jr., mężczyznę golącego się w otwartej łazience i śpiewającego «We Shall Overcome», trójkę nagich młodych ludzi grających na kazoo i

pluskających się w plastikowym brodziku, aktora odgrywającego scenę z wanny z jakiejś sztuki oraz kadzidło” (Thomas Reeves, *The Empty Church: The Suicide of Liberal Christianity*, 1996, s. 154).

- Podczas swojej konferencji czteroletniej w 1972 r. Zjednoczony Kościół Metodystyczny formalnie zatwierdził politykę pluralizmu doktrynalnego opartego na czterokrotnym autorytecie Pisma Świętego, Tradycji, Doświadczenia i Rozumu.
- Charles Dullea, przełożony Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, wyjaśnił, dlaczego rzymianie i moderniści akceptują Billy’ego Grahama: „Ponieważ głosi on podstawowe chrześcijaństwo; nie porusza spraw, które dziś dzielą chrześcijan. Nie porusza szczegółowo tematu sakramentów ani Kościoła. ... Katolik nie usłyszy u niego nic, co umniejszałoby autorytet nauczania jego Kościoła, ani nic na temat prerogatyw papieskich czy biskupich, ani żadnego słowa przeciwko mszy, sakramentom czy praktykom katolickim. Graham NIE MA NA TO CZASU; głosi wyłącznie Chrystusa i osobiste oddanie się Mu. Katolik, moim zdaniem, usłyszy niewiele, jeśli w ogóle coś, z czym nie będzie mógł się zgodzić” (Dullea, „A Catholic Looks at Billy Graham”, *Homiletic & Pastoral Review*, styczeń 1972 r.).
- Naukowiec z Harvardu, Ernst Mayr, nazwał „rewolucję darwinowską z 1859 r. być może najbardziej fundamentalną ze wszystkich rewolucji intelektualnych w historii ludzkości”, ponieważ „wpłynęła ona na każdą koncepcję metafizyczną i etyczną” („The Nature of the Darwinian Revolution”, *Science*, 2 czerwca 1972 r.).

**1973** – Gustavo Gutiérrez opublikował *Teologię wyzwolenia*, stając się czołowym przedstawicielem teologii wyzwolenia, która postrzega zbawienie jako wyzwolenie społeczeństwa od niesprawiedliwości społecznej i ekonomicznej. Jest to marksistowskie podejście do chrześcijaństwa.

- 21 października w Milwaukee Billy Graham powiedział: „W minionym tygodniu wygłosiłem w wielkiej katedrze katolickiej kazanie pogrzebowe dla mojego bliskiego przyjaciela, który był katolikiem [wydawca James Strohn Copley], a w uroczystości uczestniczyło kilku biskupów i arcybiskupów. Kiedy tam siedziałem, uczestnicząc w MSZY POGRZEBOWEJ, KTÓRA BYŁA BARDZO PIĘKNA I Z PEWNOŚCIĄ ZGODNA Z EWANGELIĄ, wierzę...” (*Billy Graham*, Church League of America, str. 84) . Msza katolicka jest ponowną ofiarą Chrystusa; konsekrowana opłatka (hostia) jest czczona jako sam Chrystus.
- J. Kincaid Smith zeznał, że kiedy w tym roku ukończył Hamma School of Theology, seminarium Kościoła Luterńskiego w Ameryce, panowały następujące warunki: „O ile mi wiadomo, żaden z moich kolegów z klasy, ani ja, nie wierzyliśmy w żadne cudowne elementy zawarte w Biblii, w nic nadprzyrodzonego, nie wierzyliśmy w sześciodniowe stworzenie świata, w to, że Adam i Ewa byli prawdziwymi postaciami historycznymi, że Bóg naprawdę przemawiał do ludzi, w potop z Noem i Arką, ani w rozstąpienie się Morza Czerwonego. Wierzyliśmy, że żadne pisma Starego Testamentu nie przepowiadały nadejścia Jezusa z Nazaretu, że Jezus nie był zapowiadany w Starym Testamencie. Nie wierzyliśmy w narodziny z dziewicy. Jeden z moich wykładowców Nowego Testamentu poczuł się natchniony do napisania wiersza z okazji uzyskania stałego zatrudnienia. Został on odczytany podczas nabożeństwa w kaplicy Uniwersytetu Wittenberg. W wierszu tym spekulował, że ojcem Jezusa był wędrowny rzymski żołnierz. Kategorycznie zaprzeczył prawdziwej boskości Chrystusa” (relacja w *Christian News*, 29 kwietnia 1985 r.).
- Margaret Mead stała się ulubienicą rewolucji seksualnej dzięki publikacji *Coming of Age in Samoa*, rzekomego badania naukowego dowodzącego, że mieszkańcy Samoa nie mieli żadnego kodeksu etycznego, uprawiają przypadkowy seks i nie odczuwają poczucia winy ani stresu, które rzekomo wynikały z restrykcyjnej moralności chrześcijaństwa. Okazało się, że praca Mead opierała się na kłamstwie, a mieszkańcy Samoa mają surowy kodeks moralny oraz są oddani monogamii i wierności małżeńskiej. Po trzech nieudanych małżeństwach Mead zmarła w 1978 roku w ramionach uzdrowiciela duchowego.
- Drugi Manifest Humanistyczny został podpisany przez 120 wpływowych mężczyzn i kobiet, w tym Isaaca Asimova, Francisa Cricka i B.F. Skinnera. Drugi Manifest Humanistyczny (1973) głosił, że „wiara w Boga wysłuchującego modlitw jest niewyudowodnioną i przestarzałą wiarą”, a religijne nauczanie o zbawieniu nazwał „szkodliwym, odwracającym uwagę ludzi fałszywymi nadziejami na niebo w życiu pozagrobowym”. Wezwał on do zapewnienia prawa do kontroli urodzeń, rozwodu, aborcji i samobójstwa oraz do ustanowienia globalnego prawa i sądów.

- W sprawie *Roe przeciwko Wade* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych zalegalizował aborcję w Ameryce, otwierając tym samym furtkę do mordowania milionów nienarodzonych dzieci.

**1974** – W marcowym numerze magazynu *Eternity* ukazał się artykuł Bernarda Ramma zatytułowany „Witajcie, ewangelicy z zielonej trawy”. Po wymienieniu pięciu cech charakterystycznych (nie interesują ich kwestie doktrynalne, kontrowersje dotyczące ewolucji, szczegóły proroctw biblijnych ani debaty na temat nieomyślności Biblii; większą wagę przywiązują do psychicznej integralności niż do poprawności doktrynalnej), Ramm stwierdził, że z radością wita tych „ewangelików”.

**1975** – W maju 10 000 katolickich charyzmatyków zgromadziło się w Bazylice św. Piotra w Rzymie z okazji święta Zesłania Ducha Świętego i otrzymało błogosławieństwo od papieża Pawła VI.

- W swojej biografii poświęconej wybitnym postaciom z dziedziny psychologii Leonard Zusne pochwalił Karola Darwina i stwierdził, że jego książki „wyjaśniają podstawowe założenie leżące u podstaw psychologii, a mianowicie, że człowiek stanowi część kontinuum wraz z resztą świata zwierząt... . Metoda ewolucyjna... jest obecnie powszechnie akceptowanym i dominującym punktem widzenia w psychologii” (*Names in the History of Psychology*, str. 112).

**1976** – W książce *The Battle for the Bible* Harold Lindsell udokumentował spadek znaczenia doktryny o boskim natchnieniu Pisma Świętego wśród ewangelików. Napisał: „Nie jest niesprawiedliwe twierdzenie, że wśród wyznań takich jak Kościół Episkopalny, Zjednoczony Kościół Metodystyczny, Zjednoczony Kościół Prezbiteriański, Zjednoczony Kościół Chrystusowy, Kościół Luterński w Ameryce oraz Kościół Prezbiteriański w USA **nie ma ani jednego seminarium teologicznego, które opowiadałoby się za nieomyślnością Biblii**. Nie ma też ani jednego seminarium, w którym nie byłoby wykładowców odrzucających jedną lub więcej z głównych nauk wiary chrześcijańskiej” (*The Battle for the Bible*).

- Carl Henry ostrzegł: „Coraz liczniejsza awangarda młodych absolwentów uczelni ewangelickich, którzy posiadają stopnie doktorskie uzyskane w nieewangelickich ośrodkach teologicznych, obecnie kwestionuje lub odrzuca nieomyślność” („Conflict Over Biblical Inerrancy”, *Christianity Today*, 7 maja 1976 r.).
- Kardynał Manning z Los Angeles powiedział: „Każdy, kto stał się prawdziwym charyzmatykiem, o ile mi wiadomo, stał się lepszym katolikiem” (*Charismatic Renewal for Catholics*, 1976, s. 48).
- Biskup James Thomas z Zjednoczonego Kościoła Metodystycznego powiedział podczas odbywającej się co cztery lata Konferencji Generalnej UMC: „Nie wierzymy [...] w sztywne koncepcje doktrynalne, które miałyby nas utrzymywać w równowadze w tym chwiejnym świecie” (*F.E.A. News & Views*, maj–czerwiec 1976 r.).

**1977** – Anne Holmes z Zjednoczonego Kościoła Chrystusowego została pierwszą kobietą otwarcie przyznającą się do lesbijstwa, wyświęconą przez główny nurt wyznania protestanckiego. W późniejszym okresie tego samego roku Ellen Barrett została pierwszą otwarcie homoseksualną kapłanką wyświęconą w Kościele Episkopalnym. Stwierdziła, że jej związek z partnerką lesbijską „jest tym, co napędza siłę i współczucie, które wnoszą do posługi” („The Lesbian Priest”, magazyn *Time*, 24 stycznia 1977 r.).

- John Wimber rozpoczął posługę duszpasterską w kościele w Anaheim w Kalifornii, który rozrósł się do 6 000 członków i stał się kościołem macierzystym Stowarzyszenia Vineyard, obejmującego w 2022 r. ponad 2 400 kościołów na całym świecie. Kościoły Vineyard odgrywają znaczącą rolę we współczesnym ruchu uwielbienia.
- W lipcu w Kansas City odbyła się ogromna konferencja ekumeniczna, na którą zgromadziło się 50 000 uczestników (z czego 45% stanowili katolicy) pod hasłem „Jedność w panowaniu Jezusa”. Katolik Kevin Ranaghan oświadczył, że nurty chrześcijaństwa zbliżają się do siebie: „Bóg wykopał kanały między tymi nurtami. Dzisiaj wieczorem łączą się one i będą płynąć z tego stadionu oraz z tej konferencji, by rozlać się na cały kraj, gdy wyruszymy jako nowo zjednoczony lud”. Jamie Buckingham powiedział: „Nie możemy osiągnąć jedności opartej na doktrynie. Doktryna zawsze będzie dzielić Ciało Chrystusa”.
- Drugi Krajowy Kongres Ewangelicko-Anglikański, który odbył się w Nottingham w Anglii, oświadczył: „Postrzegając siebie i katolików rzymskich jako współchrześcijan, żałujemy za postawy,

które zdawały się temu zaprzeczać... Wierzymy, że naszym celem powinna być widzialna jedność wszystkich wyznających chrześcijan”.

**1978** – W książce *The Worldly Evangelicals* Richard Quebedeaux stwierdził: „[J]est powszechnie znanym faktem, że znaczna część, jeśli nie większość, omawianych uczelni i seminariów zatrudnia obecnie wykładowców, którzy nie wierzą już w całkowitą nieomyślność, nawet w sytuacjach, gdy ich pracodawcy nadal wymagają od nich podpisania tradycyjnej deklaracji, że Biblia jest „inspirowana słowem”, „nieomyślna” lub „niezawodna w całości i w szczegółach”, albo potwierdzenia w innych jasno zdefiniowanych słowach doktryny nieomyślności...”

- W sierpniu Michael Ramsey, były arcybiskup Canterbury, mówił o swojej nadziei na ponowne zjednoczenie z Rzymem: „Zaledwie kilka kolejnych boskich cudów doprowadzi nas do tego dnia jedności w prawdzie i świętości, całkowitej jedności w Mszy Świętej przekazanej nam przez Jezusa” (cytowane przez Adriana Hastingsa, *English Christianity*, s. 629).
- Książka Richarda Fostera *Celebration of Discipline* wywołała prawdziwą eksplozję modlitwy kontemplacyjnej w duchu rzymskokatolickim wśród ewangelików. Foster polecał katolickich świętych i mistyków, takich jak Ignacy z Loyoli, Franciszek z Asyżu, Teresa z Avila, Dominik, Katarzyna ze Sieny, Jan od Krzyża, Hildegarda z Bingen, Bernard z Clairvaux, Teilhard de Chardin, Henri Nouwen, Matka Teresa i Thomas Merton, z których wszyscy wyznawali ewangelię opartą na uczynkach sakramentalnych, potępioną przez Boga zgodnie z Listem do Galatów 1.
- W październiku Billy Graham zorganizował krucjatę w Polsce, sponsorowaną przez Kościół rzymskokatolicki. Graham stwierdził, że przedsięwzięcie to stanowiło wyraz nowego ducha współpracy, będącego konstruktywnym przykładem dla chrześcijan w innych krajach (John Pollock, *Billy Graham*, s. 308). Cztery z tych spotkań odbyły się w kościołach katolickich, a na podium obok Grahama uczestniczyli księża. Kardynał Karol Wojtyła zaoferował Grahamowi 700-letni kościół św. Anny w Krakowie, ale tuż przed przybyciem ewangelisty do Polski Wojtyła został nieoczekiwanie wezwany na konklawe do Rzymu, aby spotkać się z Kolegium Kardynałów, a kilka dni później został wybrany papieżem Janem Pawłem II. Graham odwiedził sanktuarium maryjne Jasna Góra (w którym znajduje się ikona Czarnej Madonny) w Częstochowie. Zdjęcie opublikowane w magazynie *Decision* z lutego 1979 roku przedstawiało Grahama witającego pielgrzymów w sanktuarium. W opinii katolickich obserwatorów wizyta ta bez wątpienia stanowiła wyraz poparcia ze strony Grahama dla bałwochwalczego kultu Maryi, który jest praktykowany w tym wpływowym sanktuarium. W swojej książce *Przekraczając próg nadziei* papież Jan Paweł II świadczył, że jego osobista pobożność wobec Maryi rozwinęła się w miejscach maryjnych, takich jak „Jasna Góra” (s. 220).
- Desmond Tutu, biskup anglikański, powiedział: „Duch Święty nie ogranicza się do Kościoła chrześcijańskiego. Na przykład Mahatma Gandhi, który jest hindusem... Duch Święty jaśnieje poprzez niego” (katedra św. Albana, Pretoria, RPA, 23 listopada 1978 r.).

**1979** – W tym roku ukazały się dwie książki promujące jedność ekumeniczną między protestantami, charyzmatykami i Kościołem rzymskokatolickim. W książce *The Three Sisters* (wydawnictwo Tyndale House Publishers) autorstwa Michaela Harpera ogłoszono, że *Roma*, *Charisma* i *Evangeline* są siostrami z tej samej rodziny. W książce *That They May Be One* (wydawnictwo Logos Press) Thomas Twitchell wyraził nadzieję, że jedność między charyzmatykami a Kościołem rzymskokatolickim wkrótce się urzeczywistni.

- Prezbiterium National Capitol Union Kościoła Prezbiteriańskiego (USA) przegłosowało stosunkiem głosów 165 do 59 wyświęcenie Mansfielda Kasemana na pastora, mimo że otwarcie zaprzeczał on boskości, narodzinom z dziewicy, bezgrzeszności, zastępczej ofierze odkupieńczej oraz cielesnemu zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa. Na pytanie: „Czy Jezus jest Bogiem?”, Kaseman odpowiedział: „Nie, Bóg jest Bogiem”. W wyniku odwołania najwyższy sąd tej denominacji uniewinnił Kasemana.
- W książce *The Bible in the Balance* Harold Lindsell przedstawił kolejne dowody na poważne i powszechne osłabienie doktryny o boskim natchnieniu Pisma Świętego wśród ewangelików.
- Kiedy 9 grudnia zmarł kardynał Fulton Sheen, Billy Graham pochwalił go za zburzenie murów między katolikami a protestantami i powiedział: „Uważam za zaszczyt, że znałem go jako przyjaciela przez ponad 35 lat. Opłakuję jego śmierć i czekam na nasze ponowne spotkanie w niebie” (*Religious News Service*, 11 grudnia 1979 r.). Jednak nadzieją Sheena na niebo była Maryja. Poświęcił jej cały rozdział swojej autobiografii zatytułowany „Kobieta, którą kocham”, pisząc: „Kiedy przyjąłem święcenia

kapłańskie, postanowiłem co sobotę ofiarowywać Najświętszą Ofiarę Eucharystyczną Najświętszej Matce... Wszystko to daje mi głęboką pewność, że kiedy stanę przed tronem sądu Chrystusa, On w swoim miłosierdziu powie do mnie: «Słyszałem, jak moja Matka o tobie mówiła» (Fulton J. Sheen, *Treasure in Clay*, s. 317).

- Marsha Stevens, nazywana „matką współczesnej muzyki chrześcijańskiej”, złamała swoje święte śluby małżeńskie i rozwiodła się z mężem, z którym była przez siedem lat, ponieważ „zakochała się w kobiecie”. W latach 80. dołączyła do Fellowship of Metropolitan Community Churches i założyła Born Again Lesbian Music (BALM).

Jej pierwszą piosenką był utwór „Free to Be”, który głosi herezję, że Bóg nie potępia homoseksualizmu jako grzechu i że w Chrystusie każdy ma swobodę bycia tym, kim tylko zechce.

**1980** – Wyświęcenie Roberta Runcie na arcybiskupa Canterbury było kolejnym krokiem w kierunku zjednoczenia z Rzymem. Przed wyborem Runcie skonsultowano się z kardynałem Basilem Hume’em, przywódcą Kościoła rzymskokatolickiego w Anglii, w sprawie stanowiska Watykanu w tej kwestii. To utorowało drogę do mianowania prorzymskiego Runcie. Podczas ceremonii wyświęcenia kilku kardynałów katolickich zajęło honorowe miejsca obok Runciego, odśpiewano hymn na cześć Maryi, a kardynał Hume odczytał fragment Pisma Świętego. Billy Graham był gościem tej ekumenicznej uroczystości i serdecznie powitał nowego arcybiskupa.

- Zgromadzenia Boże przywróciły uprawnienia duszpasterskie, które 18 lat wcześniej odebrały Davidowi du Plessisowi z powodu jego ekumenicznych relacji z Kościołem rzymskokatolickim i Światową Radą Kościołów. Du Plessis doradzał katolikom, by pozostali w Kościele katolickim po doświadczeniu „chrztu w Duchu Świętym”. Zgromadzenia Boże uległy najbardziej radykalnemu pogładowi na ekumenizm.
- W sprawie *Stone przeciwko Grahamowi* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych orzekł, że umieszczanie Dziesięciu Przykazań w szkołach publicznych jest niezgodne z konstytucją.
- Biskup anglikański Desmond Tutu powiedział: „Niektórzy uważali, że w narodzinach Jezusa było coś dziwnego. ... Być może Jezus był synem z nieślubnego związku” (*Cape Times*, 24 października 1980 r.).

**1981** — Robert Bratcher, tłumacz Biblii w wersji Today’s English Version oraz misjonarz Kościoła Południowych Baptystów w Brazylii, powiedział: „Tylko świadoma ignorancja lub intelektualna nieuczciwość mogą tłumaczyć twierdzenie, że Biblia jest bezbłędna i nieomylna. ... Żaden miłujący prawdę, szanujący Boga, czczący Chrystusa nie powinien popełniać takiej herezji. Przypisywanie Biblii cech nieomyślności i bezbłędności oznacza jej bałwochwalstwo, przekształcanie jej w fałszywego boga” (*The Baptist Courier*, Greenville, SC, 2 kwietnia 1981 r.). Bratcher wygłosił tę wypowiedź podczas ogólnokrajowego seminarium zorganizowanego przez Komisję Życia Chrześcijańskiego Konwencji Południowych Baptystów w Dallas w Teksasie.

- Popularny autor Malcolm Muggeridge napisał: „Historia Jezusa opowiedziana w Ewangeliach jest prawdziwa w takim stopniu, w jakim może być i w jakim się w nią wierzy; jej prawdziwości należy szukać raczej w sercach wierzących niż w historii” (Muggeridge, *Jesus: The Man Who Lives*).

**1982** – Robert Runcie, arcybiskup Canterbury, zapytany przez dziennikarza o znaczenie krzyża, odpowiedział: „Jeśli chodzi o to, jestem agnostykiem” (*Sunday Times Weekly Review*, 11 kwietnia 1982 r.). Wywiad został opublikowany w wielkanocnym wydaniu gazety *Times*. Sześć lat później Runcie powiedział: „Kościół musi zdecydowanie przeciwstawiać się sztywnemu myśleniu”.

- Po raz pierwszy w historii papież katolicki odwiedził Anglię i odprawił wspólne nabożeństwo z arcybiskupem Canterbury.
- Robert Schuller opublikował książkę *Self-Esteem: The New Reformation*, redefiniując chrześcijaństwo w kategoriach swojej teologii poczucia własnej wartości, stwierdzając na przykład, że grzech to brak poczucia własnej wartości, a „narodzić się na nowo oznacza, że musimy zmienić nasz obraz siebie z negatywnego na pozytywny” (*Self-Esteem*, s. 68).

- W tym roku jedynie około 15 procent studentów Fuller Theological Seminary podzielało przekonanie założycieli seminarium, że Pismo Święte jest nieomyłne (George Marsden, *Reforming Fundamentalism*, s. 268).
- Badanie Gallupa z 1982 roku wykazało, że 34% metodystów uważało, iż służba społeczna jest ważniejsza niż głoszenie ewangelii.

**1983** – Podczas Zgromadzenia Ogólnego Światowej Rady Kościołów, które odbyło się w Harare w Zimbabwe, zaprezentowano pogański taniec w wykonaniu hinduskiej kobiety z południowych Indii. Był to „klasyczny taniec bharatanatyam”, wykonywany na cześć hinduskiej „bogini-matki ziemi”.

- Nowy lekcjonarz Krajowej Rady Kościołów zawierał modlitwy do Boga jako „Ojca i Matki”. Silnie pro-feministyczna komisja lekcjonarzowa, na czele której stał luteranin, zarzucała, że dawny język biblijny odnoszący się do Boga Ojca „był wykorzystywany do wspierania nadmiernej władzy ziemskich ojców” (Richard Ostling, „O God Our Mother and Father”, magazyn *Time*, 24 października 1983 r.).

**1984** – Redaktorzy czasopisma *Christianity Today* przeanalizowali teologię Roberta Schullera i ujawnili własne odstępstwo, stwierdzając, że jest on heretykiem.

- Kościół Metodystów Zjednoczonych zatwierdził raport, w którym wezwano wszystkie swoje zbory do odnoszenia się do Boga i Jezusa Chrystusa wyłącznie za pomocą języka inkluzywnego — innymi słowy, do niezwracania się do Boga jako „On” ani jako „Ojciec”.
- Charles Keysor zeznał, że pastor popierający system Kościoła Metodystycznego „może być kimkolwiek – od cichego konserwatysty po uniwersalistę, agnostyka, a nawet kogoś jeszcze bardziej lewicowego” oraz że „klimat panujący w Kościele Metodystycznym jest obcy i nieprzyjazny dla szczerzej wiary ewangelicznej” (*Christianity Today*, 9 listopada 1984 r.).
- Tuż przed śmiercią przywódca ewangelicki Francis Schaeffer opublikował książkę *The Great Evangelical Disaster*, ostrzegając: „Wewnątrz ewangelikalizmu rośnie liczba osób, które modyfikują swoje poglądy na temat nieomyłności Biblii, co całkowicie podważa pełny autorytet Pisma Świętego”. Ostrzegał również przed światowością, która przeniknęła ewangelikalizm.
- Światowa Rada Kościołów opublikowała *No Longer Strangers*, w której instruowano kobiety, by modliły się do Boga, używając następujących imion: Pani Pokoju, Pani Mądrości, Pani Miłości, Pani Narodzin, Pan Gwiazd, Pan Planet, Matka, Piekarka, Obecność, Moc, Istota i Prostota.
- Były fundamentalista Jack Van Impe dokonał zwrotu o 180 stopni w kierunku ekumenizmu, publikując książkę *Heart Disease in the Body of Christ*, w której wezwał do jedności wszystkich wyznających chrześcijan. Wkrótce potem błędnie zdefiniował biblijną miłość w typowo ekumenicznym stylu, mówiąc: „Zapomnijmy o naszych etykietkach i zjednoczmy się w miłości – papież właśnie do tego wzywa. ... Aż do śmierci będę głosił wyłącznie miłość do wszystkich moich braci i sióstr w Chrystusie – moich braci i sióstr katolików, protestantów, chrześcijan reformowanych, luteranów – nie obchodzi mnie, jaką etykietkę nosicie”. A co z miłością do prawdy Słowa Bożego?
- Siostra Ann, należąca do zgromadzenia Misjonarek Miłości Matki Teresy w Katmandu w Nepalu, została zapytana, co zakonnice robią, aby przygotować hindusów do śmierci. W nagrany wywiadzie z Davidem i Lindą Cloud odpowiedziała, że uczą ich modlić się do ich bogów. Na pytanie: „Czy wierzy Pani, że jeśli umrą wierząc w [hinduskich bogów] Śiwę lub Rama, pójdą do nieba?”, odpowiedziała: „Jeśli bardzo mocno wierzyli w swojego boga, jeśli mają wiarę, z pewnością zostaną zbawieni” (*O Timothy*, tom 2, numer 5, 1985).
- David Cline, wiceprzewodniczący Krucjaty Billy’ego Grahama w Vancouver w Kolumbii Brytyjskiej, powiedział: „Jeśli katolicy zgłoszą się, nie będzie żadnych prób ich nawracania, a ich nazwiska zostaną przekazane kościołowi katolickiemu najbliższemu ich domom” (*Vancouver Sun*, 5 października 1984 r.).

- W katedrze episkopalnej św. Jana Boskiego w Nowym Jorku wystawiono czterostopowy posąg z brązu przedstawiający ukrzyżowanie, na którym Chrystusem była naga kobieta („Vexing Christa”, magazyn *Time*, 7 maja 1984 r.).
- David Jenkins, wyświęcony w lipcu na biskupa Durham, opisał doktrynę zmartwychwstania Jezusa Chrystusa w ciele jako „sztuczkę iluzjonistyczną z kośćmi” (program radiowy BBC poświęcony sprawom religijnym „Poles Apart”). Jenkins stwierdził, że ciało Chrystusa mogło zostać skradzione przez uczniów lub może nadal znajdować się w grobie. W typowym dla liberałów dwuznacznym języku twierdził, że choć biblijne cuda, takie jak zmartwychwstanie, nie są wydarzeniami dosłownymi, to są one „prawdziwe”.
- Teolog luterańska Dorothee Soelle napisała: „W mojej własnej refleksji teologicznej moje uznanie Boga za kobietę wydaje mi się właściwe, zwłaszcza gdy chcę zdecydowanie odróżnić mój język od patriarchalnego sposobu mówienia o Bogu. . . Nie ma sensu postulować absolutności Boga... komu potrzebny jest taki Bóg?” (*To Work and to Love: A Theology of Creation*, Fortress Press, str. 6, 14).
- M. Scott Peck założył Fundację na rzecz Wspierania Społeczności (Foundation for Community Encouragement), aby „wykutować nową kulturę planetarną”. Peck twierdzi, że jest chrześcijaninem, a jego książki cieszą się popularnością zarówno w księgarniach chrześcijańskich, jak i New Age. W książce *The Road Less Traveled* (1978) napisał: „Bóg chce, abyśmy stali się Nim samym (lub Nią samą, czy też Tym samym). Rozwijamy się w kierunku boskości. Bóg jest celem ewolucji”. Recenzent książek z *New York Timesa* stwierdził: „Głównymi odbiorcami tej książki są mieszkańcy rozległego Pasa Biblijnego”.

**1985** – Kościół episkopalny św. Łukasza w Minneapolis przeprowadził kampanię reklamową pod hasłem: „Kościół episkopalny wita cię z otwartymi ramionami, bez względu na rasę, wyznanie, kolor skóry czy liczbę twoich poprzednich wcieleń”.

- Thomas Howard, profesor w Gordon College i członek wpływowej rodziny ewangelickiej (jego ojciec, Philip, był redaktorem *Sunday School Times*; jego brat, David, stał na czele Światowej Wspólnoty Ewangelickiej; a jego siostra, Elizabeth, była żoną misjonarza Jima Elliotta, który poniósł śmierć męczeńską z rąk Indian Auca), przeszedł do Kościoła rzymskokatolickiego. Przyjaciel Thomasa i jego współautor, J.I. Packer, zauważył: „Nie sądzę, by przejście na katolicyzm było czymś w rodzaju tragedii, jaką jest przejście na liberalizm... Katolicy należą do najbardziej lojalnych i pełnych męstwa braci, jakich ewangelicy mogą dziś znaleźć” (*Christianity Today*, 17 maja 1985 r.). Elizabeth Elliott zgodziła się z tym, mówiąc: „Możemy osiągnąć jedność w różnorodności; mój brat jest katolikiem i chrześcijaninem” (wypowiedź z 6 września 1997 r. w Wisconsin Expo Center podczas konferencji sponsorowanej przez stację WVCY z Milwaukee w stanie Wisconsin).
- Około 200 000 osób uczestniczyło w pierwszych 21 spotkaniach z cyklu „Healing Explosion” prowadzonych przez Charlesa i Francisa Hunterów. Państwo Hunter twierdzą, że „każdy chrześcijanin napełniony Duchem Świętym może i powinien codziennie uzdrawiać chorych”. Co najmniej dwukrotnie pani Hunter musiała opuścić krucjatę uzdrowień, ponieważ sama była chora.
- Nick Cavnar, redaktor magazynu *New Covenant*, powiedział: „Katolicycy charyzmatycy na nowo odkrywają znaczenie tradycyjnych wierzeń i praktyk katolickich, w tym sakramentów, różańca, Matki Bożej i świętych” („Why Are Catholic Charismatics Getting So Catholic?” *Charisma*, kwiecień 1985 r.).
- Herman Hanko, profesor w Protestant Reformed Seminary w Grandville w stanie Michigan, zauważył: „**Prawie niemożliwe jest znalezienie ewangelickiego profesora w szkołach teologicznych w naszym kraju i za granicą, który nadal bezkompromisowo trzymałby się doktryny nieomylnego natchnienia Pisma Świętego.** Podstępne niebezpieczeństwo polega na tym, że krytyka wyższa jest promowana przez tych, którzy twierdzą, że wierzą w nieomylne natchnienie” (Hanko, *The Battle for the Bible*, str. 2, 3).
- 13 maja podczas transmitowanego w telewizji nabożeństwa międzywyznaniowego w katedrze w Newcastle, należącej do Kościoła Anglii, hindusi intonowali śpiewy, tańczyli i składali kwiaty bożkowi, muzułmanie czytali Koran, a guru sikhów oddawał cześć swojemu bóstwu. Hinduski bóg Rama został ogłoszony panem i królem. Podczas nabożeństwa pojawiło się tylko jedno konkretne

odniesienie do Jezusa Chrystusa – trynitarny wers w końcowym hymnie („Konserwatywni ewangelicy twierdzą, że w Kościele Anglii występują poważne błędy”, *The Christian News*, 15 kwietnia 1985 r.).

- Dwadzieścia kościołów episkopalnych w Memphis w stanie Tennessee opublikowało ogłoszenie o treści: „W atmosferze absolutnego dobra i zła jest tu trochę miejsca na oddech. ... Kościół Episkopalny jest całkowicie zaangażowany w zachowanie otwartego dialogu i wiary wolnej od dogmatów. Istniejemy po to, by opowiadać światu o Bogu, który nas kocha bez względu na to, co zrobiliśmy lub w co wierzymy. Nawet jeśli w Niego nie wierzymy, On wierzy w nas. Nie dławia nas absoluty” (*Christian News*, 14 października 1985 r.).
- William Schultz, krajowy prezes Stowarzyszenia Unitarian Universalism Association, powiedział: „Unitarianie uniwersaliści są otwarci na prawdy religijne pochodzące ze wszystkich wielkich tradycji religijnych, a także z nauki i ludzkiego doświadczenia. Bóg jest zbyt wielki, by ograniczać Go jednym dogmatem. Wierzymy, że religia powinna skupiać się na tym życiu, a nie na przygotowaniu do życia po śmierci czy perspektywie życia pozagrobowego” (*St. Petersburg Times*, 16 listopada 1985 r., sekcja religijna, str. 6, 7).
- Seminarium Jezusowe zostało założone w 1985 roku pod auspicjami Instytutu Westar. Na czele 150 „biblistów” stał Robert Funk (zmarł w 2005 roku). Przez resztę lat 80. i 90. uczestnicy głosowali nad autentycznością słów Chrystusa zawartych w czterech Ewangeliach, używając kółków lub kulek. Po omówieniu danego fragmentu „badacze” oddawali swoje głosy. Kolor czerwony oznaczał wysokie prawdopodobieństwo autentyczności; różowy – duże prawdopodobieństwo; szary – niewielkie prawdopodobieństwo; a czarny – małe lub żadne prawdopodobieństwo. Doszli do wniosku, że Jezus wypowiedział jedynie 18% słów przypisywanych mu w Biblii.

**1986** – Podczas nabożeństwa otwierającego VI Zgromadzenie Światowej Rady Kościołów w Vancouver w Kolumbii Brytyjskiej wystąpili północnoamerykańscy Indianie wyznający pogaństwo, którzy zbudowali ołtarz i „święty ogień”, do którego wrzucali ofiary w postaci ryb i tytoniu, aby przebłagać swoich bogów natury, a wokół którego tańczyli. Trzech hindusów, czterech buddystów, dwóch Żydów, czterech muzułmanów i sikh byli oficjalnymi gośćmi zgromadzenia, a odczytano fragmenty pism hinduskich, buddyjskich i muzułmańskich. W sprawozdaniu sekretarza generalnego przedstawionym zgromadzeniu Philip Potter stwierdził, że wolą Boga jest „zjednoczenie wszystkich narodów w ich różnorodności w jednym domu”. Jest to zapowiedź Nierządnic z Objawienia 17.

- W 1986 r. w wyznaniach amerykańskich było 20 730 kobiet wyświęconych do pełnoetatowej posługi, co stanowiło 7,9% całego amerykańskiego „duchowieństwa” (*National & International Religion Report*, 13 marca 1989 r.).
- Przemawiając 6 lipca 1986 r. przed Synodem Generalnym Kościoła Anglii, biskup David Jenkins otrzymał owację na stojąco, gdy ostrzegł „przed utożsamianiem cudów z Bogiem i stwierdził, że żaden kościół nie może ostatecznie ustalić, czym dokładnie jest Bóg i czego pragnie” (*Associated Press*, *St. Louis Post Dispatch*, 7 lipca 1986 r.).
- W październiku w Asyżu we Włoszech odbył się Dzień Modlitwy o Pokój na Świecie, któremu przewodniczył papież Jan Paweł II. Do papieża dołączyli przedstawiciele 32 wyznań i organizacji chrześcijańskich (w tym YWCA, kwaków, menonitów, reformowanych, Światowego Sojuszu Baptystów, Uczniowie Chrystusa, Światowa Federacja Luterńska, anglikanie, prawosławni i katolicy) oraz kilku religii niechrześcijańskich (hinduiści, sikhowie, buddyści, judaizm, islam, afrykańscy i północnoamerykańscy animiści, shinto, zoroastrianie, bahaici). O wspólnych modlitwach tej zróżnicowanej rzeszy papież powiedział: „Pilną sprawą jest, by z ziemi ku Niebiosom uniosła się chóralska i natarczywa modlitwa, prosząca Wszchemocnego, w którego rękach spoczywa los świata, o wielki dar pokoju” (*The Tidings*, 11 kwietnia 1986 r.). Wydarzenie to powtórzono w 1993 i 2002 roku.
- Izba Biskupów Kościoła Anglii opublikowała dokument *The Nature of Christian Belief*, w którym stwierdzono w odniesieniu do zmartwychwstania Chrystusa, że słowo takie jak „cielesny” jest „terminem nieadekwatnym, a nawet wprowadzającym w błąd, który nie oddaje w pełni sensu Pisma Świętego”.
- Carl Henry ubolewał: „Wielu ewangelików mierzy obecnie wzrost głównie pod względem liczebności; różnice doktrynalne i praktyczne schodzą na dalszy plan w obliczu szerokiego otwarcia na

charyzmatycznych, katolickich, tradycyjnych i inne odmiany ewangelików. ... Wielkość liczbowa stała się zaraźliwą epidemią” (*Confessions of a Theologian*, s. 387).

- David Jenkins, anglikański biskup Durham, stwierdził, że Bóg może być kobietą. „Najwyraźniej Bóg nie jest wyłącznie mężczyzną. On (ona?) musi odzwierciedlać wszystko, co kobiece. I on-ona musi wykraczać poza to wszystko” (*Australian Beacon*, październik 1986 r.).
- Australijskie Towarzystwo Biblijne opublikowało książkę, w której Jezus Chrystus został przedstawiony jako postać z komiksu „ACTION MAN”.
- Ron Cameron, badacz z Jesus Seminar, stwierdził: „Śmierć Jezusa była jak wypadek samochodowy; to wypadek historii” (*Christian News*, 7 kwietnia 1986 r.).

**1987** – Północnoamerykański Kongres poświęcony Duchowi Świętemu i Światowej Ewangelizacji zgromadził 40 000 uczestników reprezentujących 40 wyznań. Około połowa uczestników to katolicy, a katolicki ksiądz Tom Forrest wygłosił przemówienie końcowe, wzywając do jedności w imię ewangelizacji. Sprawił, że zróżnicowany tłum zerwał się na równe nogi w szaleńczym oklaskiwaniu i okrzykach, gdy zawołał: „Musimy dotrzeć do świata i musimy to zrobić w jedyny sposób, w jaki możemy to zrobić; musimy to zrobić RAZEM!”. Pewnego wieczoru około połowa zgromadzonych wstała podczas zaproszenia do nawrócenia, co wskazywało na niepewność co do ich osobistego zbawienia. Podczas konferencji prasowej następnego dnia Dennis Costella z magazynu *Foundation* zapytał pentekostalistę Vinsona Synana, przewodniczącego konferencji, dlaczego przywódcy konferencji nie „wyraźnie nie określili, na czym polega przesłanie ewangeliczne, aby nie było tego zamieszania?”. Synan odpowiedział, że osiągnięcie właściwego zrozumienia ewangelii zajmuje dziesiątki lat, a ponadto: „NIE MAMY NA TO CZASU”.

Byłem obecny na tej konferencji prasowej i sam usłyszałem to zadziwiające stwierdzenie. Istotną częścią Kongresu Północnoamerykańskiego był program papieża Jana Pawła II „Ewangelizacja 2000”, którego celem był rozwój Kościoła katolickiego wszelkimi możliwymi środkami: poprzez chrzest osób niebędących katolikami oraz „reewangelizację” katolików, którzy odeszli od wiary. Program ten był poświęcony Maryi.

- Michael Saward z Anglii opisał płytkość chrześcijaństwa ewangelikalnego jako „pokolenie wychowane na gitarach, śpiewach chóralnych i dyskusjach w grupach domowych; wychowane, jak ujął to jeden z nich, tak, by nie używać słów precyzyjnie, ponieważ dominuje obraz, a nie słowo; przygotowane nie do zajmowania się doktryną, ale raczej do «dzielenia się»... nieufne wobec definicji i etykietek” (*Evangelicals on the Move*, s. 92).

**1988** – Kongres '88, który odbył się w dniach 4–7 sierpnia w O'Hare Expo Center w Chicago w stanie Illinois, zjednoczył katolików, liberalnych i ewangelicznych protestantów oraz baptystów w sprawie „ewangelizacji”, nie osiągając nawet porozumienia co do definicji ewangelii.

- Po nabożeństwie w świątyni buddyjskiej biskup episkopalny John Spong powiedział: „Gdy zapach kadzidła wypełnił powietrze, uklękłem przed trzema wizerunkami Buddy, czując, że dym może unieść moje modlitwy ku niebu. ... Jestem przekonany, że prawdziwy Bóg ... znajduje się zarówno w tych wszystkich starożytnych tradycjach kultu, jak i poza nimi. ... kiedy odwiedzam świątynię buddyjską, nie jest to dla mnie miejsce pogańskie ... Nie będę podejmował żadnych dalszych prób nawracania buddystów, Żydów, hindusów ani muzułmanów. Zadowolam się tym, że mogę się od nich uczyć i iść z nimi ramię w ramię ku Bogu, który – jak wierzę – żyje poza obrazami, które nas wszystkich krępują i zaślepiają” (Spong, „Dialog w świątyni buddyjskiej”, *The Voice*, styczeń 1989 r.; jest to oficjalna publikacja diecezji Newark w stanie New Jersey, należącej do Kościoła Episkopalnego w USA).

**1989** – Obszerne badanie przeprowadzone wśród pastorów i świeckich przez Kościół Prezbiteriański (USA) wykazało, że jedynie 5% uważało, iż Biblię należy traktować dosłownie, podczas gdy 75% było przekonanych, że ci, którzy nie słyszeli o Chrystusie, nie zostaną potępieni (*National & International Religion Report*, 13 marca 1989 r.).

**1990** – Wydawnictwo Thomas Nelson opublikowało książkę *Evangelical Catholics: A Call for Christian Cooperation to Penetrate the Darkness with the Light of the Gospel* autorstwa Keitha Fourniera, apologety Kościoła rzymskokatolickiego. Przedmowę napisał protestant Charles Colson.

- Zapytany o swoją posługę uzdrawiania w Australii w marcu 1990 r., John Wimber ze Stowarzyszenia Kościołów Vineyard zeznał, że nie wszystkie choroby w równym stopniu reagują na jego posługę uzdrawiania, że choć odnotował wysoki wskaźnik skuteczności w przypadku bólów głowy i pleców, to spośród 200 dzieci z zespołem Downa, nad którymi się modlił, żadne nie zostało uzdrowione (Phillip D. Jensen, „John Wimber zmienia zdanie!” *The Protestant Review*, lipiec 1990 r.).
- Siódme Zgromadzenie Ogólne Światowej Rady Kościołów w Canberze w Australii rozpoczęło się pogańskim nabożeństwem odprawionym przez mężczyzn z plemion aborygeńskich, którzy „ubrani w przepaski biodrowe i pióra, z ciałami pomalowanymi w plemienne wzory, tańczyli wokół ołtarza i uderzali w bębny podczas tradycyjnej ceremonii oczyszczenia” (*Christian News*, 18 lutego 1991 r.). Południowokoreańska teolog feministyczna wyznania presbiteriańskiego, Chung Hyun-Kyung, wezwała duchy zmarłych oraz „ducha Ziemi, Powietrza i Wody” i powiedziała: „Nie wierzę już w wszechmocnego, macho, wojowniczego Boga, który ratuje wszystkich dobrych ludzi i karze wszystkich złych”.

**1991** – W książce *Rescuing the Bible from Fundamentalism* biskup John Spong z Kościoła Episkopalnego w Ameryce stwierdził: „Oczywiście te [biblijne] opowieści nie są dosłownie prawdziwe. Gwiazdy nie wędrują, anioły nie śpiewają, dziewice nie rodzą dzieci, mędrcy nie podróżują do odległej krainy, by ofiarować dary niemowlęciu, a pasterze nie wyruszają na poszukiwanie nowo narodzonego zbawiciela”.

- Organizacja Cooperative Baptist Fellowship (CBF) została założona w 1991 roku przez kościoły sprzeciwiające się bardziej konserwatywnemu stanowisku Konwencji Południowych Baptystów. CBF od samego początku była organizacją ultraliberalną. Weźmy na przykład powiązane z CBF Baptystyczne Seminarium Teologiczne w Richmond. John Ippolito, który studiował w tym seminarium, opublikował w kwietniu 2001 roku artykuł w *Baptist Banner*. W seminarium „nauczył się rozkładać Biblię na części”. Jeden z jego profesorów nauczał, że w Starym Testamencie nie ma objawienia Jezusa Chrystusa. Wśród wykładowców powiązanej z CBF Wake Forest Divinity School znaleźli się katolicki ksiądz benedyktyński oraz feministyczna teolog, która nazwała Boga „naszym matczynym ojcem” (*Calvary Contender*, 15 września 1999 r.; 1 października 1999 r.).

**1992 r.** — W lutowym numerze *Bookstore Journal*, oficjalnego czasopisma Stowarzyszenia Chrześcijańskich Sprzedawców Książek w Ameryce, ukazały się trzy artykuły na temat „Rynek katolicki: obalanie mitów, budowanie mostów”.

- W swojej książce *The Body* Chuck Colson wezwał do zacieśnienia więzi między ewangelikami a katolikami. Colson powiedział: „Ciało Chrystusa, w całej swojej różnorodności, zostało stworzone ze stóp baptystów, rąk charyzmatyków i uszu katolików – a wszystkie one mają wzrok utkwiony w Jezusie” (*World*, 14 listopada 1992 r.). *The Body* zyskało poparcie wielu znanych ewangelików, takich jak Carl Henry, J.I. Packer, Pat Robertson, Bill Hybels i Jerry Falwell.
- W książce *The Battle for the Resurrection* Norman Geisler udokumentował zaprzeczanie zmartwychwstaniu cielesnemu przez wybitnych ewangelików, w tym George’a Ladd z Fuller Seminary, E. Glenna Hinsona z Southern Baptist Theological Seminary oraz Murraya Harrisa z Trinity Evangelical Divinity School. Według nich ciało Jezusa zniknęło w momencie zmartwychwstania, a On natychmiast wstąpił do nieba; Jego późniejsze pojawienia się miały miejsce w postaci widzialnej, ale niematerialnej, dzięki czemu dostosował się do ludzkiego rozumienia.
- Marcus Borg z Jesus Seminar powiedział: „Należę do tych chrześcijan, którzy nie wierzą w narodziny z dziewicy, ani w gwiazdę betlejemską, ani w podróż mędrców, ani w pasterzy przybywających do żłóbka jako fakty historyczne” (*Bible Review*, grudzień 1992 r.).

**1993** – W kościele Carpenter’s Home Church w Lakeland na Florydzie, podczas spotkań prowadzonych przez Rodneya Howarda-Browne’a, wybuchło „przebudzenie” zielonoświątkowe. Ludzie zaczęli histerycznie się śmiać, chwiać się jak pijani i upadać na podłogę, co skłoniło Howarda-Browne’a do nazwania siebie „barmanem Ducha Świętego”. Na spotkaniach przybywały tłumy ludzi z całej Florydy i innych stanów. Pastor Dale Brooks z Assemblies of God, który odwołał swoje nabożeństwo w oddalonej o 30 mil Tampie, aby uczestniczyć w spotkaniach Howarda-Browne’a, radził swoim wiernym: „Nie walczcie z tym; cieszcie się tym; nie próbujcie tego rozgryzać” (*Charisma*, sierpień 1993 r.). To przepis na duchowe złudzenie (1 List Piotra 5:8).

- Założone w 1985 roku Jesus Seminar opublikowało książkę *Pięć Ewangelii: W poszukiwaniu autentycznych słów Jezusa*. Większość słów Jezusa zawartych w Ewangeliach odrzuca się jako niehistoryczne. We wstępie opisano „siedem filarów mądrości naukowej”, z których pierwszym jest „rozróżnienie między historycznym Jezusem a opowieściami, które ewangelie o nim przekazują”.
- Stowarzyszenie Duchownych w Salem w stanie Massachusetts przyjęło w swoje szeregi arcykapłana z sabatu czarownic.
- David Wells, profesor w Seminarium Teologicznym Gordon-Conwell, opublikował książkę *No Place for Truth: or Whatever Happened to Evangelical Theology*, którą nawet magazyn *Time* określił jako „ostry akt oskarżenia przeciwko teologicznemu zepsuciu ewangelikalizmu”.
- Podczas ekumenicznej konferencji „Re-imagining” w Minneapolis, sponsorowanej przez Światową Radę Kościołów, uczestnicy z głównych wyznań protestanckich oddawali cześć Bogu jako kobieciej Sophii, a Chung Hyung Kyung z Korei powiedziała zgromadzonym: „Moje jelita są jelitami buddyjskimi, moje serce jest sercem buddyjskim, moja prawa półkula mózgowa jest półkulą konfucjańską, a lewa półkula jest półkulą chrześcijańską”. Lesbijki obecne na sali otrzymały owację na stojąco.
- „Fundamentalista, który stał się ekumenistą” Jack Van Impe opublikował *Startling Revelations: Pope John Paul II*, film przedstawiający papieża jako prawdziwego proroka i obrońcę wiary. Film ten stał się najlepiej sprzedającym się produktem dystrybuowanym przez ministerstwo Van Impe’a.
- Podczas nabożeństwa w okresie wielkanocnym kapłanka w katedrze episkopalnej w Chicago stwierdziła, że gdyby Jezus powrócił, chciałby, aby każdy mógł swobodnie cieszyć się seksem, niezależnie od jego formy („Show and Tell”, *The Living Church*, 20 czerwca 1993 r.).
- W czerwcu w Tel Awiwie w Izraelu odbył się pierwszy „Festiwal Dumy Gejowskiej”.

**1994 – 20 stycznia w kościele Toronto Airport Vineyard Church podczas spotkania prowadzonego przez Randy’ego Clarka ze Stowarzyszenia Kościołów Vineyard wybuchło zjawisko znane jako „Błogosławieństwo z Toronto”.** Ludzie trzęśli się, szarpali, upadali, toczyli się po podłodze, śmiali się histerycznie, ryczeli jak osły i ryczeli jak lwy. Niektórzy leżeli na podłodze przez wiele godzin. Do końca roku kościół odwiedziło szacunkowo 200 000 osób z całego świata.

- „Dokument „**Ewangelicy i katolicy razem: misja chrześcijańska w trzecim tysiącleciu**” (ECT) został podpisany przez wybitnych przywódców ewangelickich, takich jak Chuck Colson, Bill Bright, J.I. Packer, Mark Noll (Wheaton College), John White (były prezes NAE), Os Guinness, Pat Robertson oraz Richard Land i Larry Lewis z Konwencji Południowych Baptystów (którzy później wycofali swoje nazwiska pod presją hiszpańskojęzycznych baptystów). Ten błędny dokument stwierdzał:

**„My, ewangelicy i katolicy, wspólnie wyznajemy nasze grzechy przeciwko jedności, jaką Chrystus zamierzył dla wszystkich swoich uczniów.”**

- Londyński *Sunday Times* z 31 lipca, relacjonując konferencję chrześcijańskich ateistów, podał, że co najmniej 100 księży Kościoła Anglii nie wierzy w zewnętrznego, nadprzyrodzonego Boga.
- Thomas Oden ostrzegł, że seminaria teologiczne są „przepełnione założeniami antynadprzyrodzonymi” i relatywizmem. „Sama myśl o pytaniu o herezję stała się nową arcyherezją” (Oden, „Measured Critique or Ham-handed Trivia?” *In Trust*, wiosna 1994 r., str. 24–25).
- W październiku ksiądz episkopalny Matthew Fox odprawił swoją „Mszę planetarną” w katedrze Grace w San Francisco. Obejmowała ona głośną muzykę rave, wirujących tancerzy, ołtarz w kształcie słońca i półksiężyca, ćwiczenia tai chi oraz odniesienia do „Matki Boga” i świętości ziemi. Biskup William Swing powiedział: „Bardzo mnie to poruszyło” („It’s All the Rave”, *The Living Church*, 27 listopada 1994 r.).

- Podczas Konwencji Generalnej Kościoła Episkopalnego w Ameryce biskup zachodniej Karoliny Północnej przeprosił za to, że obraził niektóre kobiety, nazywając Boga „Ojcem” („Revival or Decline?”, *The Evangelical Catholic*, marzec–kwiecień 1995 r., s. 10).

**1995** – 18 czerwca „Wylew w Pensacoli” ogarnął zbor „Brownsville Assembly of God” niedaleko Pensacoli na Florydzie podczas spotkania prowadzonego przez ewangelistę zielonoświątkowego Steve’a Hilla. Pastor kościoła, John Kilpatrick, upadł na podłogę i leżał tam przez prawie cztery godziny. Świadczył: „Kiedy uderzyłem o podłogę, czułem się, jakbym ważył 10 000 funtów. Wiedziałem, że dzieje się coś nadprzyrodzonego” (*Charisma*, czerwiec 1996 r.). Pod koniec 1997 r. podano, że ponad dwa miliony ludzi doświadczyło „Wylania Ducha w Pensacoli”.

- Opisując teologiczną płytkość ewangelikalizmu w drugiej połowie XX wieku, David Wells powiedział: „Morze, które wydawało się szerokie na milę, okazało się mieć głębokość zaledwie cala” (Wells, *God in the Wasteland: The Reality of Truth in a World of Fading Dreams*, 1995).
- Odnosząc się do konferencji teologicznej zorganizowanej wspólnie przez InterVarsity Christian Fellowship i Wheaton College, Carl Henry ostrzegł, że „nie zaproszono ani jednego przedstawiciela historycznej ortodoksji ewangelikalnej, wyznającego niepodważalny autorytet Biblii” (*Calvary Contender*, 1 lipca 1995 r.).
- *The Mystery of Salvation*, opublikowana przez Komisję Doktrynalną Kościoła Anglii, stwierdzała: „Dla wielu współczesnych chrześcijan idea Boga ofiarującego się jako zastępca za nasze grzechy jest głęboko odrażająca” (s. 122).
- Dave Tomlinson, wyznający ewangelikalizm w Kościele Anglii, napisał: „Poprawność doktrynalna ma dla Boga niewielkie znaczenie, a etykiety mają jeszcze mniejsze... Święty Piotr nie zapyta nas u bram raju, do jakiego kościoła należeliśmy ani czy wierzyliśmy w narodziny z dziewicy; słowo »ewangelikalny« nawet nie pojawi się w tej rozmowie” (Tomlinson, *The Post-Evangelical*, s. 61–62).
- Odnosząc się do swoich studentów, profesor Christopher R. Seitz z Yale University Divinity School skarżył się: „Większość z nich nie zna tytułów połowy ksiąg biblijnych, nie wie, czy Kalwin żył przed Augustynem, czy po nim, nie rozumie, co oznacza gniew Boży, ani jak należy rozumieć sąd ostateczny nad żywymi i zmarłymi” („Pluralism and the Lost Art of Christian Apology”, *In Trust*, lato 1995 r.).

**1996** – 9 lutego opublikowano publiczne oświadczenie podpisane przez 300 przywódców anglikańskich, wyrażające poparcie dla organizacji walczącej o prawa homoseksualistów o nazwie Lesbian and Gay Christian Movement. Trzynastu biskupów anglikańskich dołączyło swoje nazwiska do tego dokumentu.

- W wywiadzie udzielonym 12 lutego w programie „Sunday Programme” brytyjskiej stacji BBC południowoafrykański biskup anglikański Desmond Tutu wezwał do wyświęcania homoseksualistów. Powiedział: „Kościół jeszcze do tego nie doszedł, ale jeśli mielibyśmy stwierdzić, że w związkach pożądana jest wierność między partnerami, to dlaczego nie mielibyśmy rozszerzyć tych samych warunków na związki osób tej samej płci?”.
- 20 kwietnia około 80 znanych teologów ewangelickich i przywódców kościelnych podpisało Deklarację z Cambridge, ostrzegając: „Słowo »ewangelicki« stało się tak inkluzywne, że straciło swoje znaczenie. ... Ponieważ w praktyce porzucono autorytet Biblii, jej prawdy zniknęły ze świadomości chrześcijańskiej, a jej doktryny straciły na znaczeniu, Kościół w coraz większym stopniu traci swoją integralność, autorytet moralny i kierunek”.
- W wywiadzie dla *Christianity Today* Kenneth Kantzer, czołowa postać ewangelicka, powiedział: „Nie zaprzeczam ani przez chwilę chrześcijańskiemu charakterowi żadnego prawdziwego katolika. Wielu katolików jest z pewnością ewangelikami. Łączy nas wiara wyznana w Credo Apostolskim oraz siedmiu soborach ekumenicznych starożytnego Kościoła. Potrzebujemy siebie nawzajem w naszych zmaganiach z sekularyzmem i materializmem” (16 września 1996 r.).
- George Carey, arcybiskup Canterbury, ostro skrytykował fundamentalistów, którzy stawiają Biblię „ponad i poza ludzkim dociekaniem” (*Christian News*, 9 grudnia 1996 r.).

- R. Kirby Godsey, rektor Uniwersytetu Mercer (uczelnia należącej do Kościoła Południowych Baptystów do 2006 r.), opublikował książkę *When We Talk about God ... Let's Be Honest*. Rozważmy kilka fragmentów: „Należy odrzucić pogląd, że Bóg jest wszechmocnym, najwyższym i potężnym władcą nieba i ziemi. ... Dla wiary chrześcijańskiej Biblia nie jest centrum wiary. ... Przypisywanie nieomyślności zapisanym słowom Biblii jest błędem. ... Ta teoria [odkupienie zastępcze] przedstawia nam obraz Boga, który bardziej przypomina osadzającego tyrana. W rezultacie obarcza Boga odpowiedzialnością za śmierć Jezusa. ... Piekło nie jest granicą. ... Czas sądu może być niekończący się, ale nie jest wieczny”.

**1997** – W wywiadzie z 30 maja Billy Graham powiedział Davidowi Frostowi: „Czuję, że należę do wszystkich kościołów. Równie dobrze czuję się w kościele anglikańskim, baptystycznym, zgromadzeniu Braci czy kościele rzymskokatolickim. ... Dzisiaj mamy w tym kraju niemal stuprocentowe poparcie katolików. Dwadzieścia lat temu tak nie było. A biskupi, arcybiskupi i papież są naszymi przyjaciółmi” (David Frost, *Billy Graham in Conversation*, str. 68, 143).

- W wywiadzie z Robertem Schullerem Billy Graham powiedział: „Bóg powołuje ludzi ze świata dla swego imienia; niezależnie od tego, czy pochodzą ze świata muzułmańskiego, buddyjskiego, chrześcijańskiego czy niewierzącego, są oni członkami Ciała Chrystusa, ponieważ zostali powołani przez Boga. Być może nawet nie znają imienia Jezusa, ale w głębi serca wiedzą, że potrzebują czegoś, czego nie mają, i zwracają się ku jednemu światłu, jakie posiadają. Uważam, że są zbawieni i że będą z nami w niebie” (audycja w programie Roberta Schullera *Hour of Power*, 31 maja 1997 r.).
- W swojej autobiografii Graham napisał: „Zawsze jasno podkreślałem, że moim celem nie było głoszenie kazań przeciwko wierzeniom katolickim ani nawracanie ludzi, którzy już oddali się Chrystusowi w Kościele katolickim. Chodziło mi raczej o głoszenie ewangelii wszystkim tym, którzy nigdy naprawdę nie oddali swojego życia Chrystusowi” (*Just As I Am*, s. 357).
- Oliver Barclay napisał: „Żadna brytyjska uczelnia nie chwaliłaby się obecnie, że dla niej »bojaźń Pańska jest początkiem mądrości«” (Barclay, *Evangelicalism in Britain: 1935–1995: A Personal Sketch*, s. 129).
- Badanie religijne wykazało, że zdecydowana większość młodych osób wyznających chrześcijaństwo w Wielkiej Brytanii nie widzi nic złego w seksie poza małżeństwem; pogląd ten podzielało 85 procent katolików i 80 procent anglikanów (Religious News Service, 18 czerwca 1997 r.).
- W czerwcu magazyn *Charisma* zauważył, że większość popularnych pieśni uwielbienia śpiewanych obecnie w kościołach charyzmatycznych i ewangelickich została skomponowana przez wyznawców doktryny jedności, którzy zaprzeczają Trójcy Świętej. Należą do nich Dottie Rambo, Joel Hemphill, Lanny Wolfe, Geron Davis, Phillips, Craig i Dean oraz Mark Carothers, który napisał piosenkę „Mercy Seat”, która stała się hymnem dziwnego „przebudzenia” w zborze Brownsville Assembly of God w Pensacoli na Florydzie.
- Zorientowana na homoseksualistów organizacja Universal Fellowship of Metropolitan Community Churches została przyjęta do Rady Ekumenicznej Południowej Kalifornii. Organizacja ta rutynowo przeprowadza śluby homoseksualne.

**1998** – W książce *New Apostolic Christianity* guru wzrostu kościelnego C. Peter Wagner stwierdził: „Wierzę, że jesteśmy świadkami odrodzenia światowego chrześcijaństwa”. Wymienił dziewięć cech charakterystycznych dla kościoła nowego typu apostołskiego, w tym „orientację na nową moc”, która odnosi się do „uzdrowiania, wyzwania od demonów, walki duchowej, proroctwa, upadania w Duchu, mapowania duchowego, czynów proroczych”. Odniósł się również do „większego nacisku na serce niż na umysł” (doświadczenie ponad doktryną).

- Arcybiskup Canterbury George Carey powiedział: „Dla wielu z nas w Kościele liberalizm jest twórczym i konstruktywnym elementem dzisiejszej eksploracji teologii. ... Utrata tego istotnego składnika oznaczałaby koniec anglikanizmu jako znaczącej siły w światowym chrześcijaństwie” (*Church of England Newspaper*, 9 kwietnia 1998 r., s. 8).
- Carl Trueman z Uniwersytetu w Aberdeen napisał: „Wystarczy spojrzeć na wiele prac współczesnych uczonych ewangelikalnych, by stwierdzić, że pojęcie autorytetu Pisma Świętego, rozumiane w dowolny

z jego klasycznych, ortodoksyjnych sposobów, zostało ogólnie zastąpione albo koncepcjami neoortodoksji, albo po prostu milczeniem w najbardziej drażliwych kwestiach” („The Impending Evangelical Crisis”, *Evangelicals Now*, luty 1998 r.).

- Gwiazda współczesnej muzyki chrześcijańskiej Kirk Franklin stwierdził, że „homoseksualizm stanowi dziś problem w muzyce gospel – poważny powód do niepokoju – i wszyscy o tym wiedzą” (*Church Boy*, str. 49, 50).
- W październiku w Nowym Jorku miała miejsce premiera sztuki *Corpus Christi* autorstwa Terrence’a McNally’ego. Przedstawia ona Jezusa i apostołów jako homoseksualistów, przy czym Jezus udziela „ślubu homoseksualnego”, a Judasz zdradza Jezusa z powodu zazdrości seksualnej.
- R. Mohler Jr. z Southern Baptist Theological Seminary ostrzegł, że zdecydowana większość kościołów baptystycznych i ewangelickich nie stosuje dyscypliny kościelnej. „Zajęte pragmatycznymi metodami rozwoju kościoła i inżynierii wspólnotowej, większość kościołów pozostawia kwestie moralne w sferze indywidualnego sumienia” (z rozdziału 8 książki *The Compromised Church*, pod redakcją Johna H. Armstronga, 1998).
- Jesus Seminar, założone w 1985 roku, opublikowało książkę *The Acts of Jesus*, aby upublicznić swoje ustalenia dotyczące Jezusa z Ewangelii. Według tych „biblistów” Jezus urodził się w Nazarecie, a nie w Betlejem, praktykował uzdrawianie wiarą w celu łagodzenia dolegliwości „psychosomatycznych”, nie zamienił wody w wino, nie chodził po wodzie, nie nakarmił tłumów ani nie wskrzesił Łazarza z grobu, a także nie zmartwychwstał.

**1999**—Wielu popularnych współczesnych muzyków chrześcijańskich wzięło udział w uroczystościach poprzedzających przybycie papieża Jana Pawła II do St. Louis 26 stycznia na rzymskokatolickie zgromadzenie młodzieży „Światło Świata”. Wśród nich znaleźli się Audio Adrenaline, The Supertones, Rebecca St. James i dc Talk.

- Katolicki kardynał Francis Arinze podczas Światowego Zgromadzenia Dziękczynnego (Dallas, Teksas) w marcu stwierdził, że człowiek może dostać się do nieba bez przyjęcia Jezusa. Odwołując się do dokumentu Soboru Watykańskiego II, powiedział: „Boże zbawienie obejmuje nie tylko chrześcijan, ale także Żydów, muzułmanów, hindusów i ludzi dobrej woli” (*Dallas Morning News*, 20 marca).
- Przedstawiciele Światowej Federacji Luterńskiej i Kościoła rzymskokatolickiego spotkali się 31 października w Augsburgu w Niemczech i podpisali „Wspólną deklarację w sprawie doktryny usprawiedliwienia”. Deklaracja ta popiera stanowisko Kościoła katolickiego, zgodnie z którym dobre uczynki i sakramenty są niezbędne do zbawienia.

**2000** — W artykule opublikowanym w *The Bulletin* Peter Carnley, wybrany w kwietniu na głowę Kościoła anglikańskiego w Australii, stwierdził, że autor Dziejów Apostolskich pisał w niewiedzy, twierdząc, iż Jezus Chrystus jest jedyną drogą do zbawienia (Dz 4,12).

- Zgodnie z raportem dotyczącym doktryny piekła, opracowanym na zlecenie Evangelical Alliance of the United Kingdom, wielu ewangelików odrzuca doktrynę, zgodnie z którą piekło jest miejscem ognistych mąk, i wyznaje doktrynę unicestwienia.
- Przemawiając podczas Expo 2000 w Hanowerze w Niemczech, arcybiskup anglikański Desmond Tutu stwierdził: „A ponieważ każdy jest nosicielem Boga, wszyscy są braćmi i siostrami; wszyscy stanowią jedną rodzinę, która może żyć w pokoju. Wtedy zło zostanie pokonane, a Bóg powie: «Jesteście moimi dziećmi. Pomóście mi zrealizować moje marzenie»”. (*Ecumenical News International*, 15 czerwca 2000 r.).

**2001** – Artykuł opublikowany w *Independent Digital* (Wielka Brytania) z 1 maja 2001 r. nosił tytuł „Kościół katolicki zaniepokojony tym, że kapłaństwo staje się »zawodem gejów«”.

- Trzy zbory unitarian w Stanach Zjednoczonych odprawiają rytuały wiccańskie i odwołują się do bogini podczas swoich nabożeństw. Ostatnim, który to uczynił, jest Kościół Unitarian Universalist w Pleasant

Valley w Garland w Teksasie. Używają oni świec symbolizujących „elementy ziemi, powietrza, ognia i wody” oraz wygłaszają kazania skupiające się na tematach ziemskich.

- Powstała organizacja o nazwie Standing Together Ministries, której celem jest promowanie dialogu między chrześcijanami ewangelickimi a mormonami. Jej założyciel, Greg Johnson, napisał wspólnie z mormonem Stevem Robinsonem książkę zatytułowaną *How Wide the Divide?*, w której doszli do wniosku, że przepaść między mormonami a chrześcijanami wierzącymi w Biblię nie jest tak głęboka, jak wcześniej sądzono.
- Przemawiając w meczecie w Bahrajnie, arcybiskup Canterbury George Carey powiedział: „Mahomet był bez wątpienia wielkim przywódcą religijnym, którego wpływ na miliony ludzi był pozytywny” i wyśmiał chrześcijan, którzy głoszą wyłączne zbawienie i trzymają transparenty z napisem: „Jezus jest jedyną drogą” (*Friday Church News Notes*, 21 grudnia 2001 r.). Tytuł przemówienia Careya brzmiał: „Jak daleko możemy wspólnie podążać?”
- W lipcu Zgromadzenie Ogólne Kościoła Prezbiteriańskiego (USA) odrzuciło deklarację, zgodnie z którą ludzie mogą zostać zbawieni wyłącznie poprzez wiarę w Jezusa Chrystusa. Zamiast tego przyjęto niejasno sformułowane oświadczenie, że choć Chrystus jest „jedynym Zbawicielem”, nie oznacza to koniecznie, iż niechrześcijanie nie mogą zostać zbawieni poprzez swoje własne religie.

**2002** – Ponad 1185 uczestniczek Międzynarodowej Konsultacji Kobiet-Duchownych Kościoła Metodystycznego w San Diego jednogłośnie poparło homoseksualizm. Lesbijki były reprezentowane przez kobiety ubrane w czarne szaty z kapturami i trzymające transparenty z napisem: „My też zostałyśmy ochrzczone”, podczas gdy duchowne otaczały je, tworząc „krąg solidarności”.

- W Jerozolimie w Izraelu odbył się pierwszy „Marsz na rzecz dumy i tolerancji”. Pismo Święte nazywa Jerozolimę czasów ostatecznych „Sodomą” w Objawieniu 11:8.
- Podczas konferencji charyzmatycznej Bóg zaśpiewał piosenkę Beatlesów „I Want to Hold Your Hand”. Miało to miejsce podczas konferencji „Heart of David Conference on Worship & Warfare”, sponsorowanej przez służbę Morning Star Ricka Joynera. Liderami uwielbienia byli Leonard Jones, Kevin Prosch i Suzy Wills. Kiedy Jones wykonał swoją wersję utworu „I Want to Hold Your Hand” – śpiewając go tak, jakby była to miłosna pieśń od Boga – członkowie zespołu stwierdzili, że poczuł na scenie ogromne ciepło, po czym rzekomo pojawiła się chmura, a następnie rozniósł się słodki zapach.
- W sierpniu Rowan Williams (który sześć miesięcy później został wyświęcony na arcybiskupa Canterbury) stanął twarzą do wschodzącego słońca i, podczas intonowania modlitw „do pradawnego boga i bogini tej ziemi”, został przyjęty do zakonu Białych Druidów. Zakon ten został założony w 1792 roku przez Edwarda Williama i choć niektórzy twierdzą, że nie ma on żadnych pogańskich powiązań, w rzeczywistości otwarcie czerpie z tradycji hinduskich i starożytnych druidów. Edward Williams „przyczynił się do rozwoju unitarianizmu w Walii”.

**2003** – Feministka Patricia Ireland, była prezes Krajowej Organizacji Kobiet (NOW), została mianowana nową dyrektorką generalną istniejącego od 145 lat stowarzyszenia Y.W.C.A. (Young Women’s Christian Association). W latach 90. XX wieku Ireland, zwolenniczka aborcji i lesbijstwa, mieszkała z inną kobietą w Waszyngtonie, D.C.

- Podczas 55. dorocznego zgromadzenia Evangelical Theological Society członkowie zagłosowali *przeciwko* wykluczeniu dwóch członków, Clarka Pinnocka i Johna Sandersa, którzy wyznają herezję otwartego teizmu. Teologia ta zaprzecza przewidywaniu przyszłości i wszechwiedzy Boga, twierdząc, że nie zna On przyszłości w sposób doskonały. Gregory Boyd powiedział: „Bóg nie może z góry przewidzieć dobrych ani złych decyzji ludzi, których stwarza, dopóki ich nie stworzy, a oni z kolei nie podejmą swoich decyzji”.
- Szczyt filozofii chrześcijaństwa w stylu rock and rolla osiągnięto wraz z publikacją książki Thomasa Nelsona *Revolve: The Complete New Testament*. Książka ta ma formę świeckiego magazynu dla nastolatków, zawierającego zdjęcia ładnych modelek i fajnych chłopaków, porady kosmetyczne, wskazówki, jak dobrze się bawić na randkach, jak czuć się swobodnie w kostiumie kąpielowym, test pozwalający ustalić, czy jest się introwertykiem, czy ekstrawertykiem, oraz wiele innych próżnych rzeczy, które odwracają uwagę od przesłania Pisma Świętego, a nawet są z nim sprzeczne.

- 7 czerwca diecezja episkopalna w New Hampshire wybrała pierwszego w historii Wspólnoty Anglikańskiej biskupa otwarcie przyznającego się do homoseksualizmu. Nowo wybrany biskup, V. Gene Robinson, złamał swoje uroczyste śluby małżeńskie 13 lat wcześniej, kiedy opuścił żonę i dwie małe córki, aby zamieszkać ze swoim partnerem. (Robinson „poślubił” swojego partnera w 2010 roku, kiedy w stanie New Hampshire zalegalizowano małżeństwa osób tej samej płci, a rozwiódł się z nim w 2014 roku.)
- W sprawie *Lawrence przeciwko Teksasowi* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych unieważnił amerykańskie przepisy zakazujące homoseksualizmu.
- W Manifeście Humanistycznym z 2003 roku, podpisanym przez 21 laureatów Nagrody Nobla, stwierdzono: „Wiedza o świecie pochodzi z obserwacji, eksperymentów i racjonalnej analizy. Humanistom wydaje się, że nauka jest najlepszą metodą zdobywania tej wiedzy, a także rozwiązywania problemów i opracowywania korzystnych technologii. ... Ludzie są integralną częścią natury, wynikiem nieukierunkowanych zmian ewolucyjnych. Wartości etyczne wywodzą się z ludzkich potrzeb i interesów, zweryfikowanych przez doświadczenie. ... Odpowiedzialność za nasze życie i za rodzaj świata, w którym żyjemy, spoczywa wyłącznie na nas samych.”

**2004**—Tematem rekolekcji w Centrum Szkoleniowym Billy’ego Grahama w Karolinie Północnej było „Ponowne oczarowanie kosmosu: twórca spuścizna C.S. Lewisa”. Rekolekcje zgromadziły chrześcijan „z wielu tradycji”. C.S. Lewis wierzył w modlitwy za zmarłych, czyścić i ewolucję teistyczną; zaprzeczał nieomyłnej inspiracji Pisma Świętego oraz zastępczej ofierze Jezusa Chrystusa i nauczał, że piekło jest stanem umysłu. Jego autobiografia, *Zaskoczony radością*, nie zawiera biblijnego opisu nowego narodzenia.

- Przemawiając 31 stycznia do 700 delegatów podczas corocznego zgromadzenia swojej diecezji, Peter James Lee, biskup episkopalny z Wirginii, powiedział: „Jeśli musicie dokonać wyboru między herezją a schizmą, zawsze wybierajcie herezję”.
- W wydaniu z 27 lutego gazety *Lariat*, szkolnego czasopisma Uniwersytetu Baylor – dużej instytucji baptystycznej – ukazał się artykuł redakcyjny broniący małżeństw homoseksualnych.
- Protestanci i baptyści dołączyli do katolików, popierając film z kategorią wiekową R *Pasja Chrystusa*. Kaznodzieje z Kościoła Południowych Baptystów oraz niektórzy niezależni kaznodzieje baptystyczni udzielili mu bezwarunkowej rekomendacji, a nawet wynajęli sale kinowe na pokazy. Zignorowano fakt, że producent i odtwórca głównej roli w filmie są katolikami modlącymi się do Maryi oraz że film opierał się częściowo na złudnych „wizjach” katolickiej mistyczki.
- W listopadzie organizacja Standing Together Ministries była współgospodarzem „Wieczoru Przyjaźni” w Salt Lake Tabernacle, w którym udział wzięli Ravi Zacharias (znany kaznodzieja ewangelicki), Richard Mouw (rektor Fuller Theological Seminary), Craig Hazen (profesor Uniwersytetu Biola) oraz muzyk współczesnej muzyki chrześcijańskiej Michael Card. Mouw przeprosił mormonów, mówiąc: „Powieм to jasno. My, ewangelicy, zgrzeszyliśmy przeciwko wam... . Demonizowaliśmy was”.
- Odbierając w listopadzie nagrodę Prince of Peace Award, Billy Graham powiedział: „Pamiętam, że byliśmy w Kalkucie... udaliśmy się na spotkanie z Matką Teresą... była tak pełna łaskowości i tak uduchowiona, że miałem ochotę uklęknąć w jej obecności. Byłem tak poruszony” („Billy Graham Is Honored with the Prince of Peace Prize”, Assist News Service, 18 listopada 2004 r.).
- Alexander Sanger, wnuk założycielki Planned Parenthood Margaret Sanger i przewodniczący Międzynarodowej Rady Planned Parenthood, opublikował książkę *Beyond Choice: Reproductive Freedom and the 21st Century*. Jest to „prowokacyjna książka, w której autor twierdzi, że przeciwnicy aborcji ignorują fakty z zakresu biologii ewolucyjnej, ponieważ nie dostrzegają, że ludzie wykształcili w drodze doboru naturalnego zdolność do kontrolowania własnej reprodukcji”. Sanger napisał: „Nie możemy uchylić praw doboru naturalnego. Natura nie pozwala przetrwać każdej formie życia”. Nazwał aborcję „dobrą” i czymś, z czego powinniśmy być „dumni”, ponieważ „była ona głównym czynnikiem napędzającym ewolucję i przetrwanie ludzkości”.

**2005** – Przemawiając 4 listopada w kościele All Saints w Pasadenie w Kalifornii, arcybiskup anglikański Desmond Tutu powiedział: „W rodzinie Bożej nie ma obcych. ... Jezus powiedział: «Gdy zostanę wywyższony, przyciągnę wszystkich». ... To radykalne. Saddam Hussein, Osama bin Laden... Geje, lesbijki, tak zwani

«heteroseksualiści». Wszyscy, absolutnie wszyscy mają znaleźć się w niesamowitym uścisku miłości, która nas nie puści”.

**2006** – W książce *The God Delusion* profesor z Oksfordu Richard Dawkins stwierdził, że wiara w Boga jest złudzeniem, które zdefiniował jako „uparte fałszywe przekonanie podtrzymywane w obliczu mocnych, sprzecznych dowodów”.

**2007** – Powieść Williama Younga *The Shack* szybko stała się sensacją. Przez 50 tygodni zajmowała pierwsze miejsce na liście bestsellerów „New York Timesa”, a do 2012 roku sprzedano na całym świecie 18 milionów egzemplarzy. Została przetłumaczona na dziesiątki języków i zyskała poparcie przywódców wszystkich odłamów chrześcijaństwa. Jest to fikcyjna opowieść o mężczyźnie, który żywi gorycz wobec Boga i przeżywa zmieniające życie, uzdrawiające spotkanie. „Bóg”, którego spotyka, nie jest jednak Bogiem z Biblii. Zasadniczo „*The Shack*” dotyczy redefinicji Boga. Young powiedział, że książka jest przeznaczona dla tych, którzy „pragną, by Bóg był tak łaskawy i kochający, jak byśmy tego chcieli” (wywiad z Shermanem Hu, 4 grudnia 2007 r.). Ma on na myśli pragnienie człowieka cielesnego, by Bóg kochał „bezwzględnie” i nie wymagał pokuty, nie wymaga posłuszeństwa, nie osądza grzechu i nie wywołuje w ludziach poczucia winy za to, co robią. Bóg z powieści *The Shack* cieszy się ogromną popularnością w odstępczym chrześcijaństwie.

**2009** – W książce *God Is Not Great* Christopher Hitchens opisał wszystkie religie jako twory ludzkie i wezwał do przyjęcia świeckiego, darwinowskiego poglądu na życie opartego na „nauce i rozumie”.

- „Soulfest”, jeden z największych festiwali współczesnej muzyki chrześcijańskiej, jest dowodem numer jeden na to, że muzyka stanowi serce „kościół” o zasięgu globalnym. Co najmniej od 2002 roku na festiwalu obecni są przedstawiciele Kościoła rzymskokatolickiego. W ramach festiwalu codziennie odprawiana jest msza katolicka, a występuje rzymskokatolicki muzyk Matt Maher. Z Rzymem współpracują niektóre z najpopularniejszych i najbardziej wpływowych zespołów muzyki chrześcijańskiej (CCM). Magazyn *Christianity Today* pisze: „Maher wnosi swoją muzykę – i marzenie o jedności – do kościoła protestanckiego” („Common Bonds”, CT, 27 października 2009 r.). Maher mówi: „Postrzegam to tak, jakby Kościół katolicki był moją najbliższą rodziną, a wszyscy moi przyjaciele z różnych wyznań – dalszą rodziną”. Właśnie tego nauczał C.S. Lewis w książce *Mere Christianity*.

**2010** – Według sondażu Eurobarometru z 2010 r. tylko 16 procent Czechów i 27 procent Francuzów wierzy w Boga. Ogółem 20 procent mieszkańców Unii Europejskiej określa się jako ateści. Kraje Unii Europejskiej opisuje się jako „społeczeństwa postchrześcijańskie”, a w ciągu ostatnich kilku dekad ateizm gwałtownie wzrósł.

- Redaktor naczelny magazynu *Christianity Today*, Mark Galli, w swoim artykule z 15 lipca błędnie nazwał Boga „Boską Królową Dramatu”. W najbardziej wpływowym magazynie ewangelickim Galli napisał: „Lubię spokojnego, opanowanego i panującego nad sobą Boga. Boga, który nie traci panowania nad sobą przy najmniejszej prowokacji. Boga, który pozostaje o krok ponad zgiełkiem. Boga, który zachowuje brytyjski spokój nawet wtedy, gdy zbliża się katastrofa. Kiedy jednak czytam Biblię, ciągle natrafiam na innego Boga i nie podoba mi się to. Ten Bóg mówi, że „nienawidzi” grzechu. Cóż, zazwyczaj krzyczy to na całe gardło. Przeczytajcie proroków. To po prostu jedna tyrada za drugą, wszystkie wygłaszane głośno. A kiedy krzyki ucichną, pojawia się dąsanie. Ten Bóg przypomina porywczą Włoszkę, która po odkryciu niewierności męża krzyczy i rzuca naczyniami, odmawia spania w tym samym łóżku i nie odzywa się do niego przez 40 dni i 40 nocy. Jezus – Bóg z nami – wydaje się cierpieć na tę samą emocjonalną nierównowagę”.

**2012** – Podczas marcowego „Reason Rally”, które zgromadziło tysiące ateistów i agnostyków w Waszyngtonie, organizator David Silverman chwalił się: „Nigdy więcej nie będziemy się ukrywać”.

- Przemawiając podczas uroczystej mszy świętej na Placu św. Piotra po ogłoszeniu siedmiu nowych „świętych”, papież Benedykt XVI wezwał słuchaczy, by „zwrócili się do Matki Bożej, Królowej wszystkich świętych” („Jak być ewangelizatorami”, *The Vatican Today*, 23 października 2012 r.).
- *Queen James Bible* to nowa Biblia „gay pride” dostępna na Amazonie. Dzięki nieprecyzyjnej metodologii tłumaczenia pomija ona fragmenty ostrzegające przed homoseksualizmem.
- Kurs Alpha, międzywyznaniowy program ewangelizacyjny, rozrósł się fenomenalnie od momentu powstania na początku lat 90. Do 2012 r. w programie tym wzięło udział ponad 18 milionów osób w

169 krajach, a jego materiały zostały przetłumaczone na 112 języków. Jest to program o radykalnie ekumenicznym charakterze, który przyczynia się do budowania jednego światowego „Kościoła”. Założyciel Nicky Gumble mówi: „Program Alpha działa we wszystkich odłamach Kościoła. ... Skupiamy się na tym, co nas łączy. ... W każdej części Ciała Chrystusa – presbiteriańskiej, baptystycznej, luterańskiej, bezwyznaniowej, katolickiej, zielonoświątkowej, bułgarskiej prawosławnej, koptyjskiej prawosławnej – Alpha przekracza wszelkie podziały” („The Alpha Course: An International Phenomenon”, WillowCreek.org, marzec 2012 r.).

**2013** – Michael Marder opublikował książkę *Plant-Thinking: A Philosophy of Vegetal Life*, promującą ruch na rzecz „praw roślin”. Marder wzywa do „wyzwolenia roślin”. Dalajlama twierdzi, że każda żywa istota, w tym drzewo czy roślina, ma prawo do przetrwania („Recognizing the Right of Plants to Evolve”, *NPR*, 28 października 2012 r.).

- Wyznania reformowane w Ameryce oraz Kościół rzymskokatolicki podpisały porozumienie o wzajemnym uznawaniu chrztów. „Wspólne porozumienie” stwierdza: „Chrzest ustanawia więź jedności istniejącą między wszystkimi, którzy są częścią Ciała Chrystusa, i dlatego stanowi sakramentalną podstawę naszych wysiłków zmierzających do widzialnej jedności.” Oprócz Kościoła rzymskokatolickiego sygnatariusze reprezentowali Chrześcijański Kościół Reformowany w Ameryce Północnej, Kościół Presbiteriański USA, Kościół Reformowany w Ameryce oraz Zjednoczony Kościół Chrystusowy.
- Micah’s Rule to nowe, współczesne chrześcijańskie trio, w skład którego wchodzi: Greg McCaw, homoseksualista; Chasity Scott, lesbijka; oraz Mary Anne Hewett, osoba „transpłciowa”. Ich pierwsza płyta CD to „mieszanka południowego gospel, klasycznego country, bluesa oraz medleyu piosenek pokojowych z lat 60. – wszystko z chrześcijańskim przesłaniem” (*Religion News Service*, 15 lutego 2013 r.).
- Przywódcy Światowego Sojuszu Baptystów (BWA) wyrażają uznanie dla papieża Benedykta XVI. Sekretarz generalny BWA Neville Callam nazwał dzieła teologiczne papieża „bogatym skarbnicą refleksji duchowych, wartych szczegółowego studiowania” (*Baptist World Alliance News*, 14 lutego 2013 r.). Prezes BWA John Upton pochwalił ekumeniczną wizję papieża oraz jego gotowość do nawiązania kontaktu z baptystami. Nie pojawiło się żadne ostrzeżenie przed fałszywą ewangelią papieża i innymi potężnymi herezjami.
- W maju Watykan był gospodarzem czwartego kolokwium buddyjsko-chrześcijańskiego pod hasłem „Pokój wewnętrzny, pokój między narodami”. Światowa Rada Kościołów, zrzeszająca 340 wyznań i grup chrześcijańskich, zorganizowała w Bangkoku „spotkanie buddyjsko-chrześcijańskie”. Dialog międzywyznaniowy postrzegany jest jako droga do „nowej ery”.
- Szkoła Teologiczna Uniwersytetu Vanderbilt mianowała lesbijkę Emilie Townes nową dziekan. Townes jest wyświęconą duchowną Kościoła baptystów amerykańskich oraz „pionierską badaczką w dziedzinie teologii kobiecej” (*Christian News*, 7 października 2013 r.).
- Podczas mszy papieskiej 22 maja papież Franciszek powiedział: „Pan odkupił nas wszystkich, wszystkich, Krwią Chrystusa: nas wszystkich, nie tylko katolików. Wszystkich! Nawet ateistów!” („Papież podczas mszy”, *Radio Watykańskie*, 22 maja 2013 r.).
- W czerwcu w Tel Awiwie odbyła się 15. edycja corocznego „Festiwalu Gay Pride”, który przyciągnął rekordową liczbę 100 000 widzów i uczestników („Tel Awiw świętuje Gay Pride”, *The Times of Israel*, 7 czerwca 2013 r.).
- Przemawiając podczas inauguracji kampanii na rzecz „praw gejów” wspieranej przez Organizację Narodów Zjednoczonych, południowoafrykański biskup anglikański Desmond Tutu powiedział: „Odmówiłbym pójścia do homofobicznego nieba. ... Nie czciłbym Boga, który jest homofobem, i tak głęboko to odczuwam” („Arcybiskup Tutu”, *BBC News*, 26 lipca 2013 r.).
- Bill Maher, artysta estradowy i komentator polityczny, powiedział: „Bóg Starego Testamentu jest psychopatycznym masowym mordercą” („Real Time with Bill Maher”, 26 lipca 2013 r.).
- W lipcu Zgromadzenie Ogólne Kościoła Chrześcijańskiego (Uczniowie Chrystusa) przegłosowało przyjęcie „osób otwarcie przyznających się do przynależności do społeczności homoseksualnej i

transpłciowej, aby mogły uczestniczyć w nabożeństwach i służyć w kościołach tej denominacji na takich samych zasadach, jak członkowie różnych ras i w różnym wieku” („Disciples of Christ Church Votes to Affirm”, *Christian Post*, 19 lipca 2013 r.).

- Gary Hall z Katedry Narodowej w Waszyngtonie powiedział: „Musimy teraz mieć odwagę, by zrobić ostatni krok i nazwać homofobię i heteroseksizm tym, czym naprawdę są. Są grzechem. ... jeśli będziemy wierni w głoszeniu i życiu [Ewangelią], dzisiejsze pokolenie młodzieży LGBT [lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transseksualnych] będzie się rozwijać i wzrastać oraz zajmie swoje miejsca przy tym stole, wraz z Jezusem, podczas gdy my będziemy błogosławić, przebaczać, uzdrawiać i kochać świat” („National Cathedral Leader”, *CNSNews*, 7 października 2013 r.).
- Nowa książka zatytułowana *Saffron Cross* opisuje małżeństwo baptystycznej pastor z hinduskim mnichem. Autorka, J. Dana Trent, dorastała w kościele baptystów Binkley w Chapel Hill w Karolinie Północnej i została wyświęcona w zborze baptystów południowych. W 2010 roku poślubiła Freda Eakera, Amerykanina, który przeszedł na hinduizm, a miesiąc miodowy spędzili w Indiach. Trent mówi: „Chrześcijaństwo jest bez wątpienia drogą dla niektórych, ale nie dla wszystkich” („Nowa książka opisuje małżeństwo baptystki i hindusa”, *ABP News*, 28 października 2013 r.).
- W sierpniu trzy kobiety w stanie Massachusetts ogłosiły, że są pierwszym na świecie lesbijskim „trójkątem”, po tym jak „poślubiły” się nawzajem. W stanie Massachusetts dozwolone są małżeństwa osób tej samej płci, ale nadal obowiązuje prawo zakazujące poligamii; jednak urzędnicy oświadczyli, że w tej sprawie nie zostaną nałożone żadne kary.
- Lynn Green została mianowana pierwszą kobietą na stanowisku przewodniczącej Unii Baptystów Wielkiej Brytanii. Podczas swojego inauguracyjnego kazania otrzymała owację na stojąco, gdy ogłosiła: „Wierzę, że nasza unia jest gotowa na zmianę pokoleniową... Nadszedł czas, aby... przyjąć nowy sposób bycia na miarę XXI wieku”. Taka jest filozofia kościoła wschodzącego.

**2014** – W styczniu w Salt Lake City odbyła się dwudniowa konferencja „Wolność i przyjaźń”, w której wzięło udział 3500 „ewangelików” i mormonów. Głównym prelegentem był Ravi Zacharias („Popularny apologeta chrześcijański”, *The Christian Post*, 20 stycznia 2014 r.). Spotkanie zostało zorganizowane przez Standing Together, organizację działającą na rzecz jedności chrześcijan.

- W kwietniu Rick Warren, pastor megakościoła Saddleback należącego do Kościoła Południowych Baptystów, pochwalił Kościół katolicki i papieża oraz wezwał do jedności z Rzymem. Powiedział, że w Saddleback praktykuje się katolicką modlitwę kontemplacyjną. Kiedy pisał książkę *Purpose Driven Church*, przed rozpoczęciem pracy zapalał świece. Powiedział, że Saddleback niedawno gościł delegację z Watykanu, składającą się z około 30 biskupów katolickich, która przybyła, aby zapoznać się ze stosowanym w tym kościele „styl ewangelizacji”. Na pytanie Raymonda Arroyo z EWTN: „Co dzieli chrześcijan?”, Warren odpowiedział: „Myślę, że musimy powrócić do słów św. Augustyna: «W sprawach zasadniczych zachowujemy jedność; w sprawach drugorzędnych mamy wolność; we wszystkim okazujemy miłość»” (Rick Warren, EWTN, „World Today”, 10–11 kwietnia 2014 r.).
- W tym roku dwa „ewangeliczne” wydawnictwa opublikowały książki popierające homoseksualizm. Wydawnictwo Convergent Books wydało książkę *God and the Gay Christian: The Biblical Case in Support of Same-Sex Relationships* autorstwa Matthew Vinesa. Vines jest prezesem organizacji Reformation Project, której celem jest „szkolenie chrześcijan w zakresie wspierania i akceptowania osób lesbijskich, gejowskich, biseksualnych i transpłciowych (LGBT) we wszystkich aspektach życia kościelnego”. Wydawnictwo Howard Books opublikowało książkę *Facing the Music: Discovering Real Life, Real Love, and Real Faith* autorstwa lesbijskiej artystki muzyki chrześcijańskiej Jennifer Knapp.
- Wizyta papieża Franciszka w Izraelu w maju była wydarzeniem o charakterze „powszechnego kościoła”. Odwiedził go wielki mufti Jerozolimy, a do Ściany Płaczu towarzyszył mu naczelny rabin Izraela. W Bazylice Grobu Świętego papieża powitali przywódcy różnych grup prawosławnych (koptyjskiej, etiopskiej, syryjskiej, ormiańskiej), które wspólnie z Kościołem katolickim sprawują kontrolę nad tym budynkiem.
- 1 czerwca ponad 50 000 charyzmatycznych katolików wzięło udział w zgromadzeniu na rzymskim Stadionie Olimpijskim. Gdy papież Franciszek uklęknął przy swoim papieskim tronie, tłum modlił się

za niego w niezrozumiałym języku („językach”) (*Charisma*, 11 czerwca 2014 r.). Przed papieskim podium stał naturalnej wielkości posąg rzymskiej Maryi, Królowej Nieba.

- Prezydent Barack Obama ogłosił czerwiec „Miesiącem Dumi Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych i Transpłciowych”.
- Policja w Wielkiej Brytanii wszczęła dochodzenie w sprawie przestępstwa z nienawiści przeciwko Kościołowi Baptystów w Attleborough w hrabstwie Norfolk za umieszczenie na zewnętrznej tablicy ogłoszeniowej napisu: „Jeśli uważasz, że Bóg nie istnieje, lepiej, żebyś miał rację”, umieszczony nad zdjęciem płonących płomieni. Pastor John Rose zgodził się zdjąć ten napis (*Wymondham and Attleborough Mercury*, 9 czerwca 2014 r.).
- W przemówieniu wygłoszonym przed Papieską Akademią Nauk papież Franciszek stwierdził, że Biblia nie jest sprzeczna z teorią ewolucji. „Kiedy czytamy o stworzeniu świata w Księdze Rodzaju, ryzykujemy, że wyobrażamy sobie Boga jako czarodzieja, który za pomocą magicznej różdżki jest w stanie zrobić wszystko. Ale tak nie jest. ... [P]oświat trwał przez wieki i wieki, tysiąclecia i tysiąclecia, aż stał się tym, co znamy dzisiaj” („Pope Contradicts Genesis Account”, *Christian News Network*, 27 października 2014 r.).
- Lesbijka aktywistka na rzecz praw osób homoseksualnych została mianowana dziekanem ds. życia religijnego na Uniwersytecie Stanforda. Jane Shaw, kapłanka Kościoła episkopalnego, powiedziała w niedawnym wywiadzie: „Naprawdę interesuje mnie to, jak przyjmuje się wiele różnych grup społecznych, z pewnością nie po to, by je nawracać, a nawet niekoniecznie po to, by cały czas praktykowały religię” („First Person: A conversation with Jane Shaw”, *Palo Alto Online*, 22 grudnia 2014 r.).
- W grudniu w Watykanie odbyło się pierwsze w historii spotkanie przywódców Armii Zbawienia z papieżem. Podróż do Rzymu, na czele której stał generał Armii Zbawienia Andre Cox, była zwieńczeniem sześciu lat dialogu ekumenicznego („Przemówienia w Watykanie”, *salvationarmy.org*, 12 grudnia 2014 r.). Na stronie internetowej Armii Zbawienia papież jest określany jako „Jego Świątobliwość”.

**2015**—*Relevant*, magazyn dla modnych, młodych chrześcijan, opublikował w numerze lutymowym artykuł Roba Fee zatytułowany „11 zwrotów, które przerażały mnie w dzieciństwie”. Należą do nich: „Baranek, który został zabity”, „obmyty krwią”, „płonący miłością do Boga”, „Duch Święty”, „narodzony na nowo”, „nie jestem z tego świata”, „księga życia Baranka”, „diabeł jako ryczący lew” oraz „strzeż swojego serca”. *Relevant*, który według własnych danych dociera do około 2,3 miliona chrześcijan w wieku 20–30 lat, kpi ze świętych treści Słowa Bożego.

- Amy Grant jest twarzą kampanii CCM na rzecz jednego światowego „kościoła”. 19 kwietnia dołączyła do Sióstr Dominikanek Maryi, katolika Matta Mahera i innych artystów podczas koncertu jedności w Ypsilanti w stanie Michigan. W styczniu Grant była jedną z głównych gwiazd koncertu „We Are United”, promującego jedność ekumeniczną. Uczestniczących w nim „33 największych artystów CCM w historii” stanowiło prawdziwą śmietankę współczesnej muzyki chrześcijańskiej i pokazuje, że nikt nie buduje jednego światowego „kościoła” skuteczniej niż współcześni muzycy.
- Wybitni ewangelicy nadal otwarcie popierają „chrześcijaństwo homoseksualne”. Tony Campolo opublikował komunikat prasowy, w którym stwierdził: „Jestem wreszcie gotów wezwać do pełnej akceptacji chrześcijańskich par homoseksualnych w Kościele”. David Neff, emerytowany redaktor naczelny *Christianity Today*, napisał na Facebooku: „Niech Bóg błogosławi Tony’ego Campolo. Działa on w dobrej wierze i, moim zdaniem, jest na właściwej drodze”.
- Baylor, największy na świecie uniwersytet baptystów, zniósł zakaz „czynów homoseksualnych” w swoich wytycznych dotyczących zachowań seksualnych (*Houston Chronicle*, 7 lipca 2015 r.).
- W lipcu Darlene Zschech i zespół Hillsong połączyli siły z papieżem podczas Zgromadzenia Odnowy Ducha Świętego w Watykanie. Na swojej stronie na Facebooku Zschech napisała: „To dla mnie zaszczyt śpiewać w tym tygodniu wraz z Andreą Bocellim, Donem Moenem, Noą [izraelską piosenkarką], z papieżem Franciszkiem i tysiącami wiernych zgromadzonych na Placu św. Piotra w

Watykanie. To święto jedności i pokoju w ramach Odnowy Ducha Świętego. To niesamowite dni dla Ciała Chrystusa”.

- W sprawie *Obergefell przeciwko Hodgesowi* Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych orzekł, że wszystkie stany muszą uznawać „małżeństwa” osób tej samej płci.

**2016** – W lipcu ekumeniczny kongres „Together in Europe” zaprezentował wizję jednego światowego „kościoła”. Wzięło w nim udział 1 700 chrześcijan z około 300 wyznań: katolików, prawosławnych, protestantów, baptystów, ewangelików, zielonoświątkowców itp. Papież Franciszek i patriarcha prawosławny Bartłomiej I przesłali na spotkanie wiadomości wideo. Kongres zakończył się wiecem pod gołym niebem, w którym wzięło udział około 5 000 osób pod hasłem „500 lat podziałów to wystarczy – jedność jest możliwa”.

- 21 lipca w Jerozolimie odbyła się 15. coroczna parada równości, w której uczestniczyło szacunkowo 25 000 osób. Niektórzy uczestnicy machali tęczowymi flagami z gwiazdą Dawida pośrodku (*The Times of Israel*, 21 lipca 2016 r.).
- Kościół Zjednoczonych Metodystów wybrał swoją pierwszą „gejowską” biskupkę, Karen Oliveto, pomimo obowiązującego w tej denominacji zakazu związków osób tej samej płci. Oliveto jest pastorką kościoła Glide Memorial United Methodist Church w San Francisco, który ma długą historię rażącego odstępstwa od wiary.
- W sierpniu satanistka poprowadziła modlitwę na zgromadzeniu gminy Kenai na Alasce (Media Research Center, 12 sierpnia 2016 r.). Iris Fontana z Satanic Temple intonowała: „Obejmijmy lucyferiański impuls, by skosztować z drzewa wiedzy i rozwiązać nasze dawne błogie i pocieszające złudzenia”, kończąc słowami: „Chwała Szatanowi”.

**2017** – Para lesbijek, Sally Sarratt i Maria Swearingen, została powołana na stanowiska współpasterek w kościele Calvary Baptist Church w Waszyngtonie. Kościół ten został założony w 1862 r. W 2012 r. odłączył się od Konwencji Południowych Baptystów (Southern Baptist Convention), a obecnie należy do Amerykańskich Kościołów Baptystycznych w USA (American Baptist Churches USA).

- Kapelan królowej, Gavin Ashenden, został zmuszony do rezygnacji po tym, jak sprzeciwił się odczytaniu Koranu w katedrze św. Marii w w Glasgow. Wezwał on Kelvina Holdswortha, proboszcza katedry, do przeprosin i słusznie stwierdził, że Holdsworthowi brakuje „teologicznej przenikliwości” niezbędnej do pełnienia tej funkcji („ChristianToday.com”, 22 stycznia 2017 r.). Zamiast tego Ashenden został zwolniony przez skrajnie odstępczy Kościół Anglii.
- Na potrzeby Światowego Szczytu Rządowego, który odbył się w lutym w Dubaju, wzniesiono replikę rzymskiego łuku poświęconego Baalowi. Oryginalny łuk został zbudowany w II wieku n.e. w Palmyrze w Syrii jako brama do rzymskiej świątyni Bela, znanego w Biblii jako Baal. Łuk był wspólnym projektem uniwersytetów w Oksfordzie i Harvardzie („Czy pod pogańskim łukiem świątyni Baala powstaje Nowy Porządek Świata?” *BreakingIsraelNews*, 16 lutego 2017 r.).
- Na swojej stronie na Facebooku Izraelskie Siły Powietrzne promowały „parę homoseksualną” z okazji Dnia Rodziny. Obok uśmiechniętego zdjęcia kapitana Adira Gabbai i jego partnera Deana w poście podano, że obaj służyli w tej samej jednostce Izraelskich Sił Powietrznych, a osiem lat później są teraz „nowożeńcami” (*Arutz Sheva*, 27 lutego 2017 r.).
- Szkoły teologiczne Vanderbilt i Duke promują język neutralny płciowo w odniesieniu do Boga. Należy unikać zaimków męskich. Na przykład zamiast mówić „Bóg Ojciec”, profesorowie są zachęceni do używania sformułowania „Bóg Rodzic” (TruthRevolt.org, 17 stycznia 2017 r.).
- Według sondażu Barna Poll 79% Amerykanów nie ma nic przeciwko temu, by kobiety pełniły funkcje duchowych przywódców w kościołach.
- W ciągu 15 lat 500 londyńskich kościołów wszystkich wyznań zostało przekształconych w prywatne domy. W tym samym okresie wybudowano 423 nowe meczety („Londonistan”, The Gatestone Institute, 2 kwietnia 2017 r.).

- W swoim przemówieniu podczas uroczystości rozdania dyplomów na Uniwersytecie Harvarda Mark Zuckerberg powiedział, że jego serwis społecznościowy, Facebook, może zapewnić takie samo poczucie wspólnoty jak kościół. Nowa misja Facebooka brzmi: „Zbliżamy świat do siebie”. Metodą realizacji tego celu są sieci grup internetowych, które tworzą poczucie wspólnoty. Obecnie w sieciach Facebooka uczestniczy 100 milionów osób. Budowanie wspólnoty to technika New Age mająca na celu stworzenie nowego świata. Jest to proces przełamywania podziałów między ludźmi i kładzenia nacisku na jedność i myślenia grupowego w przeciwieństwie do indywidualizmu. Wymaga to postawy pozbawionej osądzania oraz gotowości do akceptowania różnych poglądów i praktyk jako uzasadnionych.
- Synod Generalny Kościoła anglikańskiego zagłosował za „organizowaniem specjalnych nabożeństw, aby powitać osoby transpłciowe w wierze anglikańskiej” („Anglican Church set to offer”, *The Guardian*, 9 lipca 2017 r.). Przedstawiając wniosek, Chris Newlands powiedział: „Mam nadzieję, że uda nam się wydać mocne oświadczenie, w którym powiemy, że wierzymy, iż osoby transpłciowe są cenione i kochane przez Boga, który je stworzył i który jest obecny w wszystkich zwrotach akcji ich życia”.
- Biblia Holman Christian Standard Bible, wydana przez Konwencję Południowych Baptystów, zawiera „język uwzględniający obie płcie”. W wydaniu z 2017 r. termin *anthropos*, greckie słowo oznaczające „człowieka”, został 151 razy przetłumaczony w formie neutralnej płciowo jako „człowiek”, „ludzie” i „ludzie”. Wyrażenie „mężczyźni z Izraela” zamienia się na „bracia Izraelici”; opisując wcielenie Jezusa, „podobieństwo do ludzi” staje się „podobieństwem do ludzkości”. W CSB termin *adelphoi*, greckie słowo oznaczające „brat”, przetłumaczono w formie neutralnej płciowo 106 razy, często dodając słowo „siostra”. „Miłość braterska” została przetłumaczona jako „miłość jako bracia i siostry”.
- Podczas festiwalu Greenbelt 2017, najstarszego i największego festiwalu chrześcijańskiego rocka w Anglii, zaprezentowano muzulmańskie „pieśni uzdrawiające” w wykonaniu organizacji sufickiej „założonej na podstawie Świętego Koranu” i poświęconej „prowadzeniu poszukiwaczy Allaha” (*ChristianToday.com*, 7 sierpnia 2017 r.). Greenbelt jest dosłownie przepełniony herezjami, a mimo to cieszy się poparciem największych gwiazd współczesnej muzyki chrześcijańskiej. Filozofia „zrelaksuj się, nie bądź taki surowy, przestań osądzać” ostatecznie zaciera wszelkie granice. Współczesna muzyka chrześcijańska (CCM) stanowi pomost do każdego elementu odstępstwa.
- W dniach 23–24 sierpnia przywódcy Światowej Rady Kościołów mieli prywatną audiencję u papieża Franciszka w Pałacu Watykańskim, aby omówić jedność ekumeniczną i zbawienie świata. Sekretarz generalny Światowej Rady Kościołów Olav Fykse Tveit nazwał spotkanie owocnym i stwierdził, że „jedność Kościoła i jedność ludzkości są ze sobą powiązane” (WCC News, 24 sierpnia 2017 r.). Chcą oni ocalić świat przed takimi zjawiskami jak ubóstwo, podziały rasowe i religijne, zbrojenia nuklearne oraz zmiany klimatyczne.

**2018** – Bono, frontman zespołu rockowego U2, twierdzi, że Paweł mylił się w kwestii kobiet, homoseksualizmu i innych spraw. Powiedział to w wywiadzie dla magazynu *Rolling Stone*, opublikowanym 27 grudnia 2017 r. Zespół U2 i Bono cieszą się niemal powszechnym uznaniem wśród współczesnych chrześcijan. Bono zyskał uznanie Eugene’a Petersona, Briana McLaren, Tony’ego Campolo, Billa Hybelsa, Ricka Warrena, Roba Bella i wielu innych. Magazyn *Christianity Today* niemal czci zespół U2.

- Diecezja Kościoła Episkopalnego w Waszyngtonie odrzuciła Boga z Biblii na rzecz mitycznego boga teologii feministycznej. 27 stycznia delegaci na corocznym zgromadzeniu zatwierdzili oświadczenie, w którym postanowiono „używać języka o szerokim znaczeniu w odniesieniu do Boga... oraz, w miarę możliwości, unikać stosowania zaimków wskazujących na płęć w odniesieniu do Boga” (tj. „On”, „Ojciec”, „Król”) (*LifeSite News*, 1 lutego 2018 r.). „Wielebna” Linda Calkins z kościoła episkopalnego św. Bartłomieja w Laytonsville w stanie Maryland powiedziała: „Wielu z nas czeka i potrzebuje usłyszeć Boga w naszym języku, naszymi słowami i naszymi zaimkami”.
- Magazyn *Homecoming Magazine* rodziny Gaitherów polecał pisma bogini ruchu New Age, Sue Monk Kidd, oraz katolicko-buddyjskiego mistyka Richarda Rohra. W 2009 roku rodzina Gaitherów gościła Williama Paula Younga, autora książki *The Shack* (która przedstawia Boga jako kobietę). W 2005 roku podczas spotkania Gaithers Praise Gathering wystąpił wschodzący lider Brian McLaren, który zaprzecza potrzebie odkupienia przez krew Chrystusa, oraz zwolennik ruchu New Age Leonard Sweet.

- Według nowego raportu zatytułowanego *Europe's Young Adults and Religion* 70% młodzieży w Wielkiej Brytanii określa się jako „bez wyznania”, a 63% „nigdy się nie modli”.
- W tweecie z 21 kwietnia supergwiazda rapu Kanye West napisał: „Nie zgadzam się z terminem i koncepcją bojaźni Bożej. To przestarzała mentalność, która służyła do kontrolowania ludzi. Żyjemy w przyszłości. Jeśli Bóg jest miłością, a miłość jest przeciwieństwem strachu, to... bojaźń przed Bogiem nie ma sensu”.
- Matt Maher, jeden z najbardziej wpływowych współczesnych muzyków uwielbienia, powiedział w wywiadzie, że oddaje cześć Chrystusowi w konsekrowanej hostii podczas mszy katolickiej. Mówi: „W każdą niedzielę o godz. 18:00 odprawiam mszę w moim kościele, Saint Tims, a we wtorkowe wieczory organizujemy spotkanie o nazwie XL... obejmujące około 25–30 minut adoracji Najświętszego Sakramentu” („Wywiad z Mattem Maherem”, Kim Jones, 6 marca 2017 r., Thoughtco.com). Adoracja Najświętszego Sakramentu odnosi się do oddawania czci opłatce jako Jezusowi Chrystusowi.
- Michael Walrond Jr., pastor megakościoła First Corinthian Baptist Church of Harlem, powiedział wiernym, że „przekonanie, iż każdy, kto nie wierzy w Jezusa, pójdzie do piekła, jest »szaleństwem«. ... Najważniejsze jest więc to, by wierzyć w Boga. I niezależnie od tego, jaką drogą podążasz do Boga, cieszyć się z tego” (*Christian Post*, 19 maja 2018 r.).
- Sir James Munby, czołowy angielski sędzia ds. rodziny, przewodniczący Wydziału Rodzinnego angielskiego Sądu Najwyższego, twierdzi, że społeczeństwo powinno „z zadowoleniem przyjmować i pochwalać” upadek tradycyjnej rodziny (Breitbart, 3 czerwca 2018 r.).
- Timothy Rogers, popularny amerykański pastor, ewangelista i piosenkarz, twierdzi, że piekło to „bajka” i „miejsce wymaginowane”. „Wiara w piekło oznacza, że trzeba wierzyć w Świętego Mikołaja” (*Christian Post*, 21 czerwca 2018 r.).
- Światowa Rada Kościołów i Zjednoczone Towarzystwa Biblijne wspólnie opublikowały książkę gloryfikującą ruch ekumeniczny. Książka zatytułowana *Twoje Słowo jest Prawdą: Biblia w 10 tradycjach chrześcijańskich* głosi, że Biblia jest elementem jednoczącym w relacjach ekumenicznych (katolickich, prawosławnych, protestanckich, baptystycznych, zielonoświątkowych, itp.). W rzeczywistości, gdy Biblię interpretuje się dosłownie, niszczy ona ruch ekumeniczny.
- Główną przyczyną zgonów w 2018 r. była aborcja. Według serwisu informacyjnego i statystycznego Worldometers przeprowadzono 42 miliony aborcji.

**2019** – 9 marca odbyło się pierwsze w historii spotkanie papieża z przywódcami mormonów. Okazją do niego było poświęcenie nowej świątyni mormonów w Rzymie. Po spotkaniu z papieżem Franciszkiem Russell Nelson, prezydent Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich, powiedział: „[Nasze różnice] nie są nawet w przybliżeniu tak ważne jak to, co nas łączy” (RNS, 11 marca 2019 r.).

- Znana ewangelicka mówczyni i autorka Beth Moore stwierdziła, że Duch Święty nauczył ją, iż mężczyźni sprzeciwiający się kobietom-kaznodziejkom robią to z powodu „grzechu... władzy... mizoginii... seksizmu... arogancji” (*Christian Headlines*, 14 maja 2019 r.).
- Pierwszy Zjednoczony Kościół Metodystyczny w Birmingham w stanie Alabama wyświetlił odcinek programu dla dzieci *Arthur*, w którym przedstawiono ślub pary tej samej płci (Associated Press, 3 czerwca 2019 r.).
- Książka *In the Closet of the Vatican* autorstwa Frederica Martela opisuje subkulturę gejowską w Watykanie i piętnuje hipokryzję biskupów i kardynałów katolickich, którzy publicznie potępiają homoseksualizm, ale prywatnie prowadzą podwójne życie. Martel, wspierany przez 80 badaczy i tłumaczy, przeprowadził prawie 1500 osobistych wywiadów z 41 kardynałami, 52 biskupami lub pralantami oraz 45 ambasadorami watykańskimi i zagranicznymi. Licząca 555 stron książka została opublikowana jednocześnie w ośmiu językach w 20 krajach, a wiele z tych wydań nosiło tytuł „Sodoma”.

- Według najnowszych sondaży liczba wiernych w Ameryce spadła o 20% od początku XXI wieku, z 70% do 50%. Wśród osób w wieku 18–29 lat średnia wynosi około 40%.
- Podczas konwencji SBC w 2019 roku w Birmingham w stanie Alabama w pełni ujawniła się światowość przenikająca tę denominację. Czołowi przywódcy założyli peruki z długimi włosami i wykonali utwór „Sweet Home Alabama” zespołu Lynyrd Skynyrd dla cielesnej przyjemności obecnych na sali pastorów SBC. Ci niedoszli rockmani to prezesi Rady Misyjnej SBC, Komitetu Wykonawczego SBC, Międzynarodowej Rady Misyjnej oraz dwóch seminariów. W zespole Lynyrd Skynyrd nie ma nic pobożnego ani moralnie niewinnego. Ich głównym przesłaniem jest „żyj, jak chcesz”, co oznacza wytykanie palcem Wszechmogącego Boga i Jego świętych praw. Podczas imprezy dla młodzieży prezes SBC J.D. Greear tańczył na scenie z dwoma innymi mężczyznami do nieprzyzwoitej piosenki Whitney Houston „I Wanna Dance with Somebody”.
- Arturo Sosa, przełożony jezuitów, powiedział włoskiemu magazynowi *Tempi*, że diabeł „nie jest osobą”, lecz symboliczną „drogą złą” (*Daily Wire*, 21 sierpnia 2019 r.).
- Mężczyzna „transpłciowy”, podający się za kobietę o imieniu Erica Saunders, został 8 września wyświęcony na pastora kościoła Peace Community Church w Oberlin w stanie Ohio, obecnie zrzeszonego w Baptist Peace Fellowship. Saunders jest absolwentem Wake Forest Divinity School, która jest powiązana z Cooperate Baptist Fellowship (CFB).
- Kościół presbiteriański Rutgers na Manhattanie jest wizytówką „kościół” o charakterze globalnym. Zrzesza on presbiterian, katolików, żydów, wyznawców New Age, a nawet ateistów wokół tematów sprawiedliwości społecznej i ratowania Ziemi (*New York Times*, 6 września 2019 r.). Zgromadzenie angażuje się m.in. w działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz w obronę praw osób homoseksualnych. Kościół zdobią tybetańskie buddyjskie flagi modlitewne, a odwiedzający mogą wybierać spośród różnorodnych przypinek do noszenia, deklarujących ich „tożsamość płciową: on/mu, ona/jej, oni/im”.
- Kościół presbiteriański w Binghampton (PCUSA) w Nowym Jorku ustawił modernistyczną figurę Sviatovida, starożytnego europejskiego boga wojny, na coroczny festiwal Lumid.
- 17 września studenci Union Theological Seminary w Nowym Jorku wyznali swoje „grzechy klimatyczne” przed roślinami. Seminarium ogłosiło na Twitterze: „Podczas nabożeństwa nasza wspólnota wyznała krzywdę, jaką wyrządziliśmy roślinom. ... traktujemy rośliny jako w pełni stworzone istoty”.
- Firma Mattel wprowadziła na rynek „inkluzywną pod względem płci” linię lalek zatytułowaną *Creatable World*. Kim Culmone, starsza wiceprezes ds. projektowania lalek modowych w firmie Mattel, powiedziała: „Gdy świat zaczyna doceniać pozytywny wpływ inkluzywności, byliśmy absolutnie i głęboko przekonani, że nadszedł czas, aby wprowadzić na rynek linię lalek dla dzieci, wolną od etykietek i zasad”. To kłamstwo. Inkluzywność nurtu New Age nie jest inkluzywna. Zdecydowanie wyklucza i agresywnie dąży do wyeliminowania każdego, kto nie zgadza się z jej myśleniem grupowym.
- Grupa studencka InterVarsity na Uniwersytecie Maryland w hrabstwie Baltimore (UMBC) organizuje *Queer Bible Study* prowadzone przez lesbijkę o imieniu Alyssa Walter, która w 2018 roku „ujawniła się” jako „queerowa chrześcijanka”.
- 1 października brytyjski sędzia stwierdził, że nauczanie Biblii na temat homoseksualizmu jest „niezgodne z godnością ludzką”. Sprawa dotyczyła dr. Davida Mackeretha, chrześcijanina, który został zwolniony po 26 latach pracy jako lekarz pogotowia ratunkowego w ramach Narodowej Służby Zdrowia (NHS) za odmowę uznania mężczyzny „trans” za kobietę. Mackereth nie chciał zrezygnować ze swojej wiary w Księgę Rodzaju 1:27: „... na obraz Boży stworzył go, mężczyznę i kobietę stworzył ich”. Złożył odwołanie od tej decyzji, ale zostało ono odrzucone. W związku z tym obecnie w Anglii osoba otwarcie wyznająca wiarę biblijną nie ma możliwości pracy w państwowej służbie zdrowia.
- Matt Mikalatos, popularny lider organizacji CRU (dawniej Campus Crusade for Christ), promuje pogański mistycyzm rdzennych Amerykanów i twierdzi, że homoseksualiści nie muszą pokutować za

homoseksualizm. Napisał: „Nie zakładajcie, że skoro ktoś jest osobą queer, to nie jest już duchowo połączony... a może jest głęboko połączony!” (*Reformation Charlotte*, 30 września 2019 r.).

- Uniwersytet Baylor, największy na świecie uniwersytet baptystowski, jest „zaangażowany w zapewnianie studentom troskliwej, pełnej miłości i wsparcia społeczności we wszystkich aspektach ich życia, w tym w rozwoju ich seksualności”. Rektor uniwersytetu Linda Livingstone ogłosiła, że studenci nie będą poddawani sankcjom dyscyplinarnym za identyfikowanie się jako osoby LGBTQ oraz że uczelnia zapewni im odpowiednie zasoby.
- Południowo-Wschodnie Baptystyczne Seminarium Teologiczne, powiązane z Konwencją Południowych Baptystów, zatrudniło Karen Prior, liberalną feministkę, która promuje „chrześcijański homoseksualizm” i twierdzi, że aborcja nie jest morderstwem.
- Kościół Bethel w Redding w Kalifornii stanowi okno na szeroki nurt ruchu charyzmatycznego oparty na wierze w Słowo. Ten niezwykle wpływowy kościół wydaje popularną współczesną muzykę uwielbienia. Jego Szkoła Służby Nadprzyrodzonej od 1998 r. wykształciła wiele tysięcy absolwentów. Studenci uczą się, jak „praktykować Jego obecność”, uzdrawiać chorych, prorokować i wypędzać demony. Kościołem kieruje małżeństwo – Bill i Beni Johnson. Nauczają oni i praktykują różnego rodzaju herezje, takie jak kontynuacja posługi apostołów i proroków, bełkotliwe języki, uzdrowienie gwarantowane przez odkupienie Chrystusa, jasnowidzenie, „nasączenie się przy grobie” (leżenie na grobie w celu wchłonięcia „namaszczenia” zmarłego) oraz pojawianie się „chmur chwały”, złotego pyłu i anielskich „piór”. Beni opowiedziała, że jeden z jej uczniów otrzymał od Boga polecenie, by udać się do kaplicy i krzyknąć „Wakey Wakey!”. Nagle pojawił się ogromny anioł i powiedział: „Jestem aniołem z przebudzenia z 1904 roku, a ty właśnie mnie obudziłeś”. Prawidłowym okrzykiem byłoby „wacky, wacky”!
- BBC opublikowało w Internecie filmy zatytułowane „The Big Talk”, przeznaczone do wykorzystania w brytyjskich szkołach w ramach nowego programu nauczania *Relationships and Sexuality Education* (RSE), który wszedł w życie we wrześniu 2019 roku. Dzieci uczą się, że istnieje „ponad 100 różnych tożsamości płciowych”, a ludzie mogą trafić do więzienia za „brak szacunku lub nienawiść” wobec osób o odmiennej orientacji seksualnej.
- Szef Armii Zbawienia, Brian Peddle, spotkał się 8 listopada w Rzymie z papieżem Franciszkiem, aby wyrazić ekumeniczną jedność i omówić wspólne wysiłki na rzecz ratowania świata poprzez działania społeczne.
- Community Christian Church, megakościół w Naperville w stanie Illinois, przedstawił historię Bożego Narodzenia przy akompaniamencie muzyki Beatlesów. Spektakl nosił tytuł „Let It Be Christmas: Ewangelia według Mateusza, Marka, Łukasza, Jana, Pawła, George’a i Ringo” (*Religion News Service*, 18 grudnia 2019 r.).

**2020** – W styczniu Hillsong Phoenix zorganizowało konferencję Alpha Conference 2020, której częścią była msza katolicka. Wśród prelegentów znaleźli się: Sarah Shin z InterVarsity Christian Fellowship, Kelvin Walker z Christian & Missionary Alliance, ksiądz katolicki James Mallon oraz Matt Redman, katolicki lider współczesnego uwielbienia.

- Daniel Cameron, wykładowca teologii w Moody Bible Institute (MBI), wyznaje herezję, zgodnie z którą Jezus miał upadłą naturę człowieka. Do zrozumienia tej doktryny doszedł podczas chrześcijańskiego koncertu rockowego Chrisa Tomlina, słuchając słów utworu „Jesus Messiah”. Jako dowód swojej doktryny cytuje heretyków: Grzegorza z Nazjanzu (ucznia Orygenes), Karla Bartha i T.F. Torrance’a (*Christianity Today*, 5 grudnia 2019 r.).
- Według Hillsong Australia na corocznych konferencjach tej organizacji reprezentowanych jest ponad 20 wyznań, w tym anglikańskie, apostołskie, baptystyczne, braci, katolickie, Kościoła Chrystusowego, Zborów Bożych, Foursquare, luterkański, metodystyczny, presbiteriański, Adwentystów Dnia Siódmego oraz Zjednoczony. Hillsong jest czołowym producentem współczesnej muzyki uwielbienia, którego celem jest zjednoczenie „wielkiego Kościoła” w oczekiwaniu na cudowne przebudzenie w postaci „późnego deszczu”.

- W grudniu „kobieta transpłciowa”, Nicole Garcia, została wyświęcona na pastora w kościele Westview Lutheran Church w Boulder w stanie Kolorado, który należy do Ewangelickiego Kościoła Luterńskiego w Ameryce.
- W niemoralnym i bluźnierczym pokazie podczas przerwy w Super Bowl Jennifer Lopez pozowała na krzyżu, podczas gdy ludzie padali na twarz, udając, że oddają jej cześć.
- Podczas nabożeństwa w kaplicy Uniwersytetu Baylor 12 lutego Kaitlin Curtice modliła się do „Matki Mistycznej”. Baylor jest największym na świecie uniwersytetem baptystycznym. Curtice jest praktykującą mistycyzm kontemplacyjny nurtu New Age. Definiuje „kontemplację” jako „wsluchiwanie się w Boskość/Tajemnicę/Siłę Wyższą/Boga i pozwalanie, by przepełniona miłość rozlewała się na inne sfery życia” (*Sojourners*, 4 września 2019 r.). W swoim przemówieniu na Uniwersytecie Baylor powiedziała, że zanurzyła liść tytoniu w wodach jeziora Michigan i „Matka Ziemia przemówiła do niej” (telewizja KWTX, 13 lutego 2020 r.).
- 29 lutego protestanci i katolicy po raz pierwszy wspólnie odprawili mszę w katedrze Jana Kalwina w Genewie. Daniel Pilly, przewodniczący Rady Parafialnej, powiedział: „Pomysł ten spodobał się, ponieważ odpowiada naszemu pragnieniu, by katedra stała się miejscem spotkań wszystkich genewskich chrześcijan. Przestrzeń wykraczającą poza granice wyznaniowe”.
- 28 kwietnia Ewangelicki Kościół Luterński w Ameryce (ELCA) opublikował na Twitterze modlitwę skierowaną do „Matki Boga”, prosząc „Ją”, by „podniosła nas ku zbawieniu... abyśmy mogli dzielić się słodyczą Twojego świętego słowa z całym światem”. Był to jeden z wpisów ELCA na Twitterze w ramach akcji #Bread4theday. Jest to największa denominacja luterńska w Ameryce.
- W nowym filmie dokumentalnym o charakterze biograficznym *Francesco* papież Franciszek opowiada się za homoseksualnymi „związkami partnerskimi”. Mówi: „Są dziećmi Boga i mają prawo do rodziny”.
- J.D. Greear, przewodniczący Konwencji Południowych Baptystów, wzywa chrześcijan do stania w obronie praw osób homoseksualnych i „sprawiedliwości płciowej”. Twierdzi, że używanie „preferowanych zaimków” w odniesieniu do osób „trans” jest przejawem „gościnności zaimkowej” (*Reformation Charlotte*, 29 października 2020 r.).
- Główne skandale obyczajowe i kryzysy w australijskich strukturach **megakościoła Hillsong miały miejsce w latach 2020–2023**, choć ich źródła sięgają znacznie wcześniej. Założyciel Hillsong (i ojciec wieloletniego lidera Briana Houstona) w latach 70. dopuścił się molestowania nieletnich. W 1999 r. przyznał się do tych czynów. Australijska Komisja Królewska w raporcie z **2015 roku** ustaliła, że Brian Houston wiedział o przestępstwach ojca już w 1999 r., ale nie zgłosił tego policji, co wywołało ogromny skandal po latach. W **grudniu 2022 r.** Brian Houston stanął przed sądem pod zarzutem ukrywania tych przestępstw

**2021**– Dr Craig Mitchell, prezes Centrum Etyki i Ekonomii Politycznej, ostrzegł przed profesorami z dwóch seminariów Południowych Baptystów, którzy nauczają neomarksistowskich herezji, takich jak teoria krytyczna rasowości (CRT). Są to profesorowie Curtis Woods, Jarvis Williams i Kevin Jones z Southern Seminary oraz Walter Strickland z Southeastern Seminary. Zgodnie z CRT wszyscy biali są rasistami, a Ameryka jest z gruntu rasistowska.

- Z okazji „Miesiąca Dumy” Szkocki Instytut Edukacji sponsorował sztukę „Ewangelia według Jezusa, Królowej Nieba” – bluźniercze przedstawienie Jezusa jako osoby transpłciowej. Twórca sztuki, Jo Clifford, mężczyzna identyfikujący się jako kobieta, twierdzi, że jest chrześcijaninem.
- Sondaż Gallupa wykazał, że 70% Amerykanów popiera małżeństwa osób tej samej płci, co stanowi wzrost o 10% od 2015 roku.
- Uniwersytet Harvarda mianował ateistę, Grega Epsteina, na stanowisko dyrektora programu duszpasterskiego. Epstein jest autorem książki *Good Without God*.

- Kościół Ewangelicko-Luterański w Ameryce (ELCA) wyświęcił swoją pierwszą biskupkę „transpłciową”, Megan Rohrer, mężczyznę udającego zarówno mężczyznę, jak i kobietę oraz używającego zaimków „they” i „them”.
- DC Comics przekształca superbohaterów w homoseksualistów, aby jeszcze bardziej poddać praniu mózgu zagubione pokolenie. Superman to teraz Jonathan Kent, biseksualny bojownik o walkę ze zmianami klimatycznymi, a Robin z Batmana ma chłopaka.
- Nowa, nieprzyzwoita piosenka Kid Rocka „Don’t Tell Me How to Live” głosi motyw przewodni rock and rolla od momentu jego powstania. Muzyka rockowa przyczyniła się do zniszczenia moralnego charakteru współczesnego społeczeństwa bardziej niż jakakolwiek inna rzecz.
- Według nowego sondażu przeprowadzonego przez Probe Ministries 70% „chrześcijan ewangelicznych” nie zgadza się z biblijną nauką, że Jezus Chrystus jest jedyną drogą do Boga.
- NASA zatrudniła 24 teologów w Centrum Badań Teologicznych w Princeton, aby doradzali w sprawie ewentualnego kontaktu z kosmitami (*Relevant Magazine*, 29 grudnia 2021 r.).
- 26 grudnia zmarł Desmond Tutu, arcybiskup anglikański i działacz na rzecz praw obywatelskich. Osiem lat wcześniej powiedział: „Nie zgodziłbym się pójść do homofobicznego nieba” („Arcybiskup Tutu”, *BBC News*, 26 lipca 2013 r.). Bez wątplenia jego życzenie się spełniło.

**2022** – 8 stycznia nowa kanadyjska ustawa stwierdza, że wiara w heteroseksualność i tożsamość cisplciową jest mitem, potępiając tym samym Biblię.

- Od czasu orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawie Roe przeciwko Wade z 1973 r. w Ameryce zamordowano 63 miliony dzieci (*Christian Headlines*, 21 stycznia 2022 r.).
- Drag queens „pełnią posługę” w kościołach. Kościół luterański św. Łukasza w Logan Square w Chicago zorganizował spotkanie modlitewne z udziałem drag queen dla dzieci. Kościół Park Slope United Methodist w Brooklynie w stanie Nowy Jork zorganizował imprezę taneczną z udziałem drag queen. Kościół St. Mary’s Road United Church w Manitobie gościł drag queen, która odpowiada na modlitwy. Kościół Chrystusowy w Naples na Florydzie zorganizował pokaz z udziałem drag queen dla młodzieży w wieku 12–18 lat.
- Michael Youssef, pastor Kościoła Apostołów, megakościoła w Atlancie w stanie Georgia, powiedział swoim wiernym, że „kwestionowanie Boga jest w porządku” (*Christian Post*, 26 stycznia 2022 r.).
- Kościół Mennonitów w USA przyjął 29 maja uchwałę zezwalającą homoseksualistom na przystąpienie do kościoła oraz pozwalającą pastorom na udzielanie ślubów parom tej samej płci (*Religion News Service*, 2 czerwca 2022 r.).
- Z okazji swojej 100. rocznicy Stowarzyszenie Hymnów opublikowało serię pieśni gloryfikujących homoseksualizm pod tytułem „Songs for the Holy Other” („Pieśni dla Świętej Innej Osoby”). Wśród 46 utworów znalazły się: „A Hymn for Self-Acceptance” („Hymn o samoakceptacji”), „God Calls You Good” („Bóg nazywa cię dobrym”), „God of Queer Transgressive Spaces”, „The Kingdom of God is the Queerest of Nations”, „Queerly Beloved” oraz „Quirky, Queer and Wonderful”.
- Kościół The New Room w Bristolu w Anglii, pierwsza kaplica metodystyczna założona przez Johna Wesleya, ogłosił, że popiera „małżeństwa” osób tej samej płci (*Premier Christian News*, 30 czerwca 2022 r.).
- 14 sierpnia kościół baptystów Crescent Hill w Louisville w stanie Kentucky jednogłośnie mianował homoseksualistę Jordana Conleya współpastorem. Drugim pastorem jest kobieta. Jak podaje strona internetowa kościoła, Conley „mieszka ze swoim mężem... i ich psem, Kenzie”. Kościół baptystów Crescent Hill został założony w 1908 roku i był tak ściśle powiązany z Południowym Baptystycznym Seminarium Teologicznym, że nazywano go „kościółem seminarium”.

- *The Contemplative Tarot* promuje okultystyczne karty tarota jako chrześcijańską metodę kontemplacyjną. Autorka Brittany Muller wychowała się w wierze rzymskokatolickiej, odrzuciła „chrześcijaństwo”, odkryła tarot, a następnie powróciła do katolicyzmu, zabierając ze sobą karty tarota jako nowy sposób poszukiwania Boga.
- Nowy dziekan katedry w Canterbury, David Monteith, jest homoseksualistą pozostającym w „związku partnerskim tej samej płci” („New Dean”, 11 października 2022 r., englishcathedrals.co.uk). Arcybiskup Canterbury Justin Welby powiedział: „Cieszę się z mianowania Davida”.
- Chłopiec o imieniu Brian, który twierdzi, że jest osobą transpłciową, wygrał regionalny konkurs Miss America 2022 w Derry w stanie New Hampshire. Zwycięzcy konkursu Miss Greater Derry kwalifikuje się do udziału w konkursie Miss New Hampshire, który jest konkursem na szczeblu stanowym w ramach ogólnokrajowego konkursu Miss America.
- Co najmniej 1100 duchownych zadeklarowało, że udzieliliby ślubów parom tej samej płci, gdyby stało się to dozwolone w Kościele Anglii – wynika z ankiety przeprowadzonej przez organizację Campaign for Equal Marriage in the Church of England.
- *A Smart Girl's Guide: Body Image Book* autorstwa firmy American Girl, producenta popularnych lalek, jest skierowana do dzieci w wieku od 10 lat. Znajduje się w niej stwierdzenie: „Twoja ekspresja płciowa może być kobieca, męska lub gdzieś pomiędzy – i może się zmieniać!”
- Organizacja AWANA została przeniknięta przez aktywizm oparty na teorii krytycznej rasy i integracji osób LGBT. Wśród prelegentów na ostatnich forach AWANA znaleźli się: Sam Allberry, homoseksualny ksiądz Kościoła Anglii; Andy Crouch, były redaktor naczelny *Christianity Today*, który „wykorzystywał swoją pozycję do promowania ruchu aktywistów LGBTQ o nazwie Revoice”; Rebecca McLaughlin, propagująca dokument Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego pt. „Orientacja seksualna i tożsamość płciowa”; oraz Shai Linne, raper popierający ruch Black Lives Matter. Mark Markins, nowy dyrektor generalny AWANA, twierdzi, że organizacja musi „patrzeć w przyszłość i wytyczać kurs na przyszłość”.

**2023** – Sondaż przeprowadzony przez Policy Institute w 24 krajach wykazał, że wiara w Boga wśród dorosłych mieszkańców Wielkiej Brytanii spadła o ponad jedną czwartą od 1981 roku. Mieszkańcy Wielkiej Brytanii są *mniej skłonni* wierzyć w Boga niż mieszkańcy niemal każdego innego kraju na świecie.

- Pastorka prezbiteriańska (PCUSA) Rebecca Peters powiedziała w kazaniu, że czuła „obecność Boga” i „nie odczuwała winy, wstydu ani grzechu”, kiedy poddała się dwóm aborcjom (*The Christian Post*, 5 sierpnia 2023 r.). Peters jest autorką książki *Trust Women: A Progressive Christian Argument for Reproductive Justice*.

Powyższe informacje to jedynie „wierzchołek góry lodowej”. Poruszyliśmy zaledwie kilka najważniejszych punktów dotyczących odstępstwa, jakie miało miejsce w ciągu ostatnich 200 lat, i to właśnie w kontekście tego strasznego odstępstwa – oraz jako jego istotna część – powstały niebiblijne teorie współczesnej krytyki tekstu, które zyskały powszechne poparcie, a współczesne wersje Biblii stały się tak powszechne.

13 maja 2026 r.

źródło – <https://www.wayoflife.org/reports/timeline-of-20th-century-apostasy.html>